

การดำรงอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ด้วยเครือข่ายทางสังคมของชาวไทยดำ
ตำบลหนองปรุง อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี

ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับปริญญาตรี

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต
สาขาการจัดการชุมชน คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี
ปีการศึกษา 2552

ที่ประชุมสาขาการจัดการชุมชน คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร พิจารณา
แล้วอนุมัติให้สารนิพนธ์ของ นายชยพล เจริญผลพิบูลย์ และนายเฉลิมพล เข้มเกษร
เรื่อง การดำรงอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ด้วยเครือข่ายทางสังคมของชาวไทดำ ตำบลหนองปรัง
อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี มีคุณภาพเพียงพอที่จะเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ศิลปศาสตรบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ สาขาวิชาการจัดการชุมชน มหาวิทยาลัยศิลปากร

ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับปริญญาตรี

.....(อาจารย์ที่ปรึกษา)

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิทักษ์ ศิริวงศ์)

.....(หัวหน้าสาขาวิชาการจัดการชุมชน)

(อาจารย์ ดร. ชีรพงษ์ บัวหล้า)

บทคัดย่อ

ชื่อเรื่อง การดำรงอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ด้วยเครือข่ายทางสังคมของชาวไทดำ ตำบลหนองปรง
อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี
ผู้ศึกษา นายชยพล เจริญผลพิบูลย์
นายเฉลิมพล แยมเม ыр
อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พิทักษ์ ศิริวงค์
ปีการศึกษา 2552

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงการดำรงอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ด้วยเครือข่ายทางสังคมของชาวไทดำ ตำบลหนองปรง อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี โดยศึกษาถึง ลักษณะทางชาติพันธุ์และ การดำรงอัตลักษณ์ด้วย เครือข่ายทางชาติพันธุ์ผ่านงานชุมชนไทดำ ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะทางชาติพันธุ์ เป็นการแสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์การแต่งกายที่เด่นชัด โดยสีของเสื้อผ้าจะเป็นสีดำหรือสีครามเข้ม ในปัจจุบัน ชาวบ้านตำบลหนองปรงได้ ปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ การแต่งกาย ตลอดจนอาชีพตามสภาพสังคมที่ได้เปลี่ยนแปลงไป กระแสสังคมภายนอกส่งผลทำให้กลุ่มชาวไทดำไม่นิยมสวมใส่เสื้อผ้าที่เป็นการบ่งบอกถึงชาติพันธุ์ของตนเอง หันมาแต่งกายเหมือนคนไทยทั่วไปเป็นส่วนใหญ่ แต่สิ่งหนึ่งที่กลุ่มชาวไทดำยังยึดมั่นปฏิบัติกันอยู่ ถึงปัจจุบัน คือ ประเพณี ความเชื่อและพิธีกรรมต่างๆ ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญที่ยึดเหนี่ยวจิตใจให้กลุ่มชาวไทดำประพฤติตนอยู่ในกรอบระเบียบที่ดั้งเดิมสมควรยึดเป็นแนวปฏิบัติสืบต่อไป

การดำรงอัตลักษณ์ด้วยเครือข่ายทางชาติพันธุ์ผ่านงานชุมชนชาวไทดำ เกิดจากการรวมกลุ่มของชาวไทดำที่ต้องการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางกลุ่มชาติพันธุ์ของตนเอาไว้ งานชุมชนไทดำถือว่าเป็นงานประจำปีของชาวไทดำ ทุกคนที่เป็นชาวไทดำจากทั่วทุกสารทิศได้มารวมตัวกันและร่วมกันถ่ายทอดประเพณี วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ให้สังคมภายนอกได้รับรู้ ซึ่งการจัดงานชุมชนชาวไทดำเป็นการแสดงให้เห็นถึงการดำรงอัตลักษณ์ด้วยเครือข่ายทางชาติพันธุ์ดังต่อไปนี้ 1) เป็นการแสดงออกในความเป็นชาติพันธุ์เดียวกัน 2) เป็นการเชื่อมความสัมพันธ์ภายในชาติพันธุ์และบุคคลภายนอก 3) เป็นการกล่อมเกลாதงสังคมของกลุ่มชาติพันธุ์ 4) เป็นการส่งเสริมและการอนุรักษ์วัฒนธรรมของชาวไทดำ 5) เป็นการแสดงให้เห็นถึงความเข้มแข็งและความยั่งยืนในการดำรงชาติพันธุ์ของชาวไทดำ นอกจากนี้ผู้ศึกษาได้ให้ความสำคัญต่อ ทรรศนะของกลุ่มต่าง ๆ ที่มีต่องานชุมชนไทดำ เพื่อแสดงให้เห็นถึงคุณค่าทางจิตใจของผู้เข้าร่วมงานที่ได้ร่วมกันถ่ายทอดประเพณีวัฒนธรรมให้สังคมภายนอกได้เห็น นับว่าเป็นคุณค่าของชุมชน ชาวไทดำที่ควรจะมี การสืบทอดให้ยั่งยืนและได้รับการยอมรับว่าเป็นชุมชนที่มีคุณค่าในสายตาของชุมชนชาติพันธุ์อื่น ๆ

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาจากจากคณะบุคคลหลายฝ่าย ผู้ศึกษาขอกราบ
ขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พิทักษ์ ศิริวงศ์ ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ที่กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำ
ช่วยเหลือชี้แนวทางในการจัดทำและปรับปรุงแก้ไขด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่งตลอดมา เพื่อให้สารนิพนธ์
มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และขอขอบพระคุณคณาจารย์สาขาวิชาการจัดการชุมชนทุกท่านที่ได้กรุณาให้ความ
อนุเคราะห์ด้วยการให้คำแนะนำให้ความช่วยเหลือในทุกด้านเป็นอย่างดีโดยตลอดมา จึงขอบพระคุณทุก
ท่านไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ คุณปานถนอม คงยิ้มละมัย ที่กรุณาชี้แนะให้สำหรับคำแนะนำในการลงพื้นที่เก็บ
ข้อมูลรวมถึงนำใจทุก ๆ อย่างที่มีให้ตลอดระยะเวลาที่ได้ลงไปเก็บข้อมูลสนามอย่างเป็นกันเอง

ขอขอบพระคุณครอบครัว เจริญผลบุญย์ และครอบครัว เข้มเกษร ที่ได้สนับสนุนให้
สารนิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

คุณค่าของสารนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้ศึกษาขอมอบให้กับบุคคลที่กล่าวมาข้างต้นด้วยความเต็มใจอย่างยิ่ง

นายเฉลิมพล เข้มเกษร

นายชยพล เจริญผลบุญย์

กุมภาพันธ์ 2553

ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับปริญญาตรี

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อ.....	ก
กิตติกรรมประกาศ.....	ข
สารบัญ.....	ค
บทที่ 1 บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา 1.....	3
ขอบเขตของการศึกษา	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	3
ความหมายเชิงมโนทัศน์.....	5
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นอัตลักษณ์ทางสังคม	6
แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นชาติพันธุ์.....	10
แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นเครือข่ายทางสังคม.....	12
แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นชาวไทดำ.....	13
แนวคิดเกี่ยวกับการใช้ดนตรีสร้างเครือข่ายทางสังคม.....	14
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	15
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	
รูปแบบการวิจัย.....	19
เหตุผลในการเลือกหมู่บ้าน.....	19
ลักษณะของข้อมูล.....	20
วิธีเก็บข้อมูล.....	20
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	22
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	22
ระยะเวลาในการศึกษา.....	23

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทที่ 4 ผลการศึกษา

การดำรงอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ด้วยเครือข่ายทางสังคมของชาวไทดำ

ลักษณะทางชาติพันธุ์

เสื้อผ้าที่ใช้ในชีวิตประจำวันและพิธีการของผู้ชายไทดำ.....	24
เสื้อผ้าที่ใช้ในชีวิตประจำวันและพิธีการของสตรีไทดำ.....	25
ประเพณี ความเชื่อและพิธีกรรมต่าง ๆ.....	26
การแบ่งประเพณี ตามลักษณะชุมชน.....	26
การแบ่งประเพณีตามลักษณะวิถีชีวิต.....	27
งานชุมนุมชาวไทดำ : การดำรงอัตลักษณ์ด้วยเครือข่ายทางชาติพันธุ์	
การรวมกลุ่มของชาวไทดำ.....	31
งานชุมนุมชาวไทดำ.....	32
การชุมนุมของชาวไทดำเป็นการสร้างเครือข่ายทางชาติพันธุ์	
การแสดงออกในความเป็นชาติพันธุ์เดียวกัน.....	33
การเชื่อมความสัมพันธ์ภายในชาติพันธุ์ และกับบุคคลภายนอก.....	35
การกล่อมเกลாதงสังคมของกลุ่มทางชาติพันธุ์.....	37
การส่งเสริมและการอนุรักษ์วัฒนธรรมของชาวไทดำ.....	38
การแสดงถึงความเข้มแข็ง และความยั่งยืนในการดำรงชาติพันธุ์ของชาวไทดำ.....	38
ทัศนคติที่มีต่องานชุมนุมไทดำ.....	39

บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา.....	42
อภิปรายผลการศึกษา.....	46
ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย.....	47
ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ.....	48
ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป.....	48
บรรณานุกรม.....	49

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก แนวคำถาม.....	52
ภาคผนวก ข รูปภาพ.....	56
ภาคผนวก ค รายชื่อผู้ให้ข้อมูล.....	61
ภาคผนวก ง ประวัติผู้ศึกษา.....	63

ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับปริญญาตรี

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ตำบลหนองปรัง อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ถือว่าเป็นที่ตั้งบ้านเกิดเมืองนอนของบรรพบุรุษชาวไทดำและมีการสืบเชื้อสายมาหลายชั่วอายุ จนกระทั่งมีการเพิ่มของจำนวนประชากรของชนชาวไทดำมากขึ้น ทำให้ต้องมีการขยายขยายออกไปตั้งถิ่นฐานใหม่ ได้แก่ ราชบุรี นครปฐม สุพรรณบุรี กาญจนบุรี สมุทรสาคร ประจวบคีรีขันธ์ ลพบุรี สุโขทัย นครสวรรค์ พิจิตร พิษณุโลก และสุราษฎร์ธานี เป็นต้น (สารานุกรมไทยคำล้าค่า, 2547: 3) ชาวไทดำเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่ยังคงยึดถือและรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมเอาไว้ ซึ่งจะแสดงออกให้ปรากฏในด้านต่าง ๆ เช่น การแต่งกายที่เห็นได้ชัด ยกตัวอย่างผู้ชายชาวไทดำนิยมสวมใส่ “เสื้อไท” เป็นเสื้อสีดำ คอตั้งติดคอ แขนยาว ติดกระดุมเต็มรูป คือ 27 เม็ด เรียกว่า 3 ชุ่ม รองลงมาติด 23 เม็ด 21 เม็ด โดยมีความเชื่อว่าหากใครติดกระดุมเท่าใดถือว่าเป็นคนดีเรียบร้อยมีระเบียบในการดำเนินชีวิต ถ้าชายใดสวมใส่ เสื้อไทมักจะมีภรรยาหรือพี่ ป้า น้า อา มาช่วยติดกระดุมใส่ใส่สำหรับงานที่ไม่เป็นพิธีการ ส่วนผู้หญิงนิยมสวมใส่ “เสื้อก้อม” เป็นเสื้อสีดำคอตั้ง ติดกระดุมที่คอ แขนยาว ตัวยาวถึงสะโพก ใช้ใส่สำหรับทำนาหรือประกอบพิธีกินเสนา นอกจากนี้กลุ่มชนชาวไทดำยังมีชีวิตความเป็นอยู่แบบเรียบง่าย มีความขยัน ประหยัดและอดทน เห็นได้จากการสร้างสิ่งของเครื่องใช้ทุกชนิดได้เอง โดยรู้จักนำเอาทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นมาใช้ได้อย่างเหมาะสม เช่น การสร้างบ้านเรือนแบบใต้ถุนสูงในพื้นที่ราบ ประดิษฐ์เครื่องจักสานเครื่องมือใช้ในการจับปลา ด้านการดำรงชีพผู้ชายชาวไทดำประกอบอาชีพทางเกษตรกรรม คือ การทำไร่ ทำนา ทำสวน เลี้ยงหมู เลี้ยงไก่ ส่วนผู้หญิงไทดำนิยมการทอผ้า เย็บปักถักร้อย เป็นต้น แม้ว่าชาวไทดำจะเข้ามาตั้งรกรากอยู่ในประเทศไทยเป็นเวลานานจนซึมซับรับอิทธิพลขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวไทยไปบ้างก็ตาม แต่แท้จริงแล้วชาวไทดำส่วนใหญ่ยังสามารถรักษาประเพณีพิธีกรรมต่าง ๆ ดั้งเดิมของตนเอาไว้ และยังยึดถือปฏิบัติใช้กันอยู่อย่างเคร่งครัด พิธีกรรมความเชื่อก็เป็นส่วนหนึ่งที่มีความเป็นอัตลักษณ์ของไทดำถึงแม้จะมีการผสมผสานกันระหว่างความเชื่อและไสยศาสตร์ ชาวไทดำมีความเชื่อเรื่อง “ผี” และ “ขวัญ” เป็นอย่างมากซึ่งผีในที่นี้ก็หมายถึง เทพดา

โดยเฉพาะมีความเชื่อใน “ผีเรือน” เหมือนเป็นศาสนาประจำตัวของตนที่เดียว ยกตัวอย่าง เมื่อมีใครมาเยี่ยมเยือนสู่เรือนมีการเลี้ยงสุรอาหารก็จะนึกถึงผีเรือนก่อนเสมอ และจัดแบ่งอาหารเหล่านั้นมาเช่นผีเรือนเพื่อเป็นการบอกกล่าวเสียก่อน ถ้ามีการทำผิดหรือเป็นการฝ่าฝืนธรรมเนียมประเพณีก็จะเป็นการ “ผิดผี” เมื่อ “ผิดผี” ผีก็อาจจะให้โทษ ดังนั้นในทางที่ดีควรมีการนำเครื่องเช่นมาขอมาต่อผีเสีย ซึ่งถือว่่าเป็นการดีอย่างหนึ่งที่จะช่วยยับยั้งมิให้เกิดการกระทำผิด หรือเป็นการฝ่าฝืนธรรมเนียมประเพณี เพราะทุกคนจะเกรงว่าเป็นการกระทำผิดผีตามประเพณี ความเชื่อนั้นเองและมีความเชื่อเรื่อง “ขวัญ” ว่าเป็นสิ่งติดตัวมาแต่กำเนิดซึ่งเชื่อว่า คนเราจะได้ดี มีสุขมีทุกข์ โศกเคราะห์ร้ายหรือเจ็บป่วยไข้ ก็เพราะ “ขวัญ” เมื่อใดขวัญออกไปจากตัวก็อาจทำให้เจ็บป่วยไข้หรือเกิดเคราะห์ร้ายแก่ตัวเองได้ จะเห็นได้ว่าความเชื่อเรื่องผีและขวัญของ ชาวไทดำนั้นก็ไม่ได้แตกต่างอะไรกับประเพณีความเชื่อตามแบบไทยแท้ ๆ ตั้งแต่โบราณกาล แต่อย่างใดเลย ทุกวันนี้ชาวไทดำนอกจากจะนับถือผีแล้ว พวกเขายังมีความศรัทธาใน พระพุทธศาสนาด้วย เมื่อถึงเดือนเมษายนของทุกปี บ้านหนองจิก หมู่ที่ 1 ตำบลหนองปรัง จ.เพชรบุรี จะมีการจัดงานสืบสานประเพณีวัฒนธรรมชาวไทดำที่ยิ่งใหญ่ การจัดงานถูกจัดเตรียม ขึ้นภายในวัด เป็นการสนับสนุนให้สมาชิกในตำบลท้องที่ต่าง ๆ ของชาวไทดำรวมถึงคนเชื้อสายอื่น ๆ เข้ามารวมกลุ่มร่วมงานกันจัดเตรียมวัสดุข้าวของมาทำร่วมกัน ทำอาหารเพื่อการทำบุญเลี้ยง พระ ตลอดจนการ ได้มีโอกาสพูดคุยแลกเปลี่ยนปฏิสัมพันธ์ทางด้านขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมของกลุ่มชาวไทดำ ซึ่งก่อให้เกิดความรัก ความสามัคคีระหว่างคนในชุมชน ส่งผลดีต่อ เด็กรุ่นใหม่ที่ได้เห็นการปฏิบัติยึดถือตามประเพณีวัฒนธรรมและเกิดทัศนคติที่ดีต่อกันกำเนิดของตนเอง ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความเป็นปึกแผ่นและการดำรงเอกลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ ชาวไทดำให้ดำรงอยู่ต่อไป

ในการดำเนินชีวิตความเป็นอยู่ของกลุ่มชาวไทดำ ยังคงแสดงให้เห็นถึงความผูกพัน กับประเพณีพิธีกรรมและความเชื่อดั้งเดิมอยู่เป็นอันมาก ประเพณีและพิธีกรรมดั้งเดิมของไทดำที่เป็นอัตลักษณ์มีอยู่ด้วยกันมากมายหลายประเพณี ซึ่งอิทธิพลการเปลี่ยนแปลงทำให้ประเพณี บางอย่างมีขั้นตอนการสูญหายไปบ้าง ส่งผลทำให้ประเพณีและพิธีกรรมต่าง ๆ มีลักษณะไม่เต็มรูปแบบเหมือนดั้งเดิม ผู้วิจัยได้สนใจที่จะศึกษาถึงการดำรงอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ด้วยเครือข่ายทาง สังคมของชาวไทดำ โดยการอ้างถึงการสร้างเครือข่ายทางสังคมที่เกิดขึ้นจากการรวมกลุ่มทางชาติพันธุ์ของชาวไทดำเอง ที่เรียกว่า งานชุมนุมชาวไทดำ ซึ่งงานชุมนุมชาวไทดำ จัดขึ้นทุกวันขึ้น 1 ค่ำ เดือน 6 ของทุกปี บ้านหนองจิก หมู่ที่ 1 ตำบลหนองปรัง จะจัดงานสืบสานประเพณีวัฒนธรรม ไทดำที่ยิ่งใหญ่ การจัดชุมนุมชาวไทดำเป็นการสนับสนุนให้สมาชิกชาวไทดำในตำบลต่าง ๆ ได้มีการแลกเปลี่ยนความคิด ได้มีปฏิสัมพันธ์ทางด้านขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม ซึ่งจะ

ก่อให้เกิดความรัก ความสามัคคีระหว่างชุมชน ส่งผลดีทำให้ เด็กรุ่นใหม่ได้เห็นการปฏิบัติทาง วัฒนธรรมและเกิดทัศนคติที่ดีต่อวัฒนธรรมต่าง ๆ ของชาวไทยด้วยกันเอง รวมไปถึงการเล่น ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น สามารถบ่งบอกถึงอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ที่แสดงออกอย่างเต็มรูปแบบ ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาต้องยอมรับว่าสถานะภาพของชาวไทยคำเป็นที่ยอมรับของสังคมมากขึ้น กว่าแต่ก่อน ด้วยความแปลกที่โดดเด่นทางด้านประเพณีและวัฒนธรรมของตัวเอง แต่ในความเป็น จริงแล้วหนุ่มสาวชาวไทยคำได้ปรับตัวเองให้ทันต่ออิทธิพลของโลกภายนอกมากขึ้น ทำให้คน รุ่นใหม่ละทิ้งวัฒนธรรมที่เป็นรากเหง้าของตัวเองไปเกือบหมดแล้ว ซึ่งเชื่อได้เลยว่าเมื่อกลุ่มวัย ชราที่มีอายุสิ้นลงแล้ว เหลือแต่หนุ่มสาวที่ไม่เข้าใจถึงประเพณีอย่างลึกซึ้งนั้น การยึดถือปฏิบัติตาม ประเพณีจะลดน้อยลง คงเหลือแต่การสาธิตประเพณีเป็นตัวอย่างให้กับคนรุ่นหลังได้จินตนาการดู เท่านั้น ชาวไทยคำรุ่นเก่าที่เป็นผู้เฒ่าผู้แก่และผู้ใหญ่วัยกลางคน ยังคงภาคภูมิใจกับกลุ่มชาติพันธุ์ ไทยคำของตัวเอง ยังคงยึดถือหลักการดำเนินวิถีชีวิตที่เรียบง่ายและรักษาวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิม ไว้ได้อย่างเหนียวแน่น อีกทั้งยังพยายามสืบทอดประเพณีวัฒนธรรมอันงดงามสู่ลูกหลานคนรุ่นใหม่ ไม่ให้ถูกกลืนไปตามกระแสวัฒนธรรมสมัยใหม่ จนหลงลืมรากเหง้าของตนเอง

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาถึงการดำรงอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ด้วยเครือข่ายทางสังคมของชาวไทยคำ ตำบลหนองปรุง อำเภอเขาชัยย้อย จังหวัดเพชรบุรี

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษารั้งนี้ ผู้ศึกษาได้วางขอบเขตการศึกษาเฉพาะชาวไทยคำ ตำบลหนองปรุง อำเภอเขาชัยย้อย จังหวัดเพชรบุรี เพื่อศึกษาถึงการดำรงอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ด้วยเครือข่ายทางสังคม ของชาวไทยคำ ที่นับวันยิ่งถูกลบเลือน ไปด้วยกระแสอิทธิพลจากสังคมภายนอก

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การศึกษาเรื่องนี้นอกจากจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่ต้องการศึกษาแล้ว ผู้ศึกษายังได้รู้ถึง การดำรงอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ด้วยเครือข่ายทางสังคมของชาวไทยคำ และคาดว่าผลของการ ศึกษา ทำให้กลุ่มชาติพันธุ์ที่เป็นชาวไทยคำเองและกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ ได้ตระหนัก ตื่นตัว และภาคภูมิใจ ในการดำรงอัตลักษณ์ทางกลุ่มชาติพันธุ์ของตัวเอง แม้กำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่มาจาก อิทธิพลของโลกภายนอก เพื่อไม่ให้ถูกกลืนไปตามกระแสวัฒนธรรมสมัยใหม่ ทุกคนก็ควรที่จะ อนุรักษ์สืบสานประเพณี วัฒนธรรมของตนเองต่อไปสู่ลูกหลานในอนาคต

1.5 ความหมายเชิงมโนทัศน์

ชาวไทดำ เป็นชนกลุ่มหนึ่งที่อาศัยอยู่บริเวณสิบสองจุไทย เมืองแดง ทางตอนเหนือของเวียดนาม ที่เรียกตัวเองว่า “ผู้ไท” หรือ “ไทดำ” มีขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม ภาษาพูด พิธีกรรมความเชื่อ การละเล่นเป็นของตนเอง กลุ่มชาวไทดำได้อพยพเข้ามาในประเทศไทย เมื่อสองร้อยกว่าปีที่ผ่านมา โดยเข้ามาตั้งถิ่นฐานอย่างหนาแน่นที่หมู่บ้านหนองปรัง อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี นับว่าเป็นถิ่นฐานกำเนิดของชาวไทดำที่ได้มีการขยายเติบโตมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

ชาติพันธุ์ เป็นการบ่งบอกถึงเผ่าพันธุ์ โดยในแต่ละเผ่าพันธุ์ย่อมมีการแสดงเอกลักษณ์ วัฒนธรรมที่แตกต่างกันไป ชาวไทดำที่ชุมชนหนองปรัง ก็มีเอกลักษณ์ประจำตัว ไม่ว่าจะเป็น ภาษา การแต่งกาย ความเชื่อ การตั้งถิ่นฐาน ตลอดจนการดำรงชีวิต ซึ่งวัฒนธรรมดังกล่าวเป็นสัญลักษณ์อย่างหนึ่งที่สามารถบ่งบอกถึงความเป็น กลุ่ม ชาวไทดำ หรือ ลาวโซ่ง ในปัจจุบันนี้ ประเพณี วัฒนธรรมต่าง ๆ ที่บ่งบอกถึงความเป็นเอกลักษณ์ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปในกลุ่มชาวไทดำรุ่นหลัง แม้จะพูดภาษาลาวโซ่ง แต่ก็มีการใช้ภาษาไทยเข้าไปปะปนมากขึ้น ทรงผมของผู้หญิงก็ตัดสั้น ไม่ได้เกล้ามวยทรงต่าง ๆ ตามวัยอย่างในสมัยก่อนอีกแล้ว ส่วนเสื้อผ้าทั้งหญิงและชายก็เป็นแบบคนไทย ในภาคกลางโดยทั่วไป ในแง่หลักการดำรงชีวิตก็เปลี่ยนสภาพจากพึ่งพาตัวเอง ไปเป็นการพึ่งพาตลาดในท้องถิ่นมากขึ้น จะเห็นได้ว่าประเพณีวัฒนธรรมต่าง ๆ เริ่มจะเลือนหายไปทุกที แต่ก็มีความเชื่อในเรื่องผีบรรพบุรุษเท่านั้นที่ยังดำรงอยู่อย่างแน่นแฟ้น

อัตลักษณ์ เป็นสิ่งที่แสดงตัวตนว่าเรารู้สึกว่าเป็นเรา เช่น ชื่อ - นามสกุลของเรา เป็นตัวหรือพวกเรา เช่น เมื่อเราได้เจอกับนักเรียนที่ปักตัวอักษรย่อของโรงเรียนที่เราเรียนอยู่จะทำให้เรารู้สึกว่าเรากับคนนั้นเป็นนักเรียนในโรงเรียนเดียวกัน อัตลักษณ์ไม่จำเป็นต้องมีหนึ่งเดียว แต่อาจมีหลายอัตลักษณ์ที่ประกอบกันขึ้นมาเป็นตัวเราหรือพวกเรา อัตลักษณ์ไม่ใช่สิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติ แต่เป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นโดยสังคม (Social construct) อัตลักษณ์จึงจำเป็นต้องมีกระบวนการสร้างความเหมือนระหว่างเราหรือพวกเรา กระบวนการสร้างอัตลักษณ์นั้น จะเกิดความคู่กันไป เช่น อัตลักษณ์ของวัยรุ่นปัจจุบันกับวัยรุ่นในอดีตก็มีความแตกต่างกันไป เนื่องมาจากกระบวนการสร้างอัตลักษณ์ที่แตกต่างกัน หรือ อัตลักษณ์ชนเผ่าชาวไทดำในอดีตกับอัตลักษณ์ชนเผ่าชาวไทดำในปัจจุบันก็มีความแตกต่างกันไป เป็นต้น

การรำแคน เป็นศิลปะการแสดงพื้นบ้านของชาวไทยค่านิยมแสดงในงานเทศกาลต่าง ๆ เช่น วันสงกรานต์ เทศกาลงานบุญ การฟ้อน การรำ จะแฝงไว้ซึ่งศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี เอกลักษณ์ ประจำท้องถิ่นและแสดงถึงจิตใจของประชาชนในท้องถิ่น นั้น ๆ การรำแคนของไทค่านั้น เป็นการรำตามเสียงแคนและจังหวะปรบมือ ในลักษณะที่มีการ ขับร้องเกี่ยวพาราสิระหว่างชายหนุ่ม-หญิงสาว แสดงถึงความสนุกสนานและการดำรงอยู่ทางชาติพันธุ์ของชาวไทยค่าน

ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับปริญญาตรี

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาค้นคว้าถึงการดำรงอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ด้วยเครือข่ายทางสังคมของชาวไทดำ ตำบลหนองปรุง อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ผู้ศึกษาเลือกใช้แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งได้นำมาวางเป็นกรอบแนวคิด เพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์การดำรงอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ด้วยเครือข่ายทางสังคมของชาวไทดำ โดยแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมีดังต่อไปนี้

1. แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการดำรงอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ด้วยเครือข่ายทางสังคม
 - 1.1 แนวคิดในเรื่องความเป็นอัตลักษณ์
 - 1.2 แนวคิดในเรื่องความเป็นชาติพันธุ์
 - 1.3 แนวคิดในเรื่องเครือข่ายทางสังคม
 - 1.4 แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นชาวไทดำ
 - 1.5 แนวคิดเกี่ยวกับการใช้ดนตรีสร้างเครือข่ายทางสังคม
2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1.1 แนวความคิดในเรื่องความเป็นอัตลักษณ์ทางสังคม

อัตลักษณ์ทางสังคมของบุคคล (social identity) คือ การระบุตนเองทางสังคมโดยการรับเอาประเภทชื่อหรือตำแหน่งทางสังคมที่สอดคล้องกับลักษณะของตนเอง โดยมีการจัดประเภทและการให้ชื่อแก่วัตถุ การกระทำ ลักษณะของปรากฏการณ์ ตลอดจนกำหนดตำแหน่งให้แก่บุคคลและการกระทำทางสังคม ซึ่งทำให้บุคคลสามารถที่จะระบุความรู้สึกนึกคิดและการกระทำของเขา ตลอดจนระบุตัวเองได้ การมีอัตลักษณ์ทางสังคมของบุคคล เป็นการรับรู้ที่ตั้งทางสังคมของปัจเจกบุคคลหรือที่ซึ่งบุคคลถูกกำหนดตำแหน่งในการมีสัมพันธ์กับบุคคลอื่นว่า “ฉันคือ ใคร” โดยการนิยามตนเองให้เข้าสู่กลุ่ม หรือประเภททางสังคม

Charon (อ้างถึงใน บงกชมาศ เอกเอี่ยม , 2532: 18-19) เสนอให้เห็นอิทธิพลของ โครงสร้างทางสังคมว่ามีส่วนในการกำหนดสถานภาพ บทบาทและอัตลักษณ์ของบุคคล อันเป็น อัตลักษณ์ที่ถูกกำหนดโดยทั้งจากตนเองและบุคคลอื่น ๆ ซึ่งมีส่วนสัมพันธ์กับสถานภาพ บทบาท ตลอดจนความคาดหวังในบทบาททางสังคม

เมื่อบุคคลถามคำถามว่า “ฉันคือใคร” เขาจะได้รับคำตอบจาก 2 ทาง คือ จากตัวเอง และสาธารณชน

คำตอบจากตัวเอง คือ ลักษณะที่บุคคลนิยามตัวเองว่าคือใคร ซึ่งเป็นรูปแบบของ อัตลักษณ์ส่วนบุคคล (Personal identity)

คำตอบจากสาธารณชน คือ ภาพพจน์ที่คนอื่นมีต่อบุคคลหนึ่ง เรียกได้ว่าเป็นอัตลักษณ์ ทางสังคม (social identity) ของบุคคลนั้น ซึ่งได้มาจากการมองของคนอื่น ๆ (Rubington and Weinberg, 1999: 345) ในกรณีที่คำตอบจากตัวเองกับคำตอบจากสาธารณชนไม่สอดคล้องกัน อันเนื่องมาจากการตัดสินใจจากทัศนะของการกระทำและผู้มองที่แตกต่างกันไป หากบุคคลผู้มี อัตลักษณ์เห็นว่า อัตลักษณ์ที่ให้กับตนเองเป็นสิ่งที่ถูกต้อง แต่เป็นอัตลักษณ์ที่ขัดแย้งกับทัศนะของ สังคมเป็นส่วนใหญ่หรือบางส่วนของสังคมที่บุคคลผู้มีอัตลักษณ์จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับ สิ่งที่มองเห็นว่าอัตลักษณ์ของบุคคลให้กับตนเองเป็นสิ่งที่แปลกประหลาด หรือรับไม่ได้ ซึ่งก่อให้เกิด เป็นปัญหาความกดดันทางสังคมต่อบุคคลผู้มีอัตลักษณ์ ในกรณีนี้บุคคลมีทางเลือกอยู่สองทาง ทางแรก คือ การละทิ้งอัตลักษณ์ที่ตนเองยึดถืออยู่ เพื่อที่จะได้ไม่ต้องเผชิญกับปัญหาความกดดัน ทางสังคมต่าง ๆ หรืออีกทางเลือกหนึ่ง คือ การยืนยันในอัตลักษณ์นั้น เพื่อที่จะได้ไม่ต้องเผชิญหน้า กับปัญหาความกดดันทางสังคมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น โดยการใช้ในการ “กระทำบทบาท” ตามอัตลักษณ์ นั้นเป็นตัวยืนยันความชอบธรรมของอัตลักษณ์แห่งตน ประกอบกับการสร้างความสัมพันธ์กับกลุ่ม บุคคลที่ยึดมั่นผูกพันกับอัตลักษณ์ดังกล่าว โดยเฉพาะบุคคลสำคัญในการเสริมความมั่นคงนอก อัตลักษณ์ (Stryker, 1980: 80)

ปีนแก้ว เหลืองอร่ามศรี (2546: 32-34) ได้ให้ความหมายคำว่า “อัตลักษณ์” (identity) มีรากศัพท์มาจากภาษา ลาติน คือ identities เดิมใช้คำว่า idem ซึ่งมีความหมายว่าเหมือนกัน อย่างไรก็ตามโดยพื้นฐานทางภาษาอังกฤษแล้ว อัตลักษณ์มีความหมายสองนัยยะด้วยกัน คือ ความ เหมือนและความเป็นลักษณะเฉพาะที่แตกต่างออกไป นั่นคือ การตีความหมายความเหมือนกันบน พื้นฐานของความสัมพันธ์และการเปรียบเทียบกันระหว่างคนหรือสิ่งของในสองแง่มุมมอง คือ ความคล้ายคลึงและความแตกต่าง นอกจากนั้นแล้ว เจกินส์ (Richard Jenkins) ยังชี้ให้เห็นว่า อัตลักษณ์มิใช่เป็นสิ่งที่มิได้อยู่แล้วในตัวของมันเอง หรือกำเนิดขึ้นมาพร้อมกับคนและสิ่งของ แต่เป็น สิ่งที่ถูกสร้างขึ้นและมีลักษณะของความเป็นพลวัตอยู่ตลอดเวลา ซึ่งสอดคล้องกับการให้ความหมาย

ของเบอร์เจอร์และลักแมน (Peter Berger and Thomas Luck Mann) ที่ว่าอัตลักษณ์ถูกสร้างขึ้น โดยกระบวนการทางสังคม ครั้นเมื่อตกผลึกแล้วอาจมีความคงที่ปรับเปลี่ยน หรือแม้กระทั่ง เปลี่ยนแปลงรูปแบบไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ทางสังคมเป็นหลัก กล่าวโดยอีกนัยหนึ่ง อัตลักษณ์เป็นเรื่องของความเข้าใจและการรับรู้ที่เราเป็นใครและคนอื่นเป็นใคร นั่นคือ เป็นการดำรงอยู่ที่เรารับรู้เกี่ยวกับตัวเองอย่างไรและคนอื่นรับรู้อย่างไร โดยมีกระบวนการทางสังคมในการสร้างและสืบทอดอัตลักษณ์ ทั้งนี้ย่อมขึ้นอยู่กับบริบทของความสัมพันธ์ทางสังคมที่มีต่อกลุ่มอื่น ๆ ด้วย

อัตลักษณ์มีทั้งที่เป็นระดับปัจเจก (Individual) และอัตลักษณ์ร่วมของกลุ่ม (Collective) ในระดับปัจเจก บุคคลหนึ่งอาจจะมีหลายอัตลักษณ์อยู่ในตัวเอง เช่น เพศสภาพ ชาติ ช่วงชั้นทางสังคม อาชีพและศาสนา เป็นต้น ในขณะที่อัตลักษณ์ร่วมของกลุ่มนั้น ความเป็นอัตลักษณ์ร่วมถูกสร้างขึ้นบนพื้นฐานของความเหมือนกันของสมาชิกในกลุ่ม อย่างไรก็ตาม บนพื้นฐานของความเหมือนกันของกลุ่มนั้น ย่อมมีความแตกต่างกับกลุ่มอื่นมาเป็นตัวกำหนดความเป็นอัตลักษณ์เฉพาะของกลุ่มตนด้วย ฉะนั้นเมื่อพูดถึงลักษณะอัตลักษณ์ร่วมของสมาชิกของกลุ่มคนในสังคมเดียวกัน ซึ่งแตกต่างออกไปจากกลุ่มอื่น ๆ

อภิญญา เฟื่องฟูสกุล (2546: 41) ได้ให้ความหมายของคำว่า “อัตลักษณ์” หมายถึง การยอมรับในความเป็นตัวตนเพื่อใช้ประกอบเข้ากับการแสดงตัวตน (making oneself) ให้เห็นว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างอย่างไรกับบุคคลอื่นหรือกลุ่มอื่น การที่เราเลือกนิยามความหมายของตนเองและแสดงตนเองต่อบุคคลหรือสังคมว่าเราเป็นใครนั้น เป็นกระบวนการของการแสดงออก ซึ่งจะทำให้รู้ว่าเราเหมือนหรือแตกต่างจากคนอื่นหรือกลุ่มอื่นอย่างไร โดยผ่านระบบของการใช้สัญลักษณ์ (Symbol) ซึ่งเป็นสิ่งที่ประกอบกันทั้งด้านอารมณ์ความรู้สึกภายในตัวเราและกระบวนการของโลกภายนอกที่เราเกี่ยวพัน เพราะมนุษย์เลือกใช้ความหมายหรือเปลี่ยนแปลงความหมายที่เกี่ยวกับตนเองทั้งในกระบวนการที่เขาสัมพันธ์กับโลกและในส่วนของตัวตนที่มันซ้อนทับกันอยู่ ดังนั้นจึงมีการจัดแบ่งประเภทของอัตลักษณ์เป็น 2 ระดับ คือ ระดับอัตลักษณ์ส่วนบุคคล (personal identity) และระดับอัตลักษณ์ทางสังคม (social identity) เช่น การที่สังคมกำหนดบทบาทหน้าที่และตำแหน่งทางสังคมให้กับเรา บทบาทความเป็นลูก ความเป็นเพื่อนหรือตำแหน่งในที่ทำงาน ระบบคุณค่าที่ติดตัวเรามาตั้งแต่เกิด ทำให้เราเรียนรู้และเลือกที่จะนิยามตนเองให้เหมาะสมในสังคมและมีการเลื่อนไหลปรับเปลี่ยนไปตามบริบท เช่น เมื่ออยู่ในครอบครัวก็จะมีบทบาทเป็นลูก เป็นพี่น้อง บางครั้งบทบาทและตำแหน่งอาจซ้อนทับกัน เช่น เราเป็นนักศึกษาในขณะที่เป็นสมาชิกของกลุ่มเพื่อนในชั้นเรียน สัญลักษณ์ที่เราเลือกหยิบมานั้นใช้ในการนิยามตนเอง ทั้งต่อสังคมและต่อตัวเองนั้นเกิดขึ้นได้โดยผ่านระบบการสร้างภาพแทนความจริง (representation)

เพราะการแสดงออกซึ่งความสัมพันธ์ต่าง ๆ จะกระทำได้โดยผ่านระบบสัญลักษณ์ที่หลากหลายรูปแบบ เช่น บุคคลเลือกแต่งกายเพื่อแสดงความเป็นสมาชิกของสถาบันหรือแต่ละสถานศึกษามีการเลือกใช้ สี สัญลักษณ์หรือรูปแบบที่แตกต่างกันออกไป ก็เพื่อแสดงความเป็นตัวตนให้กับบุคคลรับรู้ แต่อย่างไรก็ตาม การที่เรามองตัวเราและพยายามเลือกนิยามความหมายเพื่อแสดงความเป็นตัวตนของแต่ละบุคคลกับสิ่งที่คนอื่นมองเห็นในตัวเราว่าอย่างไรนั้น มันอาจไม่สอดคล้องกันเสมอไป

“อัตลักษณ์ร่วม” Pierre Nora (1996) ได้กล่าวถึง อัตลักษณ์ร่วมเกิดจากความทรงจำ อย่างเป็นระบบเกี่ยวกับการรักษาและเปลี่ยนผ่านของความทรงจำทางสังคมว่าเป็นการสร้างขึ้นมา อย่างเป็นรูปร่างของความเป็นจริงทางสังคม ดังนั้นความทรงจำทางสังคมนั้นสามารถที่จะถูกสร้าง ขึ้นใหม่อย่างง่ายดายภายใต้ชีวิตประจำวันถึงแม้ว่ามันจะถูกสร้างขึ้นในความคิดของปัจเจก ไม่ได้ มีบทบาททางเศรษฐกิจหรือในเชิงการแลกเปลี่ยน เพียงแต่เป็นการมองผ่านการกระทำของผู้อื่น โดยไม่ต้องพึ่งพาปัจจัยทางด้านภาษาหรือการนำเสนอความทรงจำทางสังคมเป็นความจริงทาง สังคมที่บริสุทธิ์และเรียบง่ายโดยผ่านปัจเจก ซึ่งยินดีที่จะเรียกความทรงจำเกี่ยวกับอดีตและ ประสบการณ์ต่าง ๆ มาสร้างเป็นองค์ความรู้ไปโดยปริยายและนำเอาความรู้เหล่านั้นไปผสมผสาน กับกิจกรรมที่ปรากฏอยู่ในชีวิตประจำวัน ส่งผลก่อให้เกิดการพัฒนาไปในรูปแบบของ “การมีอัตลักษณ์ร่วม” ซึ่งแท้จริงแล้ว “อัตลักษณ์ร่วม” ทำให้เกิดความสงบสุขแสดงให้เห็น ถึงการ อยู่ร่วมกันของกลุ่มชนและไม่สามารถแยกออกจากการกระทำหรือละทิ้งสถานภาพของปัจเจกใน กลุ่มได้

อัตลักษณ์ทางสังคม (Social Identity) อัตลักษณ์ทางสังคมของบุคคล (social identity) คือ การระบุตนเองทางสังคมของบุคคลโดยการรับเอาประเภทชื่อหรือตำแหน่งทางสังคมที่ สอดคล้องกับลักษณะของตนเองเนื่องจากในโลกทางสังคมได้มีการจัดประเภทและ การใช้สื่อแก้วัตถุ การกระทำ ลักษณะของปรากฏการณ์ ตลอดจนกำหนดตำแหน่งให้แก่บุคคลและ การกระทำทางสังคม ซึ่งทำให้บุคคลสามารถที่ระบุความรู้สึกนึกคิดและการกระทำของเขา ตลอดจนสามารถระบุตนเอง การมีอัตลักษณ์ทางสังคมของบุคคลเป็นการรับรู้ที่ตั้งทางสังคมของ ปัจเจกบุคคลหรือที่ซึ่งบุคคลถูกกำหนดตำแหน่งในการมีสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ๆ ผู้ซึ่งบุคคลบอกกับ ตัวเองว่า “เขาเป็น” หรืออะไรที่สามารถประกาศต่อคนอื่นว่าเขาเป็น ใคร นั่นคือ บุคคลทั้งหลายจะ ตอบคำถามที่ว่า “ฉันคือใคร ” โดยการนิยามตนเองให้เข้าสู่กลุ่มหรือประเภททางสังคม ซึ่งโครงสร้างทางสังคม ได้กำหนดไว้ให้แก่บุคคลผู้แสดงบทบาท

ดังนั้น คำว่า “อัตลักษณ์” จึงพอสรุปได้ว่า สิ่งที่บ่งบอกถึงตัวเราหรือพวกเรา อาจจะ ออกมาในรูปแบบ อายุ เพศ ภาษา การแต่งกาย อาชีพ ความเชื่อ เป็นต้น สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้สามารถ

แสดงให้เห็นถึงความเฉพาะเจาะจง ที่แสดงถึงเอกลักษณ์ ซึ่งมีความแตกต่างไปจากคนอื่นหรือกลุ่มอื่น ทั้งนี้ผู้ศึกษาจะนำแนวคิดดังกล่าวเพื่อสร้างแนวคำถามในการศึกษาต่อไป

1.2 แนวคิดในเรื่องความเป็นชาติพันธุ์

คนไทยมักเรียกกลุ่มชาวไทยดำ ว่า “ลาวโซ่ง” คำว่า โซ่ง มาจากคำว่า “ส้วง” ซึ่งเป็นภาษาไทยคำ หมายถึง “กางเกง” ดังนั้น “โซ่งดำ” จึงหมายถึง ชาวไทยดำที่นุ่งกางเกงดำ ต่อมาคำว่า “ดำ” หายไปจึงเหลือแต่คำว่า “โซ่ง” แต่ที่เรียกกันว่า “ลาวโซ่ง” โดยเติมคำว่า “ลาว” ไปข้างหน้านั้น สันนิษฐานได้ 2 ทาง คือ คนไทยเหล่านี้ได้อพยพมาจากดินแดนส่วนหนึ่งของราชอาณาจักรลาว และมีชนมธรรมนิยมประเพณีทางชาติพันธุ์ส่วนใหญ่คล้ายคลึงกับคนในราชอาณาจักรลาว จึงเรียกว่า “ลาวโซ่ง” (ถนอม คงยิ้มละมัย, 2544: 213) ข้อสันนิษฐานอีกทางหนึ่ง คงเกิดจากคตินิยมการเรียกชื่อของคนในสมัยนั้นมักจะเรียกผู้ที่อพยพเข้ามาอยู่ใหม่ว่า “ลาว” ดังเช่น ลาวเวียง ลาวพวน เป็นต้น ชนชาวไทยดำหรือชนชาว ลาวโซ่ง เมื่ออพยพมาจึงได้รับการเรียกชื่อว่า “ลาว” ไปด้วย ในปัจจุบันภาษาทางราชการ ไม่ใช่คำว่า “ลาว” นำหน้าชื่อเผ่าพันธุ์ ให้ใช้คำว่าไทยนำหน้า เช่น ไทยอีสาน ไทยเหนือ ไทยพวน เป็นต้น ข้อมูลข้างต้นที่ได้กล่าวไป ก็เป็นการแสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์ของชนชาวไทยดำที่มีความเป็นเอกลักษณ์ทางกลุ่มชาติพันธุ์

สุมิตร ปิติพัฒน์, บัณฑิต อ่อนคำ และพูนสุข ธรรมากิมุข (2521: 31) ได้ศึกษาเรื่อง “ลาวโซ่ง” ที่หมู่บ้านดอนทราย ตำบลทับค้าง อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี พบว่าลักษณะความเชื่อถือทางศาสนาของลาวโซ่งเป็นแบบ Animism เชื่อกันว่าสิ่งต่าง ๆ ในโลกอยู่ภายใต้อำนาจผีและสิ่งเหนือธรรมชาติ ดังนั้นแบบแผนวิถีชีวิตและพิธีกรรมของลาวโซ่ง จึงมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดกับผีต่าง ๆ ถึงแม้ว่าปัจจุบันนี้ลาวโซ่งได้มีการเรียนรู้และเข้าใจหลักปฏิบัติในทางพระพุทธศาสนาที่ตามแต่ความเชื่อเรื่องผีต่าง ๆ ก็ยังคงดำรงรักษาเอาไว้ ดังนั้นความเชื่อของลาวโซ่งในปัจจุบัน จึงผสมผสานกันระหว่างความเชื่อเรื่องผีและวิญญาณต่าง ๆ กับความเชื่อถือในหลักพระพุทธศาสนาและยึดถือปฏิบัติตามพิธีกรรม ตามความเชื่อ ทั้งสองแบบนี้ ไม่สามารถ หลีกเลียงหรือขัดแย้งกัน

John and Jean Comaroff (1992: 49-56) ได้ให้ความเห็นถึงความแตกต่างระหว่าง “ความเป็นชาติพันธุ์” กับ “ตัวตนของความเป็นชาติพันธุ์” เอาไว้ว่า “ความเป็นชาติพันธุ์ (ethnicity)” มักจะมีที่มาหรือมีจุดกำเนิดมาจากพลังขับเคลื่อนหรือกระบวนการทางประวัติศาสตร์อันเฉพาะเจาะจง ซึ่งจะซึมซับ เข้าสู่ประสบการณ์ของมนุษย์ และยึดถือเป็นแบบแผนเงื่อนไขในเชิงปฏิบัติทางสังคม โดยที่กลุ่มคนเหล่านี้อาจจะรวมตัวกันเป็นชุมชน ได้มาอยู่ร่วมกันใช้ระบบเศรษฐกิจการเมืองเดียวกันหรือไม่ก็ได้ อย่างไรก็ตามความเป็นชาติพันธุ์ในบางครั้งจะถูกทำให้มีตัวตนในรูปของหลักเกณฑ์ทางสังคมก็ตาม แต่มันจะเปลี่ยนแปลงได้เสมอ ความเป็นชาติพันธุ์จะถูก

ผลิตขึ้นใหม่และปรับเปลี่ยนเพื่อสร้างความสืบเนื่องต่อไป แม้ว่าจะต้องเผชิญกับปัจจัยภายนอกที่แตกต่างขัดแย้งกับจิตสำนึกและจินตนาการเชิงประวัติศาสตร์ของตนเองก็ตาม และมันจะรับมือกับผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมเหล่านั้นได้ ซึ่งจะทำให้กลุ่มชนสามารถสืบสานความเป็นชาติพันธุ์ต่อไปได้ ภายใต้บริบทใหม่ที่แตกต่างไปกว่าเดิม

“ตัวตนของความเป็นชาติพันธุ์” (ethnic identity) หมายถึง ความสัมพันธ์ที่ถูกจารึกอยู่ในชีวิตวัฒนธรรมของมนุษย์ เป็นเครื่องหมายบ่งบอกความสัมพันธ์ของกลุ่มชนที่มีวิถีชีวิตและแนวทางเผชิญปัญหาาร่วมกัน การสร้างตัวตนมักจึงมักกระทำโดยการนิยามตนเองร่วมกัน ให้มีลักษณะแตกต่างไปจากคนอื่นรอบข้าง

เรณู เหมือนจันทร์เชย (2545-2546: 16-17) ได้ให้แนวคิดทางชาติพันธุ์เกี่ยวกับ “ไทยโซ่ง” ว่าเป็นกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มหนึ่งที่มีประเพณีสืบทอดทางศิลปวัฒนธรรมมาช้านาน โดยเฉพาะการถ่ายทอดที่เป็นมุขปาฐะของบรรพบุรุษ อาทิ คำบอกเล่าของหมอเสนา หมอเอียงในการประกอบพิธีกรรม เช่น พิธีเสนเรือน พิธีเสนตัว พิธีเสนกินปาง เป็นต้น เพลงกล่อมเด็ก หรือนิทาน ซึ่งนิทานเป็นคำบอกเล่าที่ทำให้เราได้รู้จักไทยโซ่ง ไทยโซ่งได้เข้ามาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยมานานแล้ว โดยกระจายอยู่ในพื้นที่ต่าง ๆ เช่น จังหวัดพิษณุโลก พิจิตร สุโขทัย สระบุรี ลพบุรี กาญจนบุรี ราชบุรี สุพรรณบุรี เพชรบุรี นครปฐม เป็นต้น นอกจากนี้ (ผ่องพันธุ์ มณีรัตน์, 2525: 1) ได้ยกตัวอย่างทางชาติพันธุ์ที่แสดงแนวคิดเกี่ยวกับชนเผ่า “กะเหรี่ยง” ซึ่งเป็นชื่อที่คนทั่วไปใช้เรียกกลุ่มชนชาติพันธุ์กลุ่มหนึ่งที่อาศัยอยู่หนาแน่นในบริเวณภาคเหนือและตะวันตกของประเทศไทย ชื่อ “กะเหรี่ยง” เป็นชื่อที่เรียกตามอย่างมอญซึ่งเรียกกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มนี้ว่า “กะเรง” ชนกลุ่มนี้(ยกเว้นกลุ่มตองสู) เรียกตนเองว่า “ปกากะญอ” ซึ่งแปลว่า “คน” ทางภาคเหนือของประเทศไทยและทางรัฐฉานของพม่า กลุ่มชนนี้เป็นที่รู้จักกันในนามว่า “ยาง” ซึ่งเป็นคำที่พวกชานหรือไทยใหญ่ใช้เรียกกะเหรี่ยง พม่าเรียกกะเหรี่ยงว่า “กะหยิ่น” ซึ่งหมายถึง กะเหรี่ยงสะกอและไปส่วนทางภาคตะวันตก เช่น จังหวัดเพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ บางครั้งจะใช้คำว่า “กะหรั่ง” เรียกกลุ่มชนกะเหรี่ยงที่อาศัยอยู่ในบริเวณนั้น

ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า “ชาติพันธุ์” เป็นเครื่องมือที่สามารถบ่งบอกถึงลักษณะของการดำรงเผ่าพันธุ์ใดเผ่าพันธุ์หนึ่ง ซึ่งแต่ละเผ่าพันธุ์จะมีมิติที่แตกต่างกันไป ไม่ว่าจะเป็น เรื่องของ ภาษา การแต่งกาย ความเชื่อ การตั้งถิ่นฐานที่อยู่ การดำรงชีวิต ตลอดจนวัฒนธรรมที่แสดงถึงอัตลักษณ์ประจำถิ่นของตนเอง ทั้งนี้ผู้ศึกษาจะนำแนวคิดดังกล่าวเพื่อสร้างแนวคำถามในการศึกษาต่อไป

1.3 แนวคิดในเรื่องความเป็นเครือข่ายทางสังคม

สังคมมนุษย์ย่อมมีการพบปะไปมาหาสู่กัน หมู่บ้านหนึ่ง ๆ ในสังคมไทยนอกจากจะมีระบบความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกันหลายชั้นหลายระดับ ความสัมพันธ์ดังกล่าวมีทั้งทางตรงและทางอ้อมซึ่งเรียกกันว่า เครือข่ายทางสังคม การสร้างเครือข่ายทางสังคมสามารถทำได้หลากหลายวิธี ภายใต้แนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ อย่างไรก็ตามผู้ปฏิบัติการสร้างและพัฒนาเครือข่ายควรมีความเข้าใจเป็นพื้นฐานว่าแท้จริงแล้ว เครือข่าย คือ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล กลุ่ม องค์กร หรือขยายไปถึงระหว่างรัฐชาติโดยใช้การสื่อสารเป็นเครื่องมือในการสร้างและพัฒนาความสัมพันธ์ให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพ บรรลุเป้าหมายที่บุคคล กลุ่มและองค์กรได้กำหนดไว้

ชาติชาย ณ เชียงใหม่ (2533: 211-212) ได้กล่าวว่า ความสัมพันธ์ทางสังคมที่บุคคลหนึ่งมีต่อผู้อื่นอาจมองได้ว่าเป็นเครือข่ายสังคมหนึ่งเครือข่ายสังคมนี้อาจจะแสดงให้เห็นภาพได้ว่าเปรียบเสมือนจุดต่างๆ ที่มีการเชื่อมโยงด้วยเส้นตรงหลาย ๆ เส้น จุด คือ บุคคลและเส้นตรง คือ สายสัมพันธ์ บุคคลแต่ละบุคคลจึงเปรียบเสมือนจุดศูนย์กลางที่มีสายสัมพันธ์ต่าง ๆ กับจุดหรือบุคคลอื่น ๆ และบุคคลเหล่านี้ย่อมมีสายสัมพันธ์อื่น ๆ ซึ่งบุคคลที่เป็นจุดศูนย์กลางไม่รู้จัก

พิมพ์วิทย์ ปริธาสวัสดิ์ (2530: 151) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับเครือข่ายทางสังคมไว้ว่า กลุ่มของความสัมพันธ์ทางสังคมที่บุคคลกลุ่มหนึ่งมีต่อกันและกันและลักษณะของความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นดังกล่าว สามารถนำมาใช้อธิบายพฤติกรรมต่าง ๆ ของบุคคลเหล่านี้ได้ เครือข่ายสังคมของบุคคลกลุ่มหนึ่งประกอบขึ้นด้วยความสัมพันธ์ทางสังคมทั้งหมดของบุคคลคนนั้นที่สังคมที่เขาอาศัยอยู่ เริ่มตั้งแต่บุคคลในครอบครัว ญาติพี่น้อง เพื่อนบ้านและเพื่อนร่วมงานความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างกันและกันของบุคคลต่าง ๆ ที่อยู่เครือข่ายสังคมนั้นเป็นความสัมพันธ์ในทุก ๆ ด้านที่บุคคลทั้งหมดในเครือข่ายสังคมมีต่อกันและกัน ไม่ว่าจะเป็น ด้านเศรษฐกิจ การแต่งงาน การเมือง สุขภาพอนามัย ส่วนพฤติกรรมที่แสดงถึงความสัมพันธ์ ได้แก่ การไปมาหาสู่เยี่ยมเยียนกัน การปรึกษาหารือกัน การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เครือข่ายสังคมของบุคคลหนึ่งเปรียบเสมือนสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของเขาและขณะเดียวกันตัวเขาเปรียบเสมือนส่วนหนึ่งของสิ่งแวดล้อมทางสังคมของบุคคลอื่น ๆ ในเครือข่ายสังคม ซึ่งเขาสามารถแสดงอิทธิพลกระทบต่อพฤติกรรมของผู้อื่นด้วยเช่นกัน ดังนั้นเครือข่ายสังคมหรือข่ายความสัมพันธ์ที่บุคคลมีต่อกันและกัน จึงมีอิทธิพลในการกำหนดแนวทางพฤติกรรมของบุคคลนั้นการแก้ไขปัญหาในด้านสุขภาพ อนามัย ขณะที่บุคคลผู้นั้นก็สามารถมีอิทธิพลต่อรูปแบบพฤติกรรมการแก้ไขปัญหาสุขภาพอนามัยของบุคคลอื่น ๆ ในเครือข่ายของสังคมของเขาด้วย เครือข่ายทางสังคม ต้องเริ่มจากตัวบุคคลที่เป็นศูนย์กลางก่อนแล้วค่อย ๆ ขยายความสัมพันธ์ที่บุคคลซึ่งเป็นจุดศูนย์กลางมีความสัมพันธ์หรือ

โยงใยอยู่กับบุคคลอื่น ๆ ในการศึกษาเครือข่ายบุคคลก็เช่นกัน ผู้วิจัยหรือผู้ศึกษาต้องเริ่มต้นจากบุคคลที่เป็นศูนย์กลางก่อน และจะต้องกำหนดลงไปว่าเครือข่ายที่ตนจะศึกษานั้นมีขอบเขตมากน้อยเพียงใด พร้อมกับตั้งข้อสังเกตประเภทของบุคคลหรือกลุ่มคน ซึ่งบุคคลที่เป็นจุดศูนย์กลางมีความสัมพันธ์ด้วย โดยอาศัยระยะห่างทางสังคมเป็นเกณฑ์ในการแบ่ง ซึ่งเรื่องนี้ เจเรมี โบโซแวง (อ้างถึงใน พิมพัลย์ ปริดาสวัสดิ์, 2533: 355-367) ได้เสนอแนวคิดไว้ว่า เครือข่ายของบุคคลนั้นควรประกอบไปด้วยปริมาณที่สำคัญอย่างน้อย 3 ปริมาณด้วยกันคือ ปริมาณแรกควรประกอบด้วยบุคคลต่าง ๆ ที่ใกล้ชิดกับบุคคลที่เป็นศูนย์กลางมากที่สุด ได้แก่ ญาติพี่น้อง เพื่อนฝูง ซึ่งเรียกได้ว่าเป็นเครือข่ายใกล้ชิด ปริมาณที่สอง ได้แก่ เครือข่ายรอง ซึ่งประกอบด้วยบุคคลต่าง ๆ ที่บุคคลซึ่งเป็นจุดศูนย์กลางรู้จักคุ้นเคยน้อยกว่ากลุ่มแรก กลุ่มนี้มักได้แก่ญาติพี่น้องที่ห่าง ๆ ออกไป เพื่อนฝูงและรู้จักคุ้นเคยอื่น ๆ ปริมาณที่สาม ได้แก่ กลุ่มบุคคลที่เป็นจุดศูนย์กลางไม่รู้จักโดยตรงแต่สามารถติดต่อความสัมพันธ์ด้วยได้ถ้าต้องการ โดยผ่านเครือข่ายใกล้ชิดอีกทีหนึ่ง เครือข่ายนี้เรียกว่าเครือข่ายขยาย ซึ่งจะเห็นได้ว่าการแบ่งปริมาณของเครือข่ายบุคคลซึ่งเสนอโดย โบโรแวง นี้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการใช้ระดับความผูกพันและภาระหน้าที่ที่มีต่อกันและกัน

จึงสรุปได้ว่า “เครือข่ายทางสังคม” สายใยความสัมพันธ์ของบุคคลหนึ่ง ไปยังอีกบุคคลอื่น ๆ โดยมีการติดต่อสื่อสารแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน ความสัมพันธ์สามารถเกิดขึ้นได้ทั้งโดยตรงหรือโดยอ้อม เช่น รู้จักผ่านบุคคลอื่นก็ได้ เครือข่ายทางสังคมจึงมีหลายระดับของความใกล้ชิดและความห่างเหิน ทั้งนี้ผู้ศึกษาจะนำแนวคิดและทฤษฎีดังกล่าวเพื่อสร้างแนวคำถามในการศึกษาต่อไป

1.4 แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นชาวไทดำ

ไทยน้อย (2504: 638-639) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับกลุ่มชนชาวไทดำไว้ว่า มีถิ่นฐานดั้งเดิมอยู่ทางเมืองแถงบริเวณแคว้นสิบสองจุไทยในเวียดนามเหนือปัจจุบัน ตามประวัติกล่าวว่า ชาวไทดำได้อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทย ที่นับว่าสำคัญมี 2 ครั้งด้วยกัน คือ ครั้งแรกในสมัยกรุงธนบุรีเป็นราชธานี เมื่อ พ.ศ. 2322 โดยอพยพมาจากเมืองทันต์และเมืองม่วย สาเหตุที่อพยพมีอยู่ว่า เมื่อพระวอเสนาบดีของเจ้าเมืองเวียงจันทน์เป็นกบฏต่อเจ้าเมืองเวียงจันทน์ได้หนีมาพึ่งไทยที่คอนมดแดง (จังหวัดอุบลราชธานี) ต่อมาเจ้าเมืองเวียงจันทน์มาจับพระวอไปประหารชีวิต ทำให้พระเจ้ากรุงธนบุรีพิโรธ จึงส่งยกกองทัพไปตีเมืองเวียงจันทน์ เมื่อได้เมืองเวียงจันทน์แล้วก็ได้เมืองที่ขึ้นต่อเวียงจันทน์ด้วย ฉะนั้นผู้ไทยที่อยู่ในเมืองทันต์และเมืองม่วย จึงรับสั่งให้อพยพมาเมืองธนบุรีก่อนที่จะอพยพมาอยู่ที่เมืองเพชรบุรี สาเหตุเนื่องจากจังหวัดเพชรบุรีมีป่าและเขามาก หุบห้วยลำธาร น้ำท่วมไม่ถึงลักษณะภูมิประเทศคล้ายคลึงกับบ้านเกิดเมืองเดิมของชนชาวไทดำ “เมื่อกองทัพไทยไปตีเมืองเวียงจันทน์ได้ใน พ.ศ. 2321 ครั้นปีรุ่งขึ้นจึงโปรดเกล้าให้กองทัพเมือง

หลวงพระบางไปตีเมืองทันต์ เมืองม่วย เมืองทั้งสองนี้เป็นเมืองของผู้ไทยโฉบ ตั้งอยู่ในเขตแดนญวนเหนือ แล้วพากรอบครัวไทยเวียงไทยโฉบ ลงมากรุงธนบุรีในเดือนยี่ ไทยโฉบให้ไปอยู่เพชรบุรีไทยเวียงให้ไปอยู่เมืองสระบุรี เมืองราชบุรี และเมืองจันทบุรีบ้าง ” (จากงานของนางถนอม คงยิ้มละมัย, 2544: 209-211 ได้อ้างถึง ความในหนังสือพงศาวดารกล่าวไว้) ส่วนการอพยพครั้งที่สอง เมื่อพ.ศ.2371 ในสมัยพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวมีอำนาจอธิปไตยเหนือเมืองแกลง จึงสั่งให้พระยาธรรมมาเป็นแม่ทัพไปจัดราชการที่เมืองแกลง ต่อมาแม่ทัพธรรมมาได้นำเอาพวกไทดำในเมืองแกลงและเมืองสิบสองจุไทกลับมาพร้อมกับกองทัพเป็นจำนวนมาก จึงมีรับสั่งโปรดเกล้าฯ ให้ไปอยู่เมืองเพชรบุรีและสืบเชื้อสายวงศ์ตระกูลที่นั่น เรียกว่า ลาวโฉบ จนกระทั่งทุกวันนี้

สมทรง บุรุษพัฒน์ (2540: 5) จากการอพยพของชาวโฉบหรือไทดำ 200 กว่าปีที่ผ่านมามีเห็นได้ว่าถิ่นฐานเดิมของชาวโฉบอยู่ที่จังหวัดเพชรบุรี อาจเป็นเพราะจังหวัดเพชรบุรีมีป่าเขามาก หุบห้วย ลำธาร น้ำท่วมไม่ถึงลักษณะภูมิประเทศคล้ายกับบ้านเก่าเมืองเดิม คือ เมืองแกลงแคว้นสิบสองจุไท การที่ชาวโฉบได้อาศัยกระจัดกระจายในพื้นที่ต่าง ๆ นั้น เหตุผลหนึ่งก็คือชาวโฉบรุ่นเก่ามีความปรารถนาที่จะเดินทางกลับสู่ถิ่นฐานบ้านเกิดของตน คือ เมืองแกลง อีกเหตุผลหนึ่ง คือ การอพยพเพื่อไปหาพื้นที่ทำกินใหม่ในบริเวณจังหวัดใกล้เคียง เช่น ได้แก่ ราชบุรี นครปฐม สุพรรณบุรี เป็นต้น ดังกล่าวลาวโฉบหรือพวก ชาวไทดำที่กระจัดกระจายกันอยู่ในพื้นที่ต่าง ๆ ของประเทศไทย ล้วนแล้วแต่เป็นเชื้อชาติของลาวโฉบที่ไปจากเพชรบุรีด้วยกันทั้งสิ้น

สรุป “ชาวไทดำ” เป็นชนกลุ่มหนึ่งที่อพยพมาจากบริเวณสิบสองจุไท เมืองแกลง ทางตอนเหนือของเวียดนาม เข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ในประเทศไทยเมื่อประมาณ 200 กว่าปีมาแล้ว โดยหมู่บ้านหนองปรัง ถือว่าเป็นถิ่นฐานที่สืบเชื้อสายของชาวไทดำมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งกลุ่มชาวไทดำในปัจจุบันได้แพร่กระจายกระจัดกระจายอยู่ในจังหวัดต่าง ๆ มากมายของประเทศไทย ทั้งนี้ผู้ศึกษาจะนำแนวคิดดังกล่าวเพื่อสร้างแนวคำถามในการศึกษาต่อไป

1.5 แนวคิดเกี่ยวกับการใช้ดนตรีสร้างเครือข่ายทางสังคม

นกุล ชมพูนิช (2538: 156) ได้ให้แนวคิดการเล่นคอน ซึ่งภาษาโฉบเรียกว่า “อินก๊อ” เป็นประเพณีของหนุ่มสาวโดยเฉพาะมีการละเล่น โยนลูกช่วงการรำรำตามจังหวะเพลงแคน และต่อกลอนกันจนดึก แล้วจึงแยกกันไปพุดคุยเป็นคู่ ๆ ผู้ไทยโฉบที่ผ่านวัยหนุ่มสาวมาแล้วมักจะเคยผ่านการละเล่นคอนฟ้อนแคนมาแล้วเกือบทุกคน จนมีคำกล่าวว่า “บ่เคยอินก๊อ ฟ้อนแคน บ่แมนผู้ลาว” แปลว่า ผู้ใดไม่เคยเล่นกลอนฟ้อนแคนก็ไม่ใช่คนลาว เทศกาลที่นิยมเล่นคอนมักจะเป็นช่วงหลังจากการเก็บเกี่ยวคือในราวเดือน 4 เดือน 5 การเล่นคอนแบ่งเป็น 2 อย่างคือ เล่นแบบธรรมดาวันเดียวเลิกและเล่นแบบติดต่อกันหลาย ๆ วัน เคลื่อนย้ายไปตามหมู่บ้านติดต่อกันเป็นเดือน ๆ วิธีการเล่นคอน ชายหนุ่มประมาณ 5-10 คน ในหมู่บ้านหนึ่ง ๆ จะชักชวนกันไปเล่นคอน

ตามหมู่บ้านอื่น ๆ และจำนวนคนเหล่านั้นจะประกอบไปด้วย หมอแคน (คนเป่าแคน) หมอขับ (คนร้องเพลงเป็นคำกลอนให้ความรู้ต่าง ๆ) และหมอลำ (คนร้องเพลงเป็นคำกลอนโต้ตอบ) ซึ่งเป็นผู้ใหญ่ที่มีความชำนาญในด้านเชิงกลอนและภาษา ส่วนชายหนุ่มที่ติดตามจะเป็นผู้เล่นลูกข่างเพื่อหาคู่คุยกับหญิงสาว ดังนั้นกล่าวได้ว่าประเพณีการเล่นคอนทำให้ชาวไทยโซ่งมักได้แต่งงานกับพวกพ้องเดียวกันเป็นส่วนใหญ่ คือ แต่งงานกันในพวกที่เคยเล่นคอนด้วยกันมาก่อนนั่นเองหรือกล่าวได้ว่าประเพณีการเล่นคอนเป็นการช่วยให้ชาวไทยโซ่งสามารถรักษาเชื้อสายเผ่าพันธุ์ของตนเอาไว้ นอกจากนี้ยังเป็นการช่วยให้หนุ่มสาวชาวไทยโซ่งต่างถิ่นได้มีโอกาสรู้จักกัน สร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ของตัวเองให้ดำรงอยู่ต่อไป

การเล่นแคนเป็นเครื่องดนตรีพื้นบ้านของชาวไทยดำ พวกไทดำชอบฟังเสียงแคนเป็นชีวิตจิตใจ ในงานพิธีต่าง ๆ เช่น งานบวช ก็นิยมมีวงแคนบรรเลงเพื่อสร้างความสนุกสนาน เด็กไทดำหลายคนได้รับการฝึกเป่าแคนมาตั้งแต่เล็ก ๆ จนสามารถเล่นแคนในงานต่าง ๆ ได้ การเล่นรำแคนมี 2 ลักษณะ คือ เล่นรำเพื่อความสนุกสนานกับเล่นรำเพื่อการแสดงท่วงท่ารำแคนที่เป็นเอกลักษณ์ ในประเพณีการเล่นหลาย ๆ อย่างจะมีการเล่นแคนเป็นส่วนประกอบ จึงถือได้ว่าการเล่นแคนเป็นวิถีชีวิตอย่างหนึ่งของชนกลุ่มนี้ (สารานุกรมไทยคำล้าค่า, 2547: 49)

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า “ดนตรีทางชาติพันธุ์” เป็นการดำรงอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ของชาวไทยดำให้ดำรงอยู่ โดยการใช้นครีเป็นสื่อในการติดต่อระหว่างกลุ่มและเป็นการสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ให้กลุ่มไทดำมีความเข้มแข็ง และดนตรีทางชาติพันธุ์ยังใช้ในการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ เพื่อแสดงถึงเอกลักษณ์และสร้างความสนุกสนานเพื่อให้ชาติพันธุ์ของตนเองได้ดำรงอยู่ต่อไป ทั้งนี้ผู้ศึกษาจะนำแนวคิดดังกล่าวเพื่อสร้างแนวคำถามในการศึกษาต่อไป

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

มงคล พนมมิตร (2551: บทคัดย่อ) การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาอัตลักษณ์ของชนกลุ่มน้อยและเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการดำรงรักษาอัตลักษณ์ของชนกลุ่มน้อยในภาคเหนือ โดยเน้นศึกษาเรื่อง อัตลักษณ์ของชนกลุ่มน้อยบ้านห้วยเฮี้ย หมู่ที่ 8 ตำบลปางมะผ้า อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอนนั้น พบว่ามีหลายอัตลักษณ์ เช่น อัตลักษณ์แบบดั้งเดิมที่แสดงออกทางกายภาพ คือ การแต่งกายประจำเผ่าด้วยชุดสีดำ มีภาษาพูดเฉพาะชนเผ่ามีวัฒนธรรมและประเพณีของชนเผ่าที่จัดขึ้นทุกปี ส่วนอัตลักษณ์ที่เป็นนามธรรมอยู่ที่การแสดงออกผ่านการปฏิบัติ คือ การมีพฤติกรรมบุคลิกภาพ ลักษณะนิสัยที่ถ้อยทีถ้อยอาศัยมีความเป็นพี่เป็นน้อง เป็นเครือญาติ ให้การช่วยเหลือแบ่งปันผู้ด้อยโอกาสและการให้ความเคารพต่อผู้อาวุโส รวมถึงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน อัตลักษณ์ที่ถูกสร้างขึ้นใหม่ คือ อัตลักษณ์การประนีประนอม อ่อนน้อมถ่อมตน

ไม่โอ้อวดไม่แข็งขัน เป็นมิตรได้กับทุกคนและอัตลักษณ์ตามสมัยนิยมของคนรุ่นใหม่
 อัตลักษณ์เหล่านี้เกิดและสิ้นไหลไปตามสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงในแต่ละช่วงเวลาตั้งแต่
 อดีตจนถึงปัจจุบัน แต่ละอัตลักษณ์ถึงแม้จะเกิดขึ้นในสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงในช่วง เวลาที่
 แตกต่างกัน แต่ทุกอัตลักษณ์เป็นอัตลักษณ์ที่มีรากฐานมาจากความคิด ความเชื่อผูกติดกับวิถีชีวิต
 วัฒนธรรม ประเพณี ความรู้ภูมิปัญญาดั้งเดิมของชนเผ่าที่ตั้งสมมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษและชุมชน
 ยังได้มีการสร้างกระบวนการเรียนรู้และสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นมาจนถึงปัจจุบัน อัตลักษณ์เหล่านี้
 ถือได้ว่าเป็นศักยภาพของชุมชน ที่ชุมชนสามารถดำรงรักษาเอาไว้ได้อย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน
 โดยมีกระบวนการในการดำรงรักษาที่ประกอบด้วย องค์ประกอบหลักที่สำคัญสามประการคือ
 ประการแรก การมีฐานความคิดที่คำนึงถึงความมั่นคง ความเป็นปึกแผ่นของชุมชนเป็นที่ตั้ง
 ประการที่สอง มีกลไกของชุมชนที่ถือเป็นเสาหลักค้ำยันหมู่บ้านตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันทำหน้าที่
 อย่างเข้มแข็งและประการที่สาม การมีวิธีการสร้างการเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อให้เห็นถึงคุณค่าของ
 การดำรงรักษาอัตลักษณ์ของชนเผ่า ผู้วิจัยพบว่า เงื่อนไขที่ทำให้เกิดการดำรงรักษาอัตลักษณ์
 ดังกล่าวข้างต้น มีทั้งเงื่อนไขที่เกิดภายใน คือ การมีต้นทุนเดิม (ความเชื่อ วัฒนธรรม ประเพณี
 ความรู้ ภูมิปัญญา) อยู่สูง การมีกระบวนการสร้างการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การมีผู้นำผู้อาวุโสที่เป็น
 กลไกหลักของชุมชนทำหน้าที่อย่างเข้มแข็งและความต้องการได้รับการยอมรับให้ชุมชนมีสถานะ
 ตามกฎหมายของประเทศไทย ส่วนหน้าที่ภายนอก คือ การถูกรอรับและข่มเหงรังแกจากบุคคล
 หรือหน่วยงานภายนอกที่พยายามเข้าไปครอบงำทางอำนาจเหนือชุมชน รวมถึง การรุกรานของ
 กระแสบริโภคนิยมเสรี เมื่อชุมชนช่วยเหลือสามารถดำรงรักษาอัตลักษณ์ของชุมชน
 เอาไว้ได้ จึงส่งผลให้คนในชุมชนช่วยเหลือมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีการพึ่งพาช่วยเหลือเกื้อกูล
 ซึ่งกันและกัน ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของชุมชนได้รับการดูแลรักษา วัฒนธรรม ประเพณี
 และความรู้ ภูมิปัญญาที่เป็นคุณค่าของชุมชนได้รับการสืบทอดและมีพื้นที่ทางสังคมให้อยู่ยืน ทำให้
 ได้รับการยอมรับว่าเป็นชุมชนที่มีคุณค่าในสายตาของชุมชนอื่น ๆ

เหตุนี้ นายโมกซ์ (2543) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การฟ้อนรำของชาวซอง : กรณีศึกษา
 หมู่บ้านกระทิง ตำบลพลวง อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี ” สรุปได้ว่า การฟ้อนรำของชาวซองมี
 ปรากฏอยู่ใน 3 พิธีกรรม คือ พิธีแต่งงานใหญ่ พิธีเล่นผีหึ่งและพิธีเล่นผีโรง ซึ่งพิธีแต่งงานใหญ่จัด
 ขึ้นเมื่อมีการแต่งงานของลูกสาวคนโตในครอบครัวเท่านั้น และพบว่าการฟ้อนรำแทรกอยู่ใน
 ขั้นตอนการประกอบพิธี 3 พิธี คือ พิธีชนวัวชนควาย โดยชาย 2 คน สวมเขี้ยวเขาคความเทียมบน
 ศีรษะออกทำทางต่าง ๆ ไล่ขวิดกันประมาณ 15-20 นาที โดยมีชายอีก 2-3 คน กระทุ้งไม้คันทะลา
 และเขย่าโลหะให้จังหวะประกอบทำทาง ในช่วงที่ 2 เป็นการฟ้อนรำระหว่างที่หมอลูกผู้ประกอบ
 พิธีทำพิธี โคนตะเคียนถือขวานปูลู ฟ้อนรำทำท่าเดินวนรอบคู่บ่าวสาว ทำท่าทางโคนตะเคียนสมมุติ

ที่เรียกว่า “เซงเลง” การเพื่อนรำในช่วงนี้ เป็นการเพื่อนรำโดยผู้ประกอบพิธี ช่วงที่ 3 เป็นการเพื่อนรำระหว่างที่หมอปลูกทำพิธีขัน ไก่ทำท่าทางเลียนแบบกิริยาของไก่ เดิ นวนรอบ ๆ คู่บ่าวสาว ส่วนในพิธีเล่นผีหึ่งและเล่นผีโรง เป็นพิธีที่ชาวชองกระทำเพื่อเช่นไหว้บูชาผีบรรพบุรุษ โดยเชิญวิญญาณของบรรพบุรุษมาเข้าร่างทรงเพื่อไถ่ถามทุกข์สุขกันในการเล่นผีหึ่งและการเล่นผีหึ่งนี้ พบว่าการเพื่อนรำอยู่ในระหว่างการเชิญวิญญาณผีบรรพบุรุษมาเข้าร่างทรง โดยร่างทรงจะออกท่าทางต่าง ๆ ประกอบคำร้องโดยมีกลองและไม้กรับเป็นเครื่องกำกับจังหวะ ส่วน ในเรื่องเครื่องแต่งกายที่ใช้ในการเพื่อนรำเป็นลักษณะที่ใช้อยู่ในชีวิตประจำวัน อุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการเพื่อนรำในพิธีแต่งงานมีไม้คันกะลา เป็นอุปกรณ์ที่ประดิษฐ์ขึ้นทำด้วยไม้ไผ่ ด้านปลายสุดของไม้ไผ่ผูกจึงด้วยกะลาใช้กระทบให้เกิดเสียงเป็นจังหวะประกอบการเพื่อนรำ ส่วนพิธีเล่นผีหึ่งและเล่นผีโรง ผู้เพื่อนรำใช้ผ้าขาวม้าเป็นอุปกรณ์ประกอบในการเพื่อนรำทำท่าเพื่อสื่อให้ทราบว่าเป็นวิญญาณผีบรรพบุรุษที่เข้าร่างทรงนั้นเป็นใคร กลองที่ใช้ตีประกอบจังหวะมีลักษณะคล้ายกลองยาวแต่มีขนาดเล็กกว่า

ในงานวิจัยชิ้นนี้ผู้ศึกษาเน้นในเรื่องของท่าทางการเพื่อนรำ เครื่องแต่งกาย ความเชื่อ พิธีกรรมที่แสดงออกในท่ารำต่าง ๆ อย่างดี ทำให้แสดงให้เห็นถึงการดำรงอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ โดยแสดงออกมาในรูปแบบของการละเล่นที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น

วาทีตต์ ดุริยอังกูร (2551: 128-129) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “ดนตรีกับการสร้างอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของกะเหรี่ยงโป : กรณีศึกษากะเหรี่ยงโปบ้านบ่อหวี ตำบลตะนาวศรี อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี” พบว่ากะเหรี่ยงโปบ้านบ่อหวีเป็นชุมชนชายแดนที่เข้มแข็ง มีประวัติความเป็นมาในการก้าวข้ามช่วงเวลาต่าง ๆ ที่มีผลต่อสังคมไทยจากอดีตมาจนถึงปัจจุบัน ถึงแม้จะเป็นกลุ่มชาติพันธุ์เล็ก ๆ แต่ก็เป็กลุ่มหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการศึกษาเพราะได้สะท้อนให้เห็น ถึงกระบวนการจัดการและวิถีแห่งวัฒนธรรมของตนที่จะอยู่ร่วมกับสังคมเมือง ด้วยเหตุปัจจัยต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง กะเหรี่ยงบ้านบ่อหวีมีความพยายามที่จะพัฒนากระบวนการทางวัฒนธรรมที่จะต่อสู้กับปัจจัยเหล่านั้น ทั้งนี้เพื่อบอกกลุ่มชนเดียวกันให้เห็นความสำคัญและภูมิใจในเผ่าพันธุ์ ก่อนที่จะถูกกลืนหายไปกับสังคมเมืองและในขณะเดียวกันก็พยายามที่จะบอกสังคมภายนอกให้ยอมรับความเป็นกะเหรี่ยงที่ถือสัญชาติไทยโดยอธิบายตัวตนผ่านงานวัฒนธรรม ด้านดนตรีที่จัดตั้งขึ้นมาในรูปแบบง่าย ๆ ไม่ซับซ้อนมากนัก การแสดงถูกสร้างขึ้นใหม่ภายใต้แนวคิดเรื่องวัฒนธรรมและความสามัคคีในกลุ่มของตน กระบวนการสร้างอัตลักษณ์ผ่านวัฒนธรรมดนตรีของกลุ่มกะเหรี่ยงโปบ้านบ่อหวีนั้น เป็นกรณีศึกษาที่น่าสนใจ ที่สามารถรื้อฟื้นและสร้างอัตลักษณ์ที่สูญหายไปของกะเหรี่ยงโป ให้กลับเข้ามามีบทบาทได้ใหม่อีกครั้งหนึ่ง

วงดนตรีกะเหรี่ยงโปบ้านบ่อหวี ถูกนำออกแสดงในฐานะที่จะเป็นตัวแทนของ หมู่บ้านกะเหรี่ยงโปมากกว่าที่จะรับจ้างแสดง ดังนั้นอัตลักษณ์ของกะเหรี่ยงโปจึงถูกผลิตซ้ำผ่าน การแสดงในโอกาสต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกหมู่บ้าน เช่น งานประเพณีกินข้าวห่อของหมู่บ้าน งานบุญของชาวกะเหรี่ยง ซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งในการกระตุ้นเตือนความรู้สึกนึกคิด ผ่านเสียงร้องที่เป็นภาษากะเหรี่ยง เสียงดนตรีกะเหรี่ยง รูปแบบการแสดงและเครื่องแต่งกายของกะเหรี่ยงที่เด็ก ๆ และนักดนตรีสวมใส่ ความบันเทิงที่จับต้องเป็นรูปธรรมได้โดยง่าย อีกทั้งยังสามารถผลิตซ้ำความเป็นตัวตนของกะเหรี่ยงได้อย่างต่อเนื่องตลอดปี ดนตรีจึงถูกเลือกให้เป็นตัวแทนในการสร้าง อัตลักษณ์ของกลุ่มจนทำให้หมู่บ้านมีชื่อเสียงและได้รับการยอมรับจากสังคมภายนอก โดยได้รับ เชิญให้ไปแสดงนอกหมู่บ้านทั้งในระดับอำเภอและระดับจังหวัด ถึงแม้ว่าคนภายนอกที่ชมการ แสดงของวงดนตรีกะเหรี่ยงโปบ้านบ่อหวีแล้ว ส่วนใหญ่มีเพียงความชื่นชม ความสนุกสนาน ความแปลกตา แต่อย่างน้อยก็เป็นแนวทางหนึ่งที่กะเหรี่ยงโปบ้านบ่อหวีพยายามอธิบายตัวตน กับสังคม เพื่อให้เกิดความยอมรับในที่สุด

ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับปริญญาตรี

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

ในบทนี้ผู้ศึกษานำเสนอรายละเอียดของวิธีการดำเนินการวิจัยประกอบด้วย รูปแบบการวิจัย เหตุผลในการเลือกหมู่บ้านเพื่อทำการวิจัย ลักษณะข้อมูล วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาการดำรงอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ด้วยเครือข่ายทางสังคมของชาวไทดำ โดยมุ่งศึกษาถึง “พิธีรำแคน” ซึ่งเป็นประเพณีพื้นบ้านเพื่อหาความรู้สึกของชาวลาวโซ่ง ซึ่งได้ยึดถือปฏิบัติสืบต่อกันมาอย่างยาวนาน โดยเน้นศึกษาในเรื่องกระบวนการติดต่อสื่อสารระหว่างกลุ่มของชาวไทดำ ซึ่งมีอยู่ทั่วประเทศ และปัจจัยใดบ้างที่เอื้อต่อการติดต่อสื่อสารระหว่างกลุ่มของชาวลาวโซ่งให้ดำรงอยู่ซึ่งอัตลักษณ์ของประเพณีรำแคนในการหาคู่ครอง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ระเบียบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research Methodology) โดยเน้นการศึกษารอบด้าน โดยตัวผู้วิจัยเองเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่สุดในกระบวนการวิจัย เพราะ “การวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการสัมผัสกับคนโดยตรง” (สุภาวศ์ จันทวานิช, 2533: 138) การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาถึงการดำรงอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ด้วยเครือข่ายทางสังคมของชาวไทดำ สังเกตพฤติกรรมของกลุ่มทางสังคม เพื่อเข้าใจถึงพฤติกรรมความเชื่อ ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะคิด ตลอดจนวิถีชีวิตทางวัฒนธรรมของชาวไทดำ

เหตุผลในการเลือกหมู่บ้าน

การเลือกศึกษาหมู่บ้านหนองปรัง เพื่อทำการวิจัยครั้งนี้ เป็นการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ด้วยเหตุผล 2 ประการ คือ

1. เป็นหมู่บ้านที่มีชาวไทดำอยู่มาก และตั้งอยู่ไม่ไกลจากตัวจังหวัดและอำเภอซึ่งมีความสามารถรับความเจริญ ความทันสมัย และรับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็ว แต่ชาวบ้านส่วนใหญ่ ยังคงรักษาประเพณี มีการปฏิบัติพิธีกรรมอย่างเคร่งครัด
2. หมู่บ้านนี้ยังไม่เคยมีใครวิจัยในเรื่องดังกล่าวมาก่อน

ลักษณะของข้อมูล

ข้อมูลที่ต้องการในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มี 2 ลักษณะ คือ

1. ข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่ได้มีการจดบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร
2. ข้อมูลที่เป็นพฤติกรรม ได้แก่ ลักษณะการดำเนินชีวิตทั่วไป ที่แสดงออกมาในรูปแบบวัฒนธรรม ประเพณี พิธีกรรม ตลอดจนกิจกรรมวันสำคัญของชุมชน ซึ่งข้อมูลลักษณะนี้หาได้จากการสังเกตและการสัมภาษณ์เป็นส่วนใหญ่

วิธีเก็บข้อมูล

ผู้ศึกษาได้ใช้วิธีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยเน้นหนักไปที่ผู้ ศึกษาเข้าไปเก็บข้อมูลในชุมชนมีวิธีการที่หลากหลายในการเก็บข้อมูล เนื่องจากในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ ความจริง หรือการทำความเข้าใจปรากฏการณ์ทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของมนุษย์โดยตรงและมีลักษณะเป็นพลวัต (Dynamic) กล่าวคือ มีการเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา “ปรากฏการณ์ทางสังคมทุกอย่างมีที่มาหรือมีวิวัฒนาการทางประวัติศาสตร์” (อุทัย คุลยเกษม, 2527: 10) ซึ่งการเก็บข้อมูลด้วยวิธีเชิงคุณภาพมีแนวคิดพื้นฐานอยู่ที่ว่า “ถ้าอยากทราบว่าใคร ทำอะไร อย่างไร ก็จงเฝ้าและสังเกตพฤติกรรมของคนผู้นั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ย่อมทำให้เกิดความเข้าใจในการกระทำนั้น ๆ อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น ” (เบญจมา ยอดดำเนิน แอ็ดดิกซ์ , นุสรา ศิริรัมย์และวาทีนิ บุญชะลิกษ์, 2536: 109) จึงมีความจำเป็นต้องใช้วิธีการเก็บข้อมูลหลายรูปแบบดังนี้

การสังเกต ผู้วิจัยได้ใช้การสังเกตเป็นหลักในการเก็บข้อมูลแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) โดยผู้ศึกษาเข้าไปมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชน เช่น การร่วมฝึกเดินประเพณีรำแคนและ การสังเกตถึงประเพณีอื่น ๆ ร่วมด้วย

2. สังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Nonparticipant Observation) เป็นการสังเกตโดยผู้สังเกตไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมและสังเกตโดยไม่ให้ผู้ถูกสังเกตรู้ตัว เช่น พฤติกรรมประจำวันในการประกอบอาชีพ ความสัมพันธ์ในครอบครัว ฯลฯ

สำหรับการสังเกตนั้น ผู้ศึกษาได้ใช้การสังเกตทั้งที่มีแบบเค้าโครงกำหนดไว้ล่วงหน้า และแบบไม่มีเค้าโครงกำหนดไว้ล่วงหน้า ผสมผสานกันตามความเหมาะสม ทั้งนี้ผู้ศึกษา ได้เตรียมการดังต่อไปนี้

1. ศึกษาข้อมูลก่อนการสังเกต ทั้งที่เป็นเอกสาร วรรณกรรมและจากผู้ให้ข่าวสารสำคัญ (Key Information)
2. วางแผนล่วงหน้าว่าจะสังเกตเรื่องใดบ้างและกำหนดเรื่องที่จะสังเกตไว้อย่างชัดเจน เพื่อให้การสังเกตเป็นไปอย่างรอบครอบ
3. บันทึกข้อมูลหลังจากการสังเกตทุกครั้ง โดยแยกเป็นข้อมูลตามสภาพที่เป็นจริงและในส่วนที่เป็นความคิดเห็นของผู้ศึกษา เพื่อความเป็นระเบียบและไม่เกิดความสับสนในการตีความหรือวิเคราะห์ข้อมูล

การสัมภาษณ์ เป็นการสัมภาษณ์แบบลึก (Depth Interview) แบ่งเป็น 2 วิธี คือ

1. การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview) มีข้อคำถามแน่นอนหรือสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ โดยมีการกำหนดประเด็นที่จะถามไว้ล่วงหน้าเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของครอบครัวหรือชุมชนนั้นๆ ซึ่งหัวหน้าครอบครัวหรือหัวหน้าชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้องจะเป็นผู้ให้ข้อมูล เช่น จำนวนสมาชิกในครัวเรือนหรือในชุมชน จำนวนปีที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานอาศัยในชุมชน รายได้เฉลี่ย เพศ อายุ การศึกษา ตลอดจนประเพณี วัฒนธรรมต่าง ๆ เป็นต้น
2. การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured interview) หรือการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ ไม่มีข้อคำถามที่แน่นอนเป็นการสนทนาแบบเป็นกันเองมากที่สุด เพื่อป้องกันมิให้บุคคลที่เป็นแหล่งข้อมูลเกิดความกังวลใจหรือสร้างความสนิทสนมกับผู้ให้ข้อมูล จนกระทั่งนำไปสู่การได้คำตอบที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ศึกษา ซึ่งอาจมีผลต่อความเชื่อถือของข้อมูล ส่งผลทำให้ได้ข้อมูลที่กว้างขวางไม่จำกัดประเด็นคำตอบ คำตอบที่ได้้นอกเหนือไปจากความคาดหมายของผู้ศึกษา ลำดับคำถามสามารถเปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ ตลอดจนใช้สถานการณ์ในการสัมภาษณ์หรือศิลปะในการตะล่อมกล่อมเกลา (Probe) ในการซักถามหรือเวลาพูดคุยตลอดเวลา เพื่อให้ได้ข้อมูลระดับลึกที่เข้าถึงความเป็นจริงมากที่สุด ซึ่งลักษณะของการวิจัยเชิงคุณภาพที่สำคัญผู้ให้ข้อมูลถือว่าเป็นผู้ที่ได้รับการเลือกสรรแล้วว่าเป็นผู้ที่รู้เรื่องนั้น ๆ ดีที่สุด สำหรับบุคคลที่ผู้ศึกษาถือว่าเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญและใช้วิธีการสัมภาษณ์นั้น ผู้ศึกษาได้มีการกำหนดไว้ดังต่อไปนี้

1. ผู้ประกอบพิธีราแคน เช่น ผู้เป่าแคน
2. ผู้อาวุโสในหมู่บ้าน (อายุ 60 ปี ขึ้นไป)
3. ผู้นำชุมชน (ผู้ใหญ่บ้าน ครู พระ ผู้รู้อื่นๆ)
4. ปราชญ์ชาวบ้าน

การศึกษาจากเอกสาร (Documentary study) เป็นการศึกษาจากหนังสือ เอกสาร ที่เกี่ยวข้องกับประเพณีรำแคน ของลาว โข่งที่ได้มีการบันทึกไว้ให้มากที่สุดเท่าที่จะหาได้ เช่น หนังสือ วารสาร หนังสือพิมพ์ รายงานการวิจัย บันทึกของผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แนวคำถามเพื่อการสัมภาษณ์ ทำให้ผู้ศึกษาง่ายต่อการศึกษา อีกทั้งการสร้างกรอบแนวคำถามไว้ ทำให้ผู้ศึกษาสามารถวางกรอบข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาและสามารถเก็บข้อมูลได้ง่ายขึ้น โดยการวางกรอบไว้เพื่อการจดบันทึกในแบบสอบถาม เป็นการจดหาข้อมูลเพียงบางส่วนจึงทำให้การสอบถามดำเนินไปได้เรื่อย ๆ ไม่เป็นการเสียเวลาในการเก็บข้อมูล
2. เครื่องมือบันทึกเสียงการสนทนา ใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วน เพราะการใช้เครื่องบันทึกเสียงทำให้ผู้ศึกษาสามารถทำการสัมภาษณ์ได้เรื่อย ๆ ไม่เสียเวลาและสามารถนำเสียงที่บันทึกไปใช้อ้างอิงในการทำวิจัยครั้งนี้
3. เครื่องมือบันทึกภาพ เป็นเครื่องมือในการเก็บรายละเอียดต่าง ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความชัดเจนสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น เพราะการใช้เครื่องบันทึกภาพทำให้ผู้ศึกษาเข้าใจ การเล่นรำแคน และเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้อ้างอิงต่อการทำวิจัยครั้งนี้
4. การจดบันทึกหาความหมายและคำนิยาม เป็นการบันทึกคำที่เป็นศัพท์เฉพาะของภาษาถิ่นของชาวไทดำ ซึ่งการจดบันทึกจะช่วยให้สามารถจดจำถึงคำพูดได้และนำไปหาความหมายของคำต่าง ๆ ได้

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูล 2 ขั้นตอน คือ

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น ซึ่งได้จากการสังเกต การสัมภาษณ์ และการบันทึกข้อมูลประมวลประจำวัน จะทำการวิเคราะห์ไปพร้อม ๆ กับการเก็บข้อมูล โดยจัดแยกเป็นหมวดหมู่ตามประเด็นต่าง ๆ พิจารณาข้อมูลที่ได้แต่ละวันว่ามีเพียงพอที่จะตอบคำถามได้หรือไม่ แล้วหาข้อมูลเพิ่มเติมในวันถัดไป
2. การวิเคราะห์ข้อมูลรวม เมื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นแล้ว ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบข้อมูลคือ การสังเกต การสัมภาษณ์ และเอกสารต่าง ๆ หรือจากการสัมภาษณ์ต่างๆจากบุคคลและสถานที่ต่างกัน จนกว่าจะได้ข้อสรุปที่ชัดเจนเป็นภาพรวมที่สามารถตอบคำถามได้

ระยะเวลาในการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ใช้ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลตั้งแต่เดือน ตุลาคม 2552 ถึงเดือน กุมภาพันธ์ 2553 โดยมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

ที่	รายการ	เดือน				
		ต.ค.52	พ.ย.52	ธ.ค.52	ม.ค.53	ก.พ.53
1	รวบรวมข้อมูลทุกขงุมิ	✓				
2	การเตรียมการเก็บข้อมูลภาคสนาม		✓			
3	การดำเนินการรวบรวมข้อมูลภาคสนาม			✓		
4	สรุปและวิเคราะห์ผล				✓	
5	จัดทำรูปเล่ม					✓

ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับปริญญาตรี

บทที่ 4 ผลการศึกษา

ผลการศึกษาเรื่อง “การดำรงอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ด้วยเครือข่ายทางสังคมของชาวไทดำ ตำบลหนองปรุง อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ” ผู้ศึกษาได้นำเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับเครือข่ายทางสังคมของชาวไทดำ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษาครั้งนี้ ตามลำดับดังต่อไปนี้

1. ลักษณะทางชาติพันธุ์
2. งานชุมนุมชาวไทดำ : การดำรงอัตลักษณ์ด้วยเครือข่ายทางชาติพันธุ์

1. ลักษณะทางชาติพันธุ์

1.1 การแต่งกาย เสื้อผ้าการแต่งกายของชาวไทดำ (ลาวโซ่ง) มีอัตลักษณ์เฉพาะและไม่เหมือนกลุ่มชนเผ่าใดด้วยลักษณะที่โดดเด่นทั้งผู้ชายและผู้หญิงไทดำ ซึ่งสามารถแบ่งได้ดังนี้

เสื้อผ้าที่ใช้ในชีวิตประจำวันและพิธีการของผู้ชายไทดำ แบ่งได้เป็น 2 ประเภทคือ

1. ประเภทใช้ใส่ในพิธีการ ได้แก่ เสื้อฮีชาย เสื้อตัก

ลักษณะของเสื้อ

เสื้อฮีชาย เย็บด้วยผ้าฝ้ายสีดำ เป็นคอกลมติดกระดุม 2 เม็ด เรียกว่ากระดุมนมแมว ตัวยาวถึงสะโพก ได้รักแร้เย็บดอกด้วยผ้าไหมเป็นลายต่าง ๆ โดยใช้สีแดง ส้ม เขียว ขาว เท่านั้นใช้สำหรับใส่ในงานพิธีกรรมต่าง ๆ

เสื้อตัก เป็นเสื้อใช้ใส่ในงานประกอบพิธีกรรมเวลามีคนตายแสดงถึงการไว้ทุกข์ ลักษณะของเสื้อใช้ผ้าทั้งผืนตัดแหวกตรงคอและแขน ตัวยาวคลุมสะโพก เย็บไม่ต้องปราณีตตัดแบบเดียวกันทั้งชายและหญิงเหมือนเสื้อไว้ทุกข์ของคนจีน

2. ประเภทใช้ใส่ไม่เป็นพิธีการ ได้แก่ เสื้อโท เสื้อฮองเฮง

ลักษณะของเสื้อ

เสื้อโท เป็นเสื้อคอตั้งติดคอแขนยาว ติดกระดุมเต็มรูปคือ 27 เม็ด รองลงมาติด 23 เม็ด และ 21 เม็ด ชาวไทดำเชื่อว่าผู้ใดที่ติดกระดุมถี่เท่าใดถือว่าเป็นคนดีเรียบร้อยมีระเบียบในชีวิต เพราะการติดกระดุมเสื้อถือเป็นค่านิยมอย่างหนึ่งในการดำเนินชีวิต

เสื้อหงเฮง เป็นเสื้อแขนยาว คอตั้ง ดิคกระดุม 5 เม็ด ชายเสื้อด้านข้างแหวกไว้ทั้งสองข้าง ใช้ใส่ทำงานไปไร่ไปนา ไม่ต้องติดกระดุมเพื่อความสวยงาม ผู้ชายและผู้หญิงไทดำสวมใส่เหมือนกัน

ส่วนกางเกงผู้ชายมี 2 แบบ

1. ส้วงเต้นหรือส้วงก้อม เป็นกางเกงขาสั้นปลายขาแคบเรียวยาวแค้ได้เข้าส่วนเอวกว้างแบบกางเกงจีน ตัดเย็บมีตะเข็บ ไทยทรงดำสวมใส่สำหรับทำงานทั่วไป
2. ส้วงฮี ลักษณะเป็นกางเกงขายาว เช่นเดียวกับกางเกงขาสั้นแต่มีขายาวถึงตาตุ่ม ชุดนี้สำหรับใช้ในพิธีการสำคัญและเทศกาลต่าง ๆ

กางเกงทั้ง 2 แบบ เป็นผ้าฝ้ายทอ ตัดเย็บด้วยมือข้อมครามหรือข้อมให้เป็นสีดำ

เสื้อผ้าที่ใช้ในชีวิตประจำวันและพิธีการ ของสตรีไทดำ

เสื้อก้อม เป็นเสื้อคอตั้ง ดิคกระดุมที่คอ แขนยาว ตัวยาวถึงสะโพกติดกระดุม

13-19 เม็ด ใช้ใส่ไปทำไร่ทำนา

เสื้อฮี เป็นเสื้อรูปตัววี สวมศีรษะ แขนยาวเลยข้อศอกเล็กน้อย ตรงปลายแขนตกแต่งด้วยผ้าไหม 4 สี คือ แดง เหลือง เขียว และขาว ใช้ใส่สำหรับงานพิธีกรรมต่าง ๆ

เสื้อน้อยหรือเสื้อห้อย เป็นเสื้อชั้นในของสตรีไทดำ ลักษณะของเสื้อจะตัดเป็นคอกกลมพอดีตัวเรียกว่า “คอไซ” หรือ “คอวี” คล้าย ๆ กับสายเดี่ยวในปัจจุบันนั่นเอง

ส่วนกางเกงของสตรีไทดำไม่มีมักจะใส่เป็นผ้าชิ้นเป็นผ้าถุงสีดำ พื้นมีลายเป็นเส้นสีขาวขนาดเล็กยาวตามแนวตั้ง ทอด้วยเส้นด้ายสีดำสลับด้ายสีขาว ผ้าชิ้นประกอบด้วยผ้า 3 ชิ้นต่อกัน ชั้นที่ 1 ท่อนบนสุด เรียกว่า หัวชิ้น เป็นสีดำล้วน ไม่มีลวดลาย ยาวประมาณ 30 ซม. ชั้นที่ 2 เย็บติดกับชั้นที่ 1 เรียกว่า ตัวชิ้น มีพื้นสีดำลายสีขาว เป็นทางลงมาลักษณะเป็นลายทางยาวๆ เรียกว่า ลายแดงหรือลายแดงโม ขนาดกว้างประมาณ 0.10 - 0.50 ซม.ลายเส้นสีขาวห่างกันประมาณ 2.50 - 5.00 ซม. สลับกันระหว่างเส้นใหญ่กับเส้นเล็ก ชั้นที่ 3 เรียกว่า ดินชิ้น มีขนาดกว้าง 2.50 ซม. ผ้าแถบชิ้นนี้มีลวดลายละเอียดเป็นทางสีขาวยาวตลอดเส้น 2-3 ทาง ถ้าสามิตายจะต้องเลาะดินชิ้นชั้นที่ 3 นี้ ออกเพื่อเป็นการไว้ทุกข์ ต่อมาภายหลังเมื่อออกทุกข์จึงจะนำดินชิ้น (ชั้นที่ 3) มาเย็บติดกันอีกครั้งหนึ่งแทน

นอกจากนี้ลักษณะของเสื้อผ้าทั้งชายและหญิงจะเป็นสีดำหรือสีครามเข้ม ทำให้บ่งบอกได้ว่าเป็นชาวไทดำ จากคำบอกเล่าของผู้เฒ่าผู้แก่ได้เปรียบเทียบการแต่งกายในสมัยก่อนกับปัจจุบันว่า การแต่งกายสมัยก่อนหรือแบบดั้งเดิมเสื้อสีครามเข้ม หรือสีดำ ถือว่าเป็นการแสดง

อัตลักษณ์ของชาวไทดำอย่างชัดเจน ลักษณะเสื้อผ้าของชาวไทดำ ทำมาจากผ้าฝ้ายแล้วนำมาข้อมด้วยเปลือกประดู่ จากนั้นนำมาต้มให้น้ำมันออกจากนั้นนำมาตัดเย็บเสื้อผ้าตามแบบของชาวไทดำ การแต่งกายมีหลายแบบดังที่กล่าวไว้ข้างต้น แต่ในปัจจุบันการแต่งกายของชาวบ้านตำบลหนองปรังได้มีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยเป็นอย่างมาก โดยชาวบ้านตำบลหนองปรังจะแต่งกายเหมือนคนไทยทั่วไปเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากกระแสสังคมภายนอกเข้ามามีบทบาทปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ การแต่งกาย อาชีพ ตลอดจนวัฒนธรรมต่าง ๆ ที่ชาวไทดำเคยรักษาไว้ เริ่มที่จะเลือนหายไปจากสังคมไทดำ

1.2 ประเพณี ความเชื่อและพิธีกรรมต่าง ๆ การที่ไทดำอพยพมาจากต่างแดน มีประเพณีวัฒนธรรมเฉพาะกลุ่มแสดงให้เห็นถึงการดำรงอัตลักษณ์ทางกลุ่มชาติพันธุ์ได้เป็นอย่างดี ประเพณีวัฒนธรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับไทดำมีอยู่มากมายตั้งแต่เกิดจนตาย ชาวไทดำตำบลหนองปรัง ยังคงรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีไว้อย่างเคร่งครัด สามารถสร้างความรัก ความสามัคคี ตลอดจนยึดมั่นในขนบธรรมเนียมเพื่อควบคุมกลุ่มชนให้พึงประพฤติตนอยู่ในกรอบระเบียบที่พึงงามสมควรยึดเป็นแนวปฏิบัติตนสืบไป

1.2.1 การแบ่งประเพณี ตามลักษณะชุมชน แบ่งเป็น 2 ประเภท

1. ประเพณีประจำหมู่บ้าน ได้แก่ ประเพณีตรุษสงกรานต์ เลี้ยงศาลเจ้าประจำหมู่บ้าน

ประเพณีตรุษสงกรานต์ ที่จริงเป็นการเล่นสงกรานต์คล้าย ๆ แบบไทย มีการรดน้ำดำหัว เป่าแคน ไปขอพรผู้ใหญ่ขึ้นบ้านนั้นลงบ้านนี้ และมีการละเล่นต่าง ๆ มากมาย ตั้งแต่ช่วงวันตรุษ คือ วันสิ้นเดือนสี่จะเป็น “วันกำ” กลุ่มชาวไทดำจะถือ คือ ไม่มีการทำงานต่าง ๆ ที่มีใช้การดำรงชีวิตประจำวัน เช่น การเลื่อยไม้ ต่าช้าว สร้างบ้าน เป็นต้น ซึ่งปัจจุบันก็ยังถืออยู่ ช่วงนี้ทุกคนจะหน้าตาเอิบอิ่ม มีความสุข เพราะได้พักผ่อนจากการทำไร่ทำนา

2. ประเพณีประจำบ้าน ได้แก่ ปาดตง ขึ้นบ้านใหม่ เสนเรือ

ประเพณีขึ้นบ้านใหม่ เมื่อปลูกบ้านใหม่ก็จะมีพิธีขึ้นบ้านใหม่ มักกระทำช่วงเวลาบ่ายมีหมอมาทำพิธีข่มช่วง คือ ข่มสิ่งเลวร้าย ผีร้ายออกจากไม้ที่ปลูกบ้านไปอยู่ที่อื่น หลังจากนั้นขนอุปกรณ์ที่จำเป็นขึ้นบ้าน เช่น หนึ่งข้าว หนึ่งนอ หนึ่งหมอนมุ้ง เป็นต้น แล้วจึง “เลาผีเสือน ” คือ การบอกกล่าวหรือเชิญผีเรือนขึ้นมายู่บนบ้านใหม่ ทำพิธี “จีไฟให้ข้าว ” (หนึ่งข้าวก่อนไฟบนเตาที่ใช้ก่อนหिन 3 ก่อน เรียกว่า ก่อนเส้า) เลี้ยงอาหารค่ำแล้วเสร็จพิธี พิธีขึ้นบ้านใหม่ของชาวไทดำจะไม่มีการให้ของขวัญ มีแต่คำอวยพรให้อยู่ดีมีความสุข

พิธีเสนเรือน คือพิธีเซ่นไหว้ผีเรือนของลาวโซ่ง ผีเรือน หมายถึงผีบรรพบุรุษที่ได้เชิญมาไว้บนเรือนและจัดอยู่ ณ มุมใดมุมหนึ่งของห้อง เพื่อให้ลูกหลานได้จัดเครื่องเซ่นมาเลี้ยงเป็นการแสดงออกซึ่งความกตัญญู ระลึกถึงพระคุณของบรรพบุรุษผู้ล่วงลับไปแล้ว และเชื่อกันว่าเมื่อจัดเซ่นไหว้ผีเรือนแล้ว ผีเรือนจะปกป้องคุ้มครองรักษาตนและครอบครัวให้มีความสุขในปีหนึ่งนิยมทำพิธีเสนเรือน 1-2 ครั้ง แต่ยกเว้นเดือนเก้ากับเดือนสิบจะไม่นิยมทำกัน เพราะเชื่อกันว่าผีเรือนจะกลับไปเฝ้าถนหรือผีฟ้า ทำให้ไม่บังเกิดผลใด ๆ ในการเซ่นไหว้ ผู้คนทั่วไปรู้จักมากกว่าประเพณีอื่น ๆ

1.2.2 การแบ่งประเพณีตามลักษณะวิถีชีวิตแบ่งเป็น 2 ประเภท

1. ประเพณีเกี่ยวกับความรัก ได้แก่ ลงช่วง ล้วงสาว อื่นก่อน แต่งงาน การเล่นแคน

ประเพณีการเล่นลงช่วง เป็นประเพณีของหนุ่มสาวชาวไทดำที่นิยมกันอยู่ ได้แก่ การที่หญิงสาวกลุ่มหนึ่งประมาณ 3-4 คนหรือมากกว่านั้น ลงมาทำงานเล็ก ๆ น้อย ๆ เช่น ปั่นฝ้ายเย็บปักถักร้อย จักสาน คำข้าว เป็นต้น ที่ช่วงหรือลานช่วง คือ เป็นลานในบริเวณบ้านหรือของหมู่บ้านลงมาทำงานในตอนกลางคืนประมาณทุ่มหรือสองทุ่ม หลังจากเสร็จงานในตอนกลางวันแล้ว การลงมาทำงานเช่นนี้เรียกว่า “อยู่ช่วง” ความหมายว่า มาทำงานที่บริเวณลานบ้านในตอนกลางคืน โดยปกติก็นั่งกันเป็นกลุ่มวงกลมจุดไฟไว้ตรงกลางให้สว่างพอมองเห็น เพื่อเปิดโอกาสให้ชายหนุ่มได้มาเที่ยวเรียกว่า “แอ็บสาว” (รู้จักคุ้นเคยกับหญิงสาว) ได้รู้จักสนทนากัน บางครั้งหมู่บ้านหนึ่ง ๆ มีหลายช่วงชายหนุ่มสามารถเลือกเที่ยวชมได้ตามสบาย เมื่อชายหนุ่มหญิงสาวเกิดความพอใจประสงค์จะสนทนากัน ก็ชักชวนและนัดแนะกันไป การพูดคุยจะเลิกตอนไหนก็ได้ถ้าเป็นที่ถูกใจกันก็คุยกันถึงสว่างเลย เพื่อจะได้เรียนรู้จิตใจกันอย่างเต็มที่ การลงช่วงนั้นสามารถทำได้ตลอดปีไม่เลือกฤดูกาลเหมือนประเพณีอื่น ๆ

การลงช่วงเป็นประเพณีตั้งแต่ดั้งเดิม เพื่อประโยชน์ทางอ้อมในการผลิตเครื่องใช้ไม้สอยและเป็นการเปิดโอกาสให้หนุ่มสาวได้รู้จักคุ้นเคยกัน แต่ปัจจุบันประเพณียังคงมีอยู่แต่คนที่ได้แต่งงานจากการเล่นลงช่วงมีจำนวนน้อยลงเรื่อย ๆ

ประเพณีการล้างสาว คือ การที่สาวไม่ได้ลงช่วงหากหนุ่มคนใดอยากจะคุยต้องหาวิธีที่ทำให้สาวรู้ตัว นั่นคือพิธีล้างสาวหรือจกสาว โดยหนุ่มต้องมีไม้ล้างสาวซึ่งจะมีลักษณะคล้ายไม้ตะพดแต่สั้นกว่าขนาดยาวหนึ่งศอกเศษและใช้ส่วนแหลมของไม้ล้างสาวแทงไปบนที่นอนให้สาวรู้ตัว สาวก็จะขยับตัว ซึ่งหนุ่มมักรู้ได้เพราะสมัยก่อนนอนบนฟาก หากนอนกระดานก็ไม่ตอกตะปู หากใครไม่มีไม้ล้างสาวประจำกาย ก็จะใช้ดินเหนียวผูกติดปลายเชือกกล้วยและนำเชือก

ผูกปลายไม้ชิ้นเล็ก ๆ พอที่จะลอดช่องได้และส่งก้อนดินเหนียวให้ถูกตัวสาว เมื่อสาวรู้ตัวก็จะดึงดินเหนียว หรือเอาเล็บจิกดินเหนียวไว้เป็นการบอกให้หนุ่มรู้ว่าตนเองรู้ตัวแล้ว สาวก็จะจุดตะเกียงเพื่อให้เกิดแสงสว่างและเป็นการแจ้งให้ผู้ปกครองทราบว่าคุณเองไปคุยกับหนุ่ม ไม่ได้เป็นการลักลอบและเป็นเครื่องเตือนใจไม่ให้ผิดประเพณี

ประเพณีอันก่อน นิยมเล่นช่วงว่างจากการทำนา “อัน” แปลว่า เล่น (สำเนียงโข่งโข่งอัน) ก่อน คือ “ลูกช่วง” ลูกช่วง คือผ้า 4 เหลี่ยมมัดด้วยเมล็ดฝ้าย ดีที่สุดเมล็ดนุ่ม รอมามเมล็ดมะขาม เอาไว้โยนแก้งให้เจ็บ มีพู่ห้อย 5 มุม มีสายสำหรับจับโยนยาวประมาณ 1 ช่วงแขน โดยหนุ่มสาวที่จะเล่นลูกช่วงจะต้องมีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป มี “ฝูงก่อน” หมายถึง คนที่มีครอบครัวหรือผู้ใหญ่สูงอายุที่คอยควบคุมดูแลพฤติกรรมต่าง ๆ ฝ่ายชายเริ่มโยนลูกช่วงให้กับหญิงสาวแล้วมีวงแคนคอยเล่นเพื่อสร้างความสนุกสนาน สร้างเป็นจังหวะให้กับหนุ่มสาวได้โยนลูกช่วงและพูดคุยโต้ตอบกันเอง การละเล่นอันก่อนนั้นเป็นการทำความรู้จักศึกษานิสัยใจคอของหนุ่มสาวเพื่อนำไปสู่ความรักจนถึงขั้นการแต่งงานกันระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ด้วยกันเอง ปัจจุบันยังนิยมเล่นลูกช่วงทุกเดือน 5 ของทุกปี ซึ่งทำให้หนุ่มสาวได้มาพบปะพูดคุยกันและยังเป็นการดำรงเผ่าพันธุ์ของชาวไทยดำอีกด้วย

พิธีแต่งงาน หรือเรียกตามภาษาลาวโข่งว่า “กินดอง” ก็เป็นอีกพิธีหนึ่ง ซึ่งยังคงรักษาลักษณะดั้งเดิมของไทยดำไว้ได้เป็นแบบฉบับ โดยเฉพาะเมื่อหนุ่มสาว รักใคร่ ตกลงใจที่จะแต่งงานกัน ฝ่ายชายก็จะส่งผู้ใหญ่ของตนไปทาบทามและขู่ขอฟ่ายหญิงเป็นการหมั้นหมาย แล้วจึงนัดวันทำพิธีแต่งงานหรือกินดองกันไป การทำพิธีแต่งงานจะเริ่มพิธีที่บ้านของฝ่ายหญิงซึ่งเป็นเจ้าสาว โดยในวันกินดองเจ้าบ่าวจะต้องทำพิธีไหว้ผีเรือนบ้านเจ้าสาวและกล่าวอาสาว่าตกลงจะอยู่รับใช้หรือช่วยทำงานให้กับครอบครัวของพ่อตาแม่ยายว่าเป็นเวลาที่ปีแล้วแต่จะตกลงกันเพื่อให้ผีเรือนได้รับรู้ เนื่องจากเมื่อแต่งงานแล้วเจ้าสาวจะต้องออกจากผีเรือนของตนไปนับถือผีทางฝ่ายชาย ซึ่งเป็นสามีและไปอยู่บ้านของฝ่ายชาย เว้นเสียแต่ว่าเจ้าสาวจะเป็นลูกคนเดียวของครอบครัว ก็อาจจะต้องตกลงกับฝ่ายชายให้มานับถือผีตามฝ่ายหญิงและมากับอยู่ฝ่ายหญิงที่เรียกว่า “อาสาขาด” ต่อจากนั้นเจ้าบ่าวจะมอบเงินจำนวนหนึ่งให้กับพ่อแม่ของฝ่ายเจ้าสาวนอกเหนือไปจากเงินสินสอดตามที่ตกลงกันไว้เงินจำนวนนี้เรียกว่า “เงินตามแม่โค” ซึ่งหมายถึง เงินค่าตัวของแม่ทางฝ่ายหญิงที่เคยได้รับเป็นค่าตัวเท่าใด ตั้งแต่ครั้งบรรพบุรุษ เช่น อาจเป็น 10-20 บาท ลูกสาวก็จะได้รับตามจำนวนเท่านั้น (เป็นธรรมเนียมของลาวโข่งที่ปฏิบัติกันสืบต่อมา แม้ค่าของเงินจะต่างกันก็ตาม) และหลังจากทำพิธีตามประเพณีเรียบร้อยแล้ว เจ้าภาพก็จะเลี้ยงแขกที่ไปช่วยงานตามธรรมเนียมทั่ว ๆ ไปเป็นที่น่าเสียดายว่าปัจจุบันชาวไทยดำนิยมประกอบพิธีแต่งงานตามธรรมเนียมไทยทั่ว ๆ ไป

ซึ่งคงจะสืบเนื่องมาจากความใกล้ชิดระหว่างคนไทยกับคนลาว โข่ง จึงรับรูปแบบการแต่งงานตามธรรมเนียมไทยมาใช้ หรือคัดแปลงใช้กับพิธีของตน เพื่อให้ทันสมัยนิยมและสะดวกยิ่งขึ้น อันส่งผลให้การประกอบพิธีกันตรงตามแบบลาว โข่งแท้ ๆ เริ่มจะสูญหายไป

ประเพณีการละเล่นแคน เป็นศิลปะการแสดงและการละเล่นพื้นบ้านของชาวไทดำนิยมเล่นในช่วงงานชุมนุมไทดำและเทศกาลต่าง ๆ เครื่องดนตรีที่ใช้คือ แคน และการปรบมือให้จังหวะ ปัจจุบันมีเครื่องดนตรีอื่นผสม ส่วนการรำนั้นเป็นการรำตามเสียงดนตรี มีทั้งการรำที่อ่อนช้อยงดงามและสนุกสนาน เป็นการหยอกล้อกันระหว่างคู่รำหรือเกี่ยวพาราลีกันระหว่างหนุ่มสาว

เพลงที่ใช้ในการละเล่นแคนเรียกว่า “เซ็งแคน” เป็นการร้องสดโต้ตอบระหว่างชายหญิง โดยร้องพร้อมกับเสียงดนตรีและปรบมือให้จังหวะ ซึ่งเพลงที่ใช้เล่นแคนแบ่งออกเป็น 3 จังหวะ คือ แคนย่าง แคนระบำ และแคนเล่น มีจังหวะการรำที่อ่อนช้อยทำรำที่งดงาม การรำแคนเป็นการละเล่นที่แสดงถึงความสามัคคี นิยัรักความสนุกสนาน และยังแสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์ของชาวไทดำ คือ การที่มีท่ารำเป็นแบบฉบับของตนเองอีกด้วย

2. ประเพณีเกี่ยวกับความเชื่อ ได้แก่ การเกิด การตาย การเสนต่าง ๆ

ประเพณีการเกิด ประเพณีการเกิดของชาวไทดำ ปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตด้วยมีการรับและผสมผสานวัฒนธรรมพุทธเข้าไว้ด้วย ตามธรรมเนียมดั้งเดิมนั้น ตั้งแต่ผู้เป็นแม่รู้ตนเองว่าตั้งครรภ์ ผู้เป็นแม่ต้องทำงานตามปกติ โดยเชื่อว่า การได้ออกแรงจะทำให้คลอดลูกได้ง่ายขึ้น ก่อนคลอดจะต้องมีการทำพิธีเช่นผีเรือน เรียกว่า “วานขวัญผีเรือน” โดยหมอขวัญเป็นผู้ทำพิธีฆ่าไก่เช่นผีญาติพี่น้องที่ตายทั้งกลมหรือตายขณะคลอดลูก เพื่อไม่ให้มารบกวนในขณะที่คลอด เมื่อเด็กคลอดออกมาแล้วจะตัดสายรก ซึ่งเรียกว่า “สายเห่” จากนั้นอาบน้ำเด็กด้วยน้ำอุ่นแล้วนำไปวางไว้ในกระด้ง รอจนกระทั่งสายรกลุดออกมา นำรอกใส่กระบอกไม้ไผ่แล้วเอาไปแขวนที่คอกไม้ใหญ่ในป่า ส่วนผู้เป็นแม่ก็ให้ล้างทำความสะอาดร่างกายเล็กน้อย แล้วนำไปอยู่ไฟเป็นเวลา 1 เดือน เรียกว่า “อยู่กำเดือน” ในระยะแรกของการอยู่ไฟ จะนั่งอยู่ที่เตาไฟตลอดเวลา 3 วัน เรียกว่า “อยู่กำไฟ” จนครบ 30 วัน แต่ในปัจจุบันชาวไทดำส่วนใหญ่จะคลอดลูกที่โรงพยาบาล จึงไม่พบเห็นการประกอบพิธีเช่นนี้แล้ว

พิธีเสนอื่น ๆ ที่สำคัญ ได้แก่ การเสนที่สร้างขึ้นเพื่อรักษาอาการเจ็บป่วย เป็นลักษณะของการเรียกขวัญ คนไทดำ เรียกว่า การแบ่งขวัญ เป็นการเรียกขวัญของตนเองให้กลับคืนมา โดยการทำพิธีอ่อนวอนเทพประจำขวัญหรือผีขวัญ คนไทดำมีความเชื่อว่าถ้าเด็กเล็ก ๆ ปวดหัวตัวร้อนและเป็นไข้ละเมอ ไม่ได้สติหรือเกิดอาการตกใจจนทำให้ป่วย เกิดจากผีขวัญล่องลอยไป

อยู่ที่ต่าง ๆ ผู้ใหญ่หรือผู้สูงอายุที่นอน ไม่หลับหรือนอนฝันร้าย เชื่อว่าผีขวัญไม่อยู่กับตัวเที่ยวเตร่ไป โดยไม่รู้ว่าจะอยู่ที่ใด หมอขวัญก็จะทำพิธีเปงขวัญให้เพื่อเรียกขวัญกลับมา ทำให้เกิดพิธีกรรมต่าง ๆ เช่น เสนแก่เคราะห์ เสนขั้มมด เป็นต้น แต่ปัจจุบันไม่นิยมทำพิธีดังกล่าว มักแก้ปัญหาโดยการ ทำบุญกวาดน้ำอุทิศให้ผู้ที่ตนเองฝันถึงตามแบบชาวบ้าน

นอกจากประเพณีที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ชาวไทดำยังร่วมประเพณีต่าง ๆ ที่เป็นของคนไทย เช่น ประเพณีลอยกระทง ประเพณีสงกรานต์ การทำบุญตักบาตร เป็นต้น ปัจจุบันคนชาวไทดำมีการจัดงานที่เรียกว่า งานชุมนุมชาวไทดำ ถูกจัดขึ้นช่วงวันขึ้น 1 ค่ำของเดือน 6 ซึ่งกลายเป็นงานประเพณีของชาวไทดำทั่วประเทศที่ต้องมาชุมนุมพบปะกัน ประเพณีความเชื่อด้านวัฒนธรรมของชาวไทดำ อาจแยกย่อยออกไปตามความเชื่อในพิธีกรรมแต่ละชุมชน แต่มีสิ่งหนึ่งที่ชาวไทดำเชื่อถือและยังคงปฏิบัติกันอยู่ คือ พิธีกรรมความเชื่อในการนับถือผีและการบูชาบรรพบุรุษ โดยทั่วไปแล้วชาวไทดำมีความเป็นอยู่ประกอบพิธีกรรมคล้ายคลึงกับวิถีชีวิตของชาวไทย แต่ความเชื่อดั้งเดิมของชาวไทดำทำให้ถูกปฏิบัติกันมาอย่างเคร่งครัดจนถึงปัจจุบัน ความเชื่อในการนับถือผีของชาวไทดำ ผีมีทั้งคุณและโทษแบ่งประเภทตามความสำคัญ แถน หรือ ผีฟ้า เป็นเทวดาที่อยู่บนฟ้า มีอำนาจเหนือมนุษย์ทั้งหลาย สามารถบันดาลให้ทั้งดีและร้ายต่อชีวิตคนและพืชพันธุ์ต่าง ๆ ชาวไทดำจึงต้องทำให้สบอารมณ์ของแถน ให้แถนพอใจชีวิตจะได้ดี มีสุข การดำเนินชีวิตของชาวไทดำจึงอยู่ภายใต้การควบคุมของแถน ซึ่งแถนก็มีอยู่มากมาย แต่ละหน้าที่ดังนี้

ผีแถนหรือผีฟ้า เป็นเทวดาที่อยู่บนฟ้ามีอำนาจเหนือมนุษย์ทั้งหลาย สามารถบันดาลให้เกิดความเป็นไปทั้งทางดีและทางร้ายต่อมนุษย์ สัตว์และพืชชนิดต่าง ๆ

ดังนั้นผู้คนจึงต้องปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามความประสงค์ของแถน เพื่อให้แถนหรือผีฟ้ามีความเมตตาและบันดาลให้เกิดความสุขแก่ตนเอง แถนหลวงเป็นหัวหน้าของแถนทั้งปวง มีหน้าที่คอยควบคุมดูแลการปฏิบัติงานของแถนให้เป็นไปตามปกติและตัดสินใจพิพาทต่าง ๆ ให้เกิดความยุติธรรมแก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

แถนบัวกำลาวิ เป็นผู้ดูแลทุกข์สุขและความอุดมสมบูรณ์ของมนุษย์โลก ควบคุมดินฟ้าอากาศ และทำให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล

แถนชาด เป็นผู้กำหนดชะตาชีวิต และส่งให้มนุษย์มาเกิดในโลก

แถนแนน เป็นผู้ก่อตั้งมิ่งขวัญของคน ทำให้มนุษย์มีอายุสั้นยาวตามที่กำหนดให้

แถนบุน เป็นผู้บันดาลความมั่งคั่ง และความอุดมสมบูรณ์ให้เกิดแก่มนุษย์

แถนเข่อ เป็นแถนแห่งโรคภัยไข้เจ็บ โคนเฉพาะการเจ็บป่วยในหมู่เด็ก

แถบเตาะ เป็นผู้บันดาลให้เกิดเคราะห์ร้าย และภัยพิบัติแก่มนุษย์
 แถบสิง เป็นแถบประจำตระกูลของชาติเผ่าไทยดำ รักษาผู้อยู่ในวงศ์วานให้อยู่เย็น
 เป็นสุข
 แถบสัด เป็นผู้ดูแลมนุษย์ให้อยู่ในระเบียบวินัย ติดตามจับคนผิดมาลงโทษ และ
 คุ่มครองคนดีให้พ้นภัยพิบัติต่าง ๆ
 แถบนุ่งขาว เป็นผู้บันดาลให้เกิดแสงสว่าง ทำให้คนเกิดความสวยงาม

ส่วนในความเชื่อเรื่องขวัญ ชาวไทยดำมีความเชื่อว่าแถบเป็นผู้สร้างให้มนุษย์มาเกิด โดยมีแถบเป็นผู้ควบคุมการสร้างและกำหนดมิ่งขวัญของแต่ละคน ถ้ามีขวัญดี จะทำให้คนมีจิตใจ ปกติ สุขภาพสมบูรณ์ ถ้าขวัญไม่ดีก็จะเจ็บไข้หรือไม่เป็นปกติสุข ขวัญเป็นสิ่งที่อ่อนไหวง่ายจึงต้อง มีการทำพิธีสู่ขวัญหรือเรียกขวัญ เช่น ในพิธีปลีตรงควาน เป็นการเรียกขวัญกลับมา ในความเชื่อทุก พิธีกรรมจะมีการใช้ผ้าที่ทอเก็บไว้มาตกแต่งลวดลาย รวมทั้งการใช้เครื่องแต่งกายที่มีลักษณะเฉพาะ แต่ละพิธีกรรม ซึ่งเป็นวัฒนธรรมประเพณีสืบทอดกันมาแต่โบราณจนถึงปัจจุบัน

2. งานชุมนุมชาวไทดำ : การดำรงอัตลักษณ์ด้วยเครือข่ายทางชาติพันธุ์

2.1 การรวมกลุ่มของชาวไทดำ

ชาวไทดำจะจัดงานชุมนุมขึ้นทุกปี เนื่องจากจะมีเวลาว่างเว้นจากการทำนา ดังนั้นช่วง ที่เว้นว่างจากการทำนา ชาวไทดำซึ่งมีพื้นฐานนิสัยที่รักสนุก ชอบความครื้นเครง จึงได้มีการละเล่น ต่าง ๆ ขึ้นในเดือนนี้และมีการพบปะกันในบรรดาหมู่เครือญาติ พี่น้อง ที่ไปอาศัยอยู่ต่างถิ่น ได้กลับมาเยี่ยมเยียนกันในเดือนนี้ ในการจัดงานครั้งแรกได้รวมคนเฉพาะในหมู่บ้านหนองปรัง ก่อน โดยการจัดงานทอดกฐินและนำของกินของใช้ของแต่ละคนมาร่วมแรงกันทำและต่อมาหมู่บ้าน ไกลเคียงได้มาร่วมงานมากขึ้น จนเปลี่ยนแปลงเป็นงานชุมนุมไทดำถึงปัจจุบัน การจัดงานชุมนุม ชาวไทดำในตำบลหนองปรังถูกกำหนดในวันขึ้น 1 ค่ำ เดือน 6 ของทุกปีหรือตรงกับเดือนเมษายน ของไทย การรวมกลุ่มชาวไทดำเป็นการรวมชาติพันธุ์เดียวกันให้ได้มาพบปะพูดคุยและร่วมทำ กิจกรรมกัน เป็นการแสดงความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมของชาวไทดำที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย นอกจากชาติพันธุ์เดียวกันแล้วยังมีกลุ่มบุคคลภายนอกที่ได้ให้ความสนใจต่องานชุมนุมเข้ามา ร่วมงานเป็นจำนวนมากเป็นการสร้างเครือข่ายทางสังคมระหว่างกลุ่มชาวไทดำเองและกลุ่ม ชาติพันธุ์อื่น ๆ ส่วนภายในงานชุมนุมไทดำไม่ใช่มีเพียงแต่การจัดงานประเพณีของชาวไทดำเท่านั้น

ยังรวมไปถึงการเผยแพร่วัฒนธรรมของชาวไทดำซึ่งถือเป็นคนไทยเชื้อสายหนึ่งให้ชาวโลกได้รับรู้ถึงวัฒนธรรมและประเพณีที่แตกต่างจากชนชาติ

2.2 งานชุมนุมชาวไทดำ

งานชุมนุมชาวไทดำตำบลหนองปรัง เกิดขึ้นจากแนวคิดของพระครูอุปถัมภ์พัฒนวิธาน หรือหลวงพ่อกุศล เจ้าอาวาสวัดหนองปรัง ตำบลเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ท่านได้คิดหาวิธีที่จะสืบสานประเพณีของชาวไทดำที่สืบทอดกันมาตั้งแต่สมัยก่อน เนื่องจากประเพณีต่าง ๆ มีแนวโน้มว่าจะสูญหายไป เพราะเยาวชนรุ่นหลังของชาวไทดำไม่ได้สนใจในชีวิตและประเพณีดั้งเดิมของชาวไทดำ พระครูจึงได้คิดริเริ่มในการจัดการชุมนุมชาวไทดำโดยเริ่มจากการเชิญชวนชาวบ้านตำบลหนองปรังเป็นแห่งแรก เพื่อเป็นการสืบสานประเพณีและการพบปะเครือญาติที่ไม่ได้เจอกันมาเป็นเวลานานหรือเรียกอีกอย่างว่า การสืบหาญาติ ในการจัดงานครั้งแรกพระครูได้จัดให้มีการปิดทองและการร่วมสนุกของกลุ่มชาวไทดำหนองปรังโดยการมาแสดงถึงการละเล่นต่าง ๆ ในการจัดงานครั้งแรกเปรียบเสมือนกับการทอดกฐินมากกว่า พระครูได้เล่าให้ฟัง

“งานมีขึ้นเดือนห้าการจัดงานครั้งแรกก็เหมือนกับการทอดกฐินมากกว่า ใครมีอะไรเขาก็เอามาทำบุญพอทำเสร็จเขาก็กินกันที่วัด นี่แหละ กลางวันมันก็ว่าง เลยเอาแคน มาเล่นมาร้องดนตรีกัน ก็ลาวโซ่งมันชอบความสนุกนี่ มันก็เล่นกันเรื่อยมา จนกลายมาเป็นประเพณีสืบทอดกันมา ช่วงหลัง ๆ คนก็เยอะขึ้น หลวงพ่อกุศลจึงคิดจัดเป็นงานประเพณีขึ้น เพื่อจะได้สืบสานประเพณีไม่ให้มันสูญหายไป”

ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับปริญญาตรี (พระครูอุปถัมภ์พัฒนวิธาน: 2552)

แต่ในครั้งต่อมาเริ่มมีชาวไทดำที่แยกย้ายไปตั้งถิ่นฐานอยู่ในจังหวัดอื่น ๆ เช่น สุพรรณบุรี ประจวบ ชุมพร ราชบุรี ปทุมธานี ฯลฯ ได้เข้าร่วมในงานชุมนุมเพิ่มมากขึ้นทำให้พี่น้องชาวไทดำได้มาพบปะพูดคุยกันเป็นประจำทุกทุกปี จึงเกิดเป็นงานชุมนุมชาวไทดำสืบทอดต่อกันมาในงานชุมนุมชาวไทดำได้มีกิจกรรมที่เชื่อมความสัมพันธ์ไมตรีหลายอย่าง เช่น การเล่นลูกช่วง การเล่นแคน โดยกลุ่มแคนจากหลากหลายที่จะมาร่วมในงานชุมนุมชาวไทดำเพื่อสร้างความสนุกสนานเพลิดเพลินให้แก่ผู้ร่วมงาน

ชาวไทดำตำบลหนองปร่งส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับงานประเพณีชุมนุมไทดำเพราะคิดว่ายังกงู้อีกรักษาจิตใจในกลุ่มชาติพันธุ์ของตนเองว่า มีวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นอัตลักษณ์มีการสืบทอดจากบรรพบุรุษมาอย่างยาวนานและรู้สึกยินดีที่ได้มีการพบปะสังสรรค์กันระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ของตนเองถึงแม้จะไม่รู้จักกันก็ตาม การเดินทางไปมาหาสู่กันเป็นการสร้างเครือข่ายทางสังคมของชาวไทดำด้วยกัน นอกจากนี้ชาวบ้านได้บอกกับผู้สัมภาษณ์ว่าถ้าไม่มีงานชุมนุมไทดำ การดำรงไว้ซึ่งประเพณี วัฒนธรรมคงสูญหายไปตามกระแสสังคมภายนอก

จากการศึกษาพบว่าการชุมนุมของชาวไทดำเป็นการสร้างเครือข่ายทางชาติพันธุ์ดังนี้

1. เป็นการแสดงออกในความเป็นชาติพันธุ์เดียวกัน โดยในงานชุมนุมไทดำโดยผู้ชายได้มีการแต่งกายด้วยเสื้อคอกลม เรียกว่า “คอไข่” หรือ “คอวี” คล้าย ๆ กับเสื้อสายเดี่ยวในปัจจุบันนั่นเอง และสวมกับกางเกงขายาวมีสีดำหรือสีน้ำเงินเข้ม ส่วนกางเกงของสตรีไทดำไม่มี มักจะใส่เป็นผ้าถุงแทน ซึ่งทำมาจากผ้าฝ้ายและผ้าไหม นอกจากนี้ลักษณะของเสื้อผ้าทั้งชายและหญิงจะเป็นสีดำหรือสีน้ำเงินเข้ม ทำให้บ่งบอกได้ว่าเป็นชาวไทดำ จากคำบอกเล่าของผู้เฒ่า ผู้แก่ ได้เปรียบเทียบการแต่งกายในสมัยก่อนกับปัจจุบันไว้ว่า การแต่งกายสมัยก่อนหรือแบบดั้งเดิมเสื้อสีดำหรือสีดำถือว่าเป็นการแสดงอัตลักษณ์การแต่งกายของชาวไทดำอย่างชัดเจน ซึ่งเสื้อผ้าของชาวไทดำ ทำมาจากผ้าฝ้ายแล้วนำมาข้อมด้วยเปลือกประดู่ จากนั้นนำมาต้มให้น้ำมันออกจากนั้นนำมาตัดเย็บเสื้อผ้าตามแบบของชาวไทดำซึ่งการแต่งกายนั้นแสดงถึงความเป็นชาติพันธุ์เดียวกัน นอกจากกลุ่มชาวไทดำมีการแต่งกายแล้วยังมีภาษาพูดที่เป็นอัตลักษณ์ที่สืบทอดกันมา จึงเป็นการแสดงออกให้เห็นถึงความเป็นชาติพันธุ์เดียวกัน การพูดของชาวไทดำหนองปร่งนั้นจะพูดเร็วและมีน้ำเสียงที่อ่อนนุ่มชวนฟัง ชาวไทดำส่วนใหญ่ในตำบลหนองปร่งใช้ภาษาไทดำ หรือภาษาลาวโซ่งในการสนทนา ชาวไทดำได้แสดงให้เห็นภายนอกให้เห็นจาก การแต่งกาย ภาษาพูด ที่แสดงถึงความเป็นชาติพันธุ์เดียวกัน

ในเรื่องของการจัดเลี้ยง ชาวบ้านจะนำสิ่งของที่ตนเองเตรียมไว้มาร่วมในงานชุมนุมชาวไทดำ เช่น บ้านใครมีพริกเอาพริกมา บ้านใครมีเกลือเอาเกลือมา คือการทำอาหารร่วมกัน และส่วนที่ขาดเหลือจะได้รับเงินสนับสนุนจากกำนันสมพร หอมกลิ่น ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1 ตำบลหนองปร่ง

“ก็อยากให้อัดงาน เพื่อรักษาวัฒนธรรมเอาไว้ แรก ๆ
ก็ใช้งบตัวเองแต่มาระยะหลังได้งบจาก อบต.
เขาก็ส่งเสริมยิ่งนายกเป็นกำนันเก่าของที่นี่
เขาก็ยังสนับสนุนอยากให้อัดงาน ก็มีงบประมาณมาให้”

(สมพร: 2552)

อาหารภายในงานนั้นประกอบด้วย แกงส้มหัวตาล มีวิธีการทำดังนี้ นำหัวตาลมา
ปลอกให้เหลือเนื้อในที่อ่อน จากนั้นนำมาต้มและนำมาผสมกับเครื่องแกงที่เตรียมไว้ ประกอบด้วย
ตะไคร้ หอมกระชาย พริกแดง น้ำมาโขลกให้เข้ากันและต้มผสมกัน

แจ่ว ประกอบไปด้วย ปลาหมึกผสมกับหัวหอมเผาและนำไปตำให้เข้ากับปลาร้า เมื่อได้
แจ่วก็นำไปจิ้มกับผักที่จัดเตรียมไว้ เช่น ผักหวาน ผักบุ้ง กระถินและผักชนิดอื่น ๆ โดยนิยมนำแจ่ว
ไปทานรับประทานอาหารจำพวกผัก

น้ำพริกปลาร้ามีวิธีทำโดยต้มน้ำปลาร้าให้เดือดนำเนื้อปลาช่อนหรือปลาชนิดอื่นที่หา
ได้มาผสมกันและใส่กับเครื่องแกงที่โขลกให้เข้ากันประกอบไปด้วย หอม กระเทียม พริก
นำมาคลุกเคล้าให้เข้ากันและราดด้วยน้ำปลาร้า

แกงหยวก นำพริกแห้ง กระเทียม หอมแดง เกลือ มาโขลกรวมกันให้เครื่องแกง
รวมเป็นเนื้อเดียวกัน นำหยวกกล้วยไปต้มด้วยน้ำเดือดให้หยวกกล้วยนิ่ม จากนั้นนำไปผสมกับ
เครื่องแกงที่เตรียมไว้เอามาผัดรวมกัน ใส่วุ้นเส้นและตกแต่งหน้าด้วยใบมะกรูด และผักชี ผักจู้บ
นำผักชนิดต่าง ๆ มาเด็ดก้าน เช่น ใบผักหวาน ผักแว่น ใบย่านาง ผักตำลึง ถั่วฝักยาว ผักกาดขาว
 ฯลฯ ออกแล้วนำไปใส่ชาม นำเครื่องแกงที่เตรียมไว้ พริกแห้งคั่วหรือพริกสด กระเทียม จึงนำมาโขลก
ให้เข้ากัน นำมาคลุกเคล้าให้เข้ากันกับน้ำปลาร้าและน้ำปลา ผักจู้บถือว่าเป็นอาหารจานเด็ดของ
ชาวไทดำ

ผลไม้ จะประกอบไปด้วยผลไม้ที่หาได้ตามช่วงฤดูนั้น ซึ่งนิยมใช้ผลไม้ของไทย เช่น
มะม่วง ส้มโอ ส้ม ฯลฯ

“อาหารในงานก็เป็นอาหารที่บ้านของเธอ
ส่วนใหญ่ก็จะเป็นพวกผักจืด แกงส้มหนอไม้
แกงหยวก น้ำพริกปลาร้า แจ่ว และผักต่าง ๆ
ถ้าผลไม้ก็เหมือนของคนไทยนั่นแหละ ส้ม มะม่วง
อะไรแล้วแต่จะมีแล้วแต่จะหาขึ้นมา” (นาค: 2552)

เมื่อผู้ร่วมงานมาถึงสามารถรับประทานอาหารที่จัดเตรียมไว้ในงาน โดยไม่ต้องเสียเงิน
ซื้อ โดยจะมีกลุ่มแม่ครัวคอยต้อนรับผู้ร่วมงานในเรื่องของอาหาร ซึ่งในเรื่องของการจัดเลี้ยงนี้
ถือได้ว่าเป็นการสร้างความสัมพันธ์ให้กับชาวไทยดำซึ่งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งที่ดำรงถึงอัตลักษณ์
ของตนเองในเรื่องของการจัดเลี้ยงได้เป็นอย่างดี

2 . เป็นการเชื่อมความสัมพันธ์ภายในชาติพันธุ์และบุคคลภายนอก จากการศึกษา
พบว่างานชุมนุมชาวไทยดำเป็นการเชื่อมความสัมพันธ์ของคนในชาติพันธุ์เดียวกัน คือ การที่คนใน
ชุมชนหนองปรังได้ออกมาร่วมทำกิจกรรม เช่น การร้องเพลง เต้นรำ เล่นลูกช่วง ฯลฯ จึงทำให้เกิด
การพบประสังสรรค์ ยังมีการพูดคุยกันในชุมชน อีกทั้งยังเป็นการเชื่อมความสัมพันธ์กับกลุ่มคน
ภายนอกอีกด้วย เนื่องจากวันจัดงานชุมนุมชาวไทยดำของตำบลหนองปรังมีบุคคลภายนอกมาร่วมงาน
ชุมนุมจำนวนมาก เนื่องจากเป็นงานประจำปีที่มีชื่อเสียง เป็นที่รู้จักของประชาชนในจังหวัด
เพชรบุรีและจังหวัดใกล้เคียง จึงทำให้ชาวไทยดำได้นำเสนอถึงอัตลักษณ์ของตนเองในรูปแบบต่าง ๆ
เช่น การพูดคุย การแต่งกาย การละเล่น การรำแคน เป็นต้น ให้กับบุคคลภายนอกได้เห็น อีกทั้งกลุ่ม
คนภายนอกยังได้เข้าร่วมกิจกรรมกับชาวไทยดำที่จัดขึ้น จึงเป็นการเชื่อมความสัมพันธ์กัน ซึ่งถือว่าเป็น
เป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่เป็นความสัมพันธ์ทางสังคมอีกด้วยทั้งนี้งานชุมนุมชาวไทยดำจะถูกจัดขึ้น
ทุกปีเป็นที่รู้จักดีของกลุ่มชาวไทยดำด้วยกันเอง

ผลงานวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาตรี

“โอ้โฮ วันชุมนุมนะคนมากันเยอะแยะ แต่ตัวสีดากัน
มากันเป็นรถบัสแต่งตัวสีดากันสวยละ ๆ ทั้งนั้น ทั้งเด็ก
ทั้งผู้ใหญ่ มารำกันสนุกกันใหญ่ คนข้างนอกเค้าก็มา
งานกันเยอะแยะ เสร็จงานเราก็ไปงานเขา ไปทุกทีละ
ที่มีงานอะ ไกลก็ไป สุพรรณ ประจวบ ไปมาหมดละ”

(สมคิด: 2552)

การเล่นลูกช่วง และการรำแคน ในการเล่นลูกช่วงนั้นจะประกอบไปด้วย ลูกช่วง และวงแคน ลูกช่วงเป็นผ้าสี่เหลี่ยมยัดด้วยเมล็ดฝ้ายหรือเมล็ดมะขาม มีกู่ห้อย 5 มม มีสายสำหรับจับ ยาวประมาณ 1 ช่วงแขน เพื่อให้ผู้เล่นสามารถจับได้ และวงแคนประกอบไปด้วย ผู้เป่าแคน 2 คน คนตีกลอง คนร้อง และคนคุมจังหวะของดนตรีโดยจะมีรถเข็นติดเครื่องเสียงคอยให้จังหวะเพื่อให้เกิดความสนุกสนาน

“สมัยก่อนวงแคนในอดีตก็จะมีแต่แคน
แต่สมัยนี้เป็นวงแคนประยุกต์หมดแล้ว
เดี๋ยวนี้ก็เอาเครื่องเสียงมาผสมผสาน
ให้มันสนุกสนานกันมากขึ้น” (สวัสดี: 2552)

ในการเล่นลูกช่วงนั้นชายกับหญิงจะยืนเป็นแถวหน้ากระดานหันหน้าเข้าหากัน เมื่อฝ่ายหญิงถูกใจหนุ่มคนไหนก็จะโยนลูกช่วงไปคู่ชายหนุ่มเหมือนเป็นการทักทายและดูนิสัยใจคอที่จะศึกษาชายผู้นั้น ในระหว่างการละเล่นวงแคนก็จะบรรเลงเพลงประกอบในการโยนลูกช่วง โดยจะมีฝ่ายชายและฝ่ายหญิงร้องเพลงตอบโต้กัน เช่น เนื้อเพลงท่อนหนึ่งร้องไว้ว่า “พี่ฮักน้องจริง ๆ เอาปืนมายิงพี่ก็ยอมตายบ้านของน้องนี่หนา คือป่าช้าที่ตาย” เพลงที่ใช้ในการเล่น แคนเรียกว่า “เซ็งแคน” เป็นการร้องสดโต้ตอบระหว่างชายหญิงโดยร้องพร้อมเสียงแคนและปรบมือให้จังหวะ การแต่งกายของของผู้ร่วมงานรำแคนจะแต่งตัวเป็นสีดำ เป็นผู้หญิงต้องไม่ทาเล็บเกล้าผมให้เรียบร้อย ถ้าเป็นชายต้องติดกระดุมทุกเม็ดเพื่อบ่งบอกถึงฐานะและความรับผิดชอบ เนื่องจากเครื่องประดับของชาวไทดำจะเป็นเครื่องเงินถ้าติดกระดุมเยอะก็จะบ่งบอกถึงฐานะที่ดี เมื่อเสร็จจากการเล่นลูกช่วงหนุ่มสาวสามารถพุดจาเพื่อศึกษากันเพื่อให้รู้ถึงฐานะความเป็นอยู่ทางบ้านของตน

“คนรำส่วนใหญ่ก็เป็นชายหญิงมีอายุ เด็ก ๆ ก็มีบ้าง
แต่ไม่เยอะส่วนใหญ่เขาโยนผ้าให้กันเขาก็จะดูนิสัยใจคอ
ว่าเป็นอย่างไร แต่สมัยนี้ไม่มีหรอกที่ว่า รำแล้วจะหาคู่
หรืออาจจะมิแต่เราก็ไม่รู้เขานะ ส่วนใหญ่คนรำก็แก่
มีอายุทั้งนั้นแหละ ส่วนมากก็เต้นเพื่อหาความสนุกเท่า
นั้นละ ไอ้เด็กที่รำมันก็มีแต่มีน้อย” (สวัสดี: 2552)

กติกามารยาทในการรำแคน ชาวไทดำ และคนจากภายนอกพื้นที่ที่สามารถร่วมรำแคนได้ทุกคน การรำไม่มีการโค้ง มีการสลับคู่รำตามอักษยาศัย เมื่อเหนื่อยจึง ออกมา ยืนปรับมืออยู่นอกวง โดยกลุ่ม โดปรับมือเสียงดังจะได้รับการชื่นชมว่าขอลำดี คือ แข็งแรง ในการรำแคนต้องมีการการเข็งกอน (การร้องเพลงแก้กันแบบแซวกัน) ในอดีตการรำแคนหากถูกตาต้องใจกันหนุ่มสาวจะพากันไปเที่ยวเพื่อทำความรู้จักซึ่งกันและกันให้มากขึ้น แต่การไปเที่ยวต้องได้รับการอนุญาตจากผู้เป็นพ่อและแม่ หลังจากการเล่นลูกช่วงจึงทำให้เกิดเป็นการหาคู่ครอง แต่ในปัจจุบันการรำแคนเป็นกิจกรรมเพื่อความสามัคคีของคนในชุมชนเท่านั้น เนื่องจากคนรำแคนส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ

“สมัยก่อนเขารำเพื่อหาคู่เขาไม่มีลวงเกินกันถ้าพูดหญิงไม่เด่นนั่งข้างกันถมน้ำลายไว้ผู้ชายก็จะไม่ไปลวงเกิน แต่สมัยนี้ไม่มีหรือก ยิ่งการแต่งตัวตอนรำนะ ใส่วางโง่งที่คินะ ตอนรำเขาไม่ทาเล็บกันหรือก อีพวกลาวที่ทาเล็บเค้าเรียกว่า อีพวกคอแหลล ไม่ใช่ลาวที่แท้จริง” (ปานถนอม: 2552)

จากการศึกษาพบว่ากรรำแคนและการเล่นลูกช่วงเป็นการสร้างความสามัคคีในชาติพันธุ์ตนเองแล้ว ยังเป็นการเสริมสร้างเครือข่ายทางสังคมระหว่างชาติพันธุ์อีกด้วย

3. เป็นการกล่อมเกลตาทางสังคมของกลุ่มชาติพันธุ์ เนื่องจากการจัดงานชุมนุมไทดำนั้นผู้ร่วมงานชุมนุมประกอบด้วยบุคคลทุกเพศทุกวัยไม่ว่าจะเป็น วัยเด็ก ผู้ใหญ่และวัยชรา จึงเป็นการถ่ายทอดวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ชาวไทดำ โดยเด็ก ๆ และวัยรุ่น ได้รับรู้ถึงวัฒนธรรมประเพณีที่ถูกสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ เช่น การรู้จักกลุ่มเครือญาติชาวไทดำที่อพยพไปตั้งถิ่นฐานอยู่ในที่ต่าง ๆ ได้ซึมซับประเพณีการแสดงและดนตรีที่เป็นวิถีชีวิตของชาวไทดำ แสดงออกถึงวัฒนธรรมทางชาติพันธุ์ของตน จึงทำให้เกิดความรักในชาติพันธุ์และมีความภูมิใจในชาติพันธุ์ของตนเอง ในวัยผู้ใหญ่ผู้เข้าร่วมงานชุมนุมไทดำแสดงให้เห็นถึงการถ่ายทอดที่ออกมาในรูปแบบของประเพณีการเล่นต่าง ๆ เช่น การรำแคน การเล่นลูกช่วงและภาษาพูด ที่ได้รับมาจากบรรพบุรุษจากรุ่นสู่รุ่นถ่ายทอดผ่านไปสู่ลูกหลานและเป็นการเชื่อมความสัมพันธ์ ทั้งนี้ในวัยผู้ใหญ่ได้มีการปฏิบัติสืบทอดกันมาทำให้เด็กชาวไทดำเกิดความภาคภูมิใจและรู้สึกหวงแหนในวัฒนธรรม เพื่อดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมประเพณีของชาวไทดำ ส่วนในวัยชราเป็นการได้พบปะกับญาติพี่น้องรวมถึงลูกหลานใน

กลุ่มชาติพันธุ์เดียวและเป็นการถ่ายทอดเรื่องราวที่บรรพบุรุษทำสืบต่อกันมา เนื่องจากวัยชราส่วนใหญ่นิยมเล่าเรื่องราวในอดีตให้แก่คนรุ่นหลังฟัง รวมถึงยังดำรงรักษาอัตลักษณ์ในเรื่องของการแต่งกายในชีวิตประจำวันให้ลูกหลานได้เห็น วัยชรามีส่วนสำคัญในการถ่ายทอดอัตลักษณ์ให้วัยเด็กเป็นผู้สืบทอดวัฒนธรรมต่อไป ดังนั้นวัยชราจึงเป็นวัยที่มีส่วนสำคัญที่ทำให้เกิด การกลมกลืนทางชาติพันธุ์ของกลุ่มชาวไทดำเป็นอย่างมาก

4. เป็นการส่งเสริมและการอนุรักษ์วัฒนธรรมของชาวไทดำ การจัดงานชุมนุมไทดำนั้น มีการส่งเสริมในการอนุรักษ์ไว้ซึ่งวัฒนธรรมประเพณีที่ปฏิบัติสืบต่อกันมา เช่น เครื่องแต่งกาย มีการส่งเสริมให้เด็ก ๆ ในตำบลหนองปรังใส่ชุดไทดำในวันพฤหัสบดีของทุกสัปดาห์

“ก็มีการให้เด็กใส่ชุดไทดำทุกวันพฤหัสบดี เพื่อให้เขาไม่ลืมประเพณีของพวกเขาเอง และเด็ก ๆ พวกนี้เขามีเชื้อสายไทดำอยู่แล้ว เขาก็ภูมิใจที่ได้แต่งชุดไทดำ ทางโรงเรียนหนองปรังมีการส่งเสริมในเรื่องนี้ มีการสอนรำ และนำเด็กออกไปรำในที่ต่าง ๆ ให้เป็นรายได้ของเด็กนักเรียนเอง พวกเด็กเขาก็ชอบเขาบอกว่าเป็นการช่วยพ่อแม่หารายได้” (วงเดือน: 2552)

การอนุรักษ์วัฒนธรรมต่าง ๆ ไว้ เช่น การละเล่นลูกช่วง การรำแคน และยังคงไว้ซึ่งภาษา ที่เป็นอัตลักษณ์ของชาวไทดำหนองปรัง ซึ่งชาวบ้านหนองปรังได้มีการอนุรักษ์เอาไว้โดยการถ่ายทอดวัฒนธรรมให้กับลูกหลานให้ได้รับรู้ เช่น ภาษาพูด การละเล่นต่าง ๆ โดยการพาลูกหลานของตนเองไปร่วมงานชุมนุมไทดำ เนื่องจากเด็กจะได้เห็นถึงวัฒนธรรมประเพณีของตนเองและเกิดความรักและหวงแหนทำให้เกิดการคงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ของตนเอง ซึ่งทำให้ชนรุ่นหลังได้รับรู้ถึงเผ่าพันธุ์ของตนเอง อาจกล่าวได้ว่าการจัดงานชุมนุมของชาวไทดำนั้นเป็นการส่งเสริมและการอนุรักษ์วัฒนธรรมของชาวไทดำอีกด้วย

5. เป็น การแสดง ให้เห็น ถึงความเข้มแข็งและความยั่งยืนในการดำรงชาติพันธุ์ของชาวไทดำ การจัดงานชุมนุมไทดำเป็นการรวมกลุ่มของชาวไทดำที่แยกย้ายไปตั้งถิ่นฐานจากหลากหลายที่จึงเป็นการเชื่อมความสัมพันธ์ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การได้พบปะพูดคุย การได้รับรู้ถึงประเพณีที่สืบทอดกันมา และสร้างความสามัคคีในกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ ทั้งนี้ผู้ศึกษาพบว่าการรวมกลุ่มทางชาติพันธุ์ของชาวไทดำทำให้เกิดเครือข่ายทางสังคมอย่างหนึ่งที่ทำให้ชาวไทดำจากหลากหลายที่มารวมตัวกันและมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในด้านต่าง ๆ การชุมนุมไทดำได้

แสดงออกถึงความเข้มแข็งของชาวไทดำได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้ได้มีการถ่ายทอดวัฒนธรรมประเพณีให้กับลูกหลานชาวไทดำและได้แสดงออกให้บุคคลภายนอกได้รับรู้ถึงอัตลักษณ์ของชาวไทดำที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาและบุคคลภายนอกยังได้ร่วมกิจกรรมของชาวไทดำ เป็นการสืบสานวัฒนธรรมประเพณีชาวไทดำให้แก่ลูกหลานชาวไทดำและบุคคลภายนอกให้ได้รับรู้ถึงวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาและดำรงอยู่ในปัจจุบัน การถ่ายทอดวัฒนธรรมประเพณีถือได้ว่าเป็นการดำรงอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของชาวไทดำให้สืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นและเป็นการรักษาวัฒนธรรมประเพณีของตนเองต่อไปเรียกได้ว่า การชุมนุมชาวไทดำเป็นการดำรงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ให้มีความยั่งยืนไม่สูญหายไป รวมถึงสร้างความเป็นปึกแผ่นของกลุ่มชาวไทดำด้วยกันอีกด้วย

“ยิ่งเรารวมกลุ่มกันได้มากนะ เราก็มีความเข้มแข็งจริงไหม
ยิ่งคนเยอะ ๆ ยิ่งดี ได้พูดได้คุยกัน เราก็รู้จักคนเยอะขึ้น ไปอีก
ไม่มีผลเสียหรือการพูดคุยกันนะ คุยกันไปเถอะ ยิ่งงาน
ประเพณีจะจัดไปมันไปเถอะประเพณีนี้มันจะได้ไม่หายไป
เด็ก ๆ มันจะได้รู้ว่ามันเป็นมาอย่างไรมันได้ไม่ลืมด้วย
ว่ามันเป็นไทดำ” (พนัส: 2552)

2.3 ทักษะชีวิตที่มีต่องานชุมนุมไทดำ การร่วมงานชุมนุมไทดำในปัจจุบัน ผู้เข้าร่วมงานจะมีทั้งเด็ก วัยรุ่น วัยผู้ใหญ่และคนสูงอายุ ทุกคนที่เข้าร่วมงานจะมีเชื้อสายชาวไทดำเสียส่วนใหญ่ ผู้เข้าร่วมงานมีแนวคิดเกี่ยวกับการจัดงานชุมนุมไทดำที่ตำบลหนองปรังแตกต่างกันไปดังนี้

กลุ่มวัยรุ่น มีความคิดว่าการจัดงานชุมนุมไทดำ เป็นงานประจำปีอย่างหนึ่งของชุมชนชาวไทดำ ญาติพี่น้องจะชักชวนให้เข้าร่วมงานชุมนุม เพื่อมีการพบปะพูดคุย เกิดความสนิทสนมคุ้นเคยในกลุ่มชาติพันธุ์ของตนเอง รวมถึงสืบสานวัฒนธรรมประเพณีการเล่นที่แปลก เช่น การรำแคน การโยนลูกช่วง ที่มีความเป็นอัตลักษณ์ไม่เหมือนชนเผ่าใดในโลก ถ่ายทอดผ่านสู่งานชุมนุมไทดำ การเข้าร่วมงานชุมนุมไทดำ ส่วนใหญ่จะแต่งกายด้วยชุดไทดำเหมือนกันหมด มีการเล่นต่าง ๆ เกิดขึ้น สิ่งที่ได้รับจากการร่วมงานที่แตกต่างจากงานรื่นเริงอื่น ๆ คือ การได้เห็นการเล่นที่แปลกไปจากที่พบเห็น และยังเห็นว่างานชุมนุมไทดำเป็นแก่งานรื่นเริงธรรมดา ซึ่งตนเองก็ไปเที่ยวเพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลินเท่านั้น

กลุ่มวัยผู้ใหญ่ ชาวไทดำที่อยู่ในวัยผู้ใหญ่ได้เข้าร่วมงานชุมนุมไทดำที่ตำบลหนองปรังมีความคิดเห็นว่าการจัดงานชุมนุมไทดำเป็นงานประเพณีที่สำคัญอย่างหนึ่งของ

ชาวไทดำ คือ เป็นการได้พบปะญาติพี่น้อง ที่อาศัยอยู่ในที่ต่าง ๆ และเป็นการไปร่วมงานพิธีที่สำคัญอย่างหนึ่งของชาวไทดำ แต่ในขณะที่เดียวกันมีความคุ้นเคยกับงานชุมนุมไทดำ เนื่องจากไม่ได้มองเห็นถึงความสำคัญในการจัดงาน ซึ่งในวัยเด็กไม่ได้รู้สึกอะไรมากนักกับการชุมนุมไทดำนี้เท่าไร แต่เมื่อเป็นผู้ใหญ่มากขึ้นความรู้สึกถึงความมีอัตลักษณ์ของไทดำมีมากขึ้น เนื่องจากวัยเด็กยังไม่เห็นถึงความสำคัญของกลุ่มชาติพันธุ์ของตัวเองมากนัก แต่เมื่อโตขึ้นความคิด จิตสำนึกของการรักเผ่าพันธุ์มีมากขึ้น ทำให้เห็นความสำคัญของงานชุมนุมไทดำ ซึ่งแสดงออกถึงความ เป็นอัตลักษณ์ของชาติพันธุ์แท้จริงของชาวไทดำได้อย่างดีและส่งผลทำให้มีความรู้สึกถึงความเป็นหนึ่งเดียวของชาวไทดำที่ยังคงมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันไม่เสื่อมคลาย แสดงให้เห็น ได้จากการมาร่วมชุมนุมไทดำอย่างคับคั่งของทุกปี

กลุ่มผู้สูงอายุ ชาวไทดำที่สูงอายุ มักมีความคิดเห็นเกี่ยวกับงานชุมนุมไทดำในลักษณะที่ทำให้รำลึกถึงบรรพบุรุษ การจัดงานชุมนุมไทดำ ทำให้รู้สึกว่าตนเองยังมีญาติพี่น้องอยู่เป็นจำนวนมาก ตนเองยังมีความเป็นชาติพันธุ์ที่ยั่งยืน ยังสามารถรวมตัวกันได้โดยตลอดถึงแม้ไปอยู่กันไกล ๆ ต่างถิ่นและประเพณีวัฒนธรรมต่าง ๆ ที่เป็นพื้นบ้านของชาวไทดำพยายามอนุรักษ์ และถ่ายทอดให้กับลูกหลานต่อไป เพื่อให้คงอยู่เป็นอัตลักษณ์ของชาวไทดำ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดงานชุมนุมไทดำปัจจุบัน รู้สึกว่ามีการจัดงานที่ใหญ่กว่าในอดีตที่ผ่านมาและมีผู้เข้าร่วมงานจำนวนมากว่าที่จัดงานในปีที่ผ่านมา ในสมัยก่อนเป็นเพียงงานประเพณีรวมญาติของชาวไทดำเท่านั้น มีการทานอาหารร่วมกัน มีการละเล่นสนุกสนานเพื่อผ่อนคลายจากการทำงาน แต่ปัจจุบันนอกจากชาวไทดำแล้วยังมีบุคคลอื่น ๆ เข้ามาร่วมในงานด้วย ซึ่งมีความรู้สึกว่าการชุมนุมไทดำในปัจจุบันมีลักษณะที่เป็นสากลมากยิ่งขึ้น ทำให้ความศักดิ์สิทธิ์ของงานลดน้อยลง แต่จิตใจที่งานมีทุกปี อย่างน้อยประเพณีหรือวัฒนธรรมของชาวไทดำก็ยังคงได้มีการนำมาเผยแพร่ให้บุคคลทั่วไปได้รับรู้รวมถึงลูกหลานของชาวไทดำด้วย

กลุ่มบุคคลภายนอก กลุ่มแรกได้ให้ความคิดเห็นว่าเกี่ยวกับงานชุมนุมไทดำว่าเป็นงานที่มีความสำคัญเนื่องจากการแสดงออกถึงวัฒนธรรมประเพณีและยังเป็นการดำรงอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ให้คงอยู่

“งานชุมนุมไทดำก็สำคัญนะ เป็นการสืบทอดเอกลักษณ์ของกลุ่มเขาเองและในงานก็ยังมีกิจกรรมที่สนุกสนาน เพื่อสร้างความสามัคคี งานเขาก็จัดได้ดีก็อยากให้จัดงานทุก ๆ ปี” (สาวตรี: 2552)

แต่อีกกลุ่มได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับงานชุมนุมไทดำว่าเป็นเหมือนงานประจำปี
ทั่วไปที่จัดที่ตามสถานที่ต่าง ๆ ในจังหวัดเพชรบุรีโดยคนกลุ่มนี้จะไม่เห็นถึงความสำคัญของงาน
ชุมนุมไทดำเท่าไรหรือคิดว่ามีก็ได้ไม่มีก็ได้และส่วนใหญ่ที่ไปร่วมงานก็เพราะไปหาซื้อข้าวของ
เครื่องใช้ที่มีจำหน่ายในงานและไม่คิดว่างานชุมนุมไทดำเกี่ยวข้องกับตนเอง

“งานชุมนุมที่จัดขึ้นนี้ก็เหมือนงานประจำปีทั่วไปที่เพชร
เขาก็จัดกัน บางเค็มก็มีวัดกุฎีก็จัดทุกปี มีของมาขายกัน
เหมือนกันทุกทีละ แต่ที่ไม่เหมือนก็เรื่องเสื้อผ้านี้ละ ที่นี้
เขาใส่สีดำกัน ที่อื่นเขาใส่สีอะไรก็ได้” (ยุพิน: 2552)

เห็นได้ว่ากลุ่มคนภายนอกมีความเห็นเกี่ยวกับงานชุมนุมไทดำแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่ม
คือ กลุ่มแรกให้ความสำคัญกับงานชุมนุมไทดำและอีกกลุ่มมีความคิดเห็นเกี่ยวกับงาน ชุมนุมไทดำ
ว่ามีก็ได้ไม่มีก็ได้ไม่เป็นไร เนื่องจากไม่เกี่ยวข้องอะไรกับตนเอง

ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับปริญญาตรี

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และ ข้อเสนอแนะ

การศึกษาถึงการดำรงอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ด้วยเครือข่ายทางสังคมของชาวไทดำ ตำบลหนองปร่งอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงการดำรงอัตลักษณ์ของชาวไทดำ โดยอาศัยเครือข่ายทางชาติพันธุ์ที่แสดงออกมาในรูปแบบของงานชุมนุมชาวไทดำ จากการศึกษาข้อมูลเป็นการศึกษา โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ทั้งที่เป็นทฤษฎี แนวคิด และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมไปถึงการสำรวจข้อมูลในภาคสนาม โดยผู้ศึกษาใช้การสัมภาษณ์ ใช้แนวคำถามและการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคลจากผู้ให้ข้อมูลหลัก นอกจากนี้ผู้ศึกษา ยังใช้การสังเกตร่วมด้วย โดยจัดทำบทสรุปและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ของการศึกษาวิจัยได้ดังนี้

สรุปผลการศึกษา

1. ลักษณะทางชาติพันธุ์

การแต่งกาย จากการเข้าไปศึกษาในตำบลหนองปร่ง อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี พบว่า ชาวไทดำบางคนยังคงแต่งกายด้วยชุดไทดำ โดยส่วนใหญ่เป็นผู้อาวุโสที่ทำงานอยู่กับบ้าน บางคนก็ไม่แต่งแบบไทดำ จะนิยมแต่งกายแบบคนไทยในปัจจุบัน กล่าวคือ ผู้สูงอายุเวลาอยู่บ้าน ผู้หญิงจะใส่เสื้อคอกระเช้า นุ่งผ้าถุง การนุ่งผ้าถุงบางคนจะนุ่งแบบไทดำเป็นส่วนใหญ่ เช่น ผ้าซิ่น หรือผ้าถุงลายแดงโม ส่วนผู้ชายบางคนจะใส่เสื้อ ไทดำโดยเป็นเสื้อที่ทำมาจากผ้าฝ้าย เช่น เสื้อฮี แต่บางคนก็ไม่ใส่ ใน ส่วน ของ กลุ่มวัยทำงาน วัยรุ่นหรือเด็กเล็กไม่นิยมแต่งกายด้วยชุดไทดำ เว้นแต่จะแต่งกายชุดไทดำเฉพาะที่มีพิธีกรรมต่าง ๆ เท่านั้น ทำให้พบว่าในปัจจุบันนี้ชุมชนชาวไทดำส่วนใหญ่ไม่นิยมแต่งกายด้วยชุดประจำชาติพันธุ์ของตัวเอง มีเพียงกลุ่มผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชนเท่านั้นที่ยังคงรักษาอัตลักษณ์การแต่งกายแบบไทดำเอาไว้

การแต่งกายของชาวไทดำเริ่มสูญหายไป เนื่องจากรุ่นลูกหลานไม่ได้ตระหนักถึงประเพณี วัฒนธรรมที่มีมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน หันมาปรับตัวเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสสังคมภายนอกกันมากขึ้น เป็นเหตุให้ อัตลักษณ์ในเรื่องของ การแต่งกายเหลือเพียงชนกลุ่มน้อย ซึ่งเป็นกลุ่มผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชนเท่านั้นที่ยังคงรักษาประเพณี วัฒนธรรมการแต่งกายเอาไว้อย่างเหนียวแน่น

ประเพณี ความเชื่อและพิธีกรรมต่าง ๆ ชาวไทดำส่วนใหญ่จะมีความผูกพันอยู่กับความเชื่อและ พิธีกรรมต่าง ๆ อันเป็นประเพณีของไทดำ กล่าวได้ว่า แม้ชาวไทดำจะสนิทสนมคุ้นเคยกับชาวไทยหรือชนกลุ่มอื่น ๆ เพียงใด กระทั่งรับวัฒนธรรมประเพณีของกลุ่มอื่น ๆ ไปใช้บ้างก็ตาม แต่ชาวไทดำส่วนใหญ่ก็ยังคงรักษาพิธีกรรมที่เป็นประเพณีดั้งเดิมของตนไว้เกือบครบถ้วน

ชาวไทดำมีวัฒนธรรมประเพณี และพิธีกรรมที่ผูกพันกับความเชื่อก่อนข้างมาก รูปแบบรายละเอียดจะแตกต่างกันไปตามท้องถิ่น ซึ่งโดยทั่วไปแล้ว ลักษณะสังคมแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้ท้าวหรือกลุ่มชนชั้นสูง เป็นการสืบสกุลจากเจ้านายผู้ปกครองในแคว้นสิบสองปันนา ส่วนอีกกลุ่มหนึ่งเป็นชนผู้น้อยหรือผู้สืบสกุลจากประชาชนหรือคนทั่วไป รูปแบบของวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมจะแตกต่างกันระหว่าง 2 กลุ่มในอดีตจนถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะความเชื่อเรื่องผี ชาวไทดำมีความเชื่อว่าผีมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตประจำวัน เช่น พระแม่โพสพ พระแม่ธรณี มีความผูกพันอย่างแนบแน่น ผีที่มีกรนับถือ และให้ความเคารพเป็นอย่างมาก คือ ผีบรรพบุรุษที่เรียกว่าผีเฮือนหรือผีเรือน ภายในบ้านมีการกั้นห้องขนาดเล็กไว้ด้าน มุมสุดของห้อง เป็นห้องสำหรับผีเรือน ภาษาซำเรียกว่า กะลื้อห้อง ภายในมีหิ้งสี่เหลี่ยมสำหรับวางชั้นผีเรือนหรือสมุดจดรายชื่อบรรพบุรุษที่อยู่ในตระกูล และได้ ล้างลับไปแล้ว เป็นที่รวมวิญญาณของบรรพบุรุษเพื่อ ปกป้องคุ้มครองลูกหลาน ให้ร่มเย็นเป็นสุข นอกจากนี้ยัง มีการ นับถือผีฟ้าหรือแถน ซึ่งเป็นเทวดาที่คอยดูแลรักษาผีบ้านผีเรือน ผีประจำหมู่บ้าน ให้อยู่ด้วยกันอย่างสงบ สุขความเชื่ออีกอย่างหนึ่งของชาวไทดำ คือ ความเชื่อเรื่องขวัญ ซึ่งเชื่อกันว่าขวัญได้ติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด ถ้าไม่มีขวัญจะทำให้ร่างกายเจ็บป่วยหรือตายได้ ถ้าขวัญอยู่ดีจะมีความสุข แต่ถ้าขวัญจากไปจะต้องทำพิธีเรียกขวัญให้กลับมาอยู่กับตัวถึงจะไม่เกิดอันตรายใด ๆ

ในปัจจุบันสภาพสังคมเปลี่ยนแปลงไป วัฒนธรรม ระบบการศึกษาได้เข้ามามีบทบาทมากขึ้นทำให้การดำเนินชีวิตประจำวัน ตลอดจนสภาพ สังคมของชาวไทดำเปลี่ยนแปลง ไปด้วย แต่มีสิ่งหนึ่งที่ชุมชนชาวไทดำ ยังสามารถรักษาวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมเอาไว้ คือ การประกอบพิธีกรรม การแต่งกายในพิธีกรรม รูปแบบการละเล่นต่าง ๆ ซึ่งรายละเอียดได้ลดลงไปบ้างตามสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

2. การดำรงอัตลักษณ์ด้วยเครือข่ายทางชาติพันธุ์: ผ่านงานชุมนุมไทดำ

จากการศึกษาพบว่ากลุ่มเชื้อสายชาวไทดำ ตำบลหนองปรัง ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ร่วมกับคนเชื้อสายอื่น ได้แก่ คนไทย คนเชื้อสายจีน และปัจจุบันคนภายนอกได้เข้ามาตั้งถิ่นที่อยู่อาศัยอยู่ในตำบลหนองปรังเป็นจำนวนมาก ชาวไทดำก็ไม่เคยรังเกียจและได้เข้าไปผูกมิตรด้วยการดำรงชีวิตอยู่

รวมกัน โดยมีการผสมผสานวัฒนธรรมระหว่างกลุ่ม ทั้งนี้ชาวไทดำตำบลหนองปรังได้มีการจัดงาน ประเพณีขึ้นที่เรียกว่า งานชุมนุมไทดำ ถูกจัดขึ้นในช่วง 1 ค่ำ เดือน 6 ของทุกปี เป็นที่รู้จักดีของกลุ่ม ชาวไทดำด้วยกันเอง ว่าตำบลหนองปรังจะมีงานชุมนุมไทดำในช่วงเวลานี้ โดยไม่ต้องมีการบอก ซึ่งสาเหตุที่มีวันกำหนดที่แน่นอน เนื่องจากเป็น ช่วงเวลาที่ ชาวไทดำ ห่างจากการทำไร่ ทำนา เพื่อให้ งานชุมนุม ไทดำไม่ตรงกับที่อื่น เช่น ประจวบคีรีขันธ์ สุพรรณบุรี ชุมพร ฯลฯ เพราะว่า ถ้าหากมีการจัดงานชุมนุมไทดำที่ไหน ชาวไทดำจากทั่วทุกที่จะเดินทางไปร่วมงานอย่างพร้อมเพรียงกันและถือว่าเป็นประเพณีที่สำคัญมากของชาวไทดำลักษณะภายในงานมีการพบปะพูดคุยกัน การทำกิจกรรมร่วมกัน เช่น การ ละเล่นลูกช่วง การลงวง การรำแคน มีการประกวดธิดาไทดำ การแข่งขันกีฬาสากล งานจะมีทั้งเด็กและผู้ใหญ่รวมถึงผู้สูงอายุ อย่างไรก็ตาม ประเพณีการละเล่น ต่าง ๆ ถือว่าเป็นหัวใจสำคัญที่นิยมเล่น กันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยสามารถแยกย่อยออกได้ ดังนี้

การรวมกลุ่มของชาวไทดำ งานชุมนุมไทดำตำบลหนองปรัง เกิดขึ้นจากแนวคิดของ พระครูอุปถัมภ์พัฒนวิธาน หรือหลวงพ่อเทียม เจ้าอาวาสวัดหนองปรัง เริ่มจากการเชิญชวน ชาวบ้านตำบลหนอง ปรัง โดยชาวไทดำตำบลหนองปรัง ได้ออกมาร่วมกันจัดงานขึ้น ด้วยเหตุนี้เอง จึงทำให้เกิดความคิดที่จะเชื่อมสัมพันธ์กับพี่น้องชาวไทดำที่อยู่ตามจังหวัดต่าง ๆ ขึ้น เป็นการสืบหา ญาติพี่น้องที่เป็นชาวไทดำด้วยกัน จากหมู่บ้านนั้นมาสู่หมู่บ้านนี้ เกิดการรวมกลุ่ม จนขยายออกไป อย่างแพร่หลายเป็นที่รู้จัก ของชาวไทดำ รวมถึงบุคคลภายนอก โดยในงานชุมนุม ไทดำชาวบ้าน จะนำของใช้หรืออาหารที่ตนเองได้จัดเตรียมมาทำร่วมกัน เช่น บ้านใครมีข้าวก็เอามา มีฟริกก็เอามา นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมการละเล่นต่าง ๆ ที่สร้างความ สนุกสนาน เช่น การเล่นลูกช่วง การรำแคน โดยหนุ่มสาว ภายในหมู่บ้าน และต่างหมู่บ้านจะมาร่วมงาน กัน จึงทำให้เกิดเป็นงานประจำปีของ ชาวไทดำขึ้นมา ซึ่งงานประจำปีตำบลหนองปรังจะถูกจัดขึ้นทุก 1 ค่ำ เดือน 6 ของทุกปี

ทัศนคติที่มีต่องานชุมนุมไทดำ การร่วมงานชุมนุม ไทดำในปัจจุบัน ผู้เข้าร่วมงานจะมี ทั้งเด็ก วัยรุ่น วัยผู้ใหญ่ และ วัยสูงอายุ ทุกคนที่เข้า มาร่วมงานจะมีเชื้อสายชาวไทดำ เป็นส่วนใหญ่ โดยผู้เข้าร่วมงานมีแนวคิดเกี่ยวกับการจัดงานชุมนุมไทดำที่ตำบลหนองปรังแตกต่างออกกันไปดังนี้

กลุ่มวัยรุ่น มีความคิดว่า การจัดงานชุมนุมไทดำเป็นงานประจำปีอย่างหนึ่งของชุมชน ที่ตนเอง ได้รับรู้มาตั้งแต่เด็ก โดยการชักชวนของญาติพี่น้องที่เป็นชาวไทดำ จนเกิดความคุ้นเคยใน วัฒนธรรมประเพณีต่าง ๆ และสิ่งที่ได้รับจากการร่วมงานที่แตกต่างจากงานรื่นเริงอื่น ๆ คือ การได้ เห็นการละเล่นที่มีมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เช่น การรำแคน การโยนลูกช่วง เป็นต้น รวมไปถึง ลักษณะการแต่งกาย โดยปกติแล้วการ แต่งกายจะไม่ได้สวมใส่ชุดไทดำ แต่ถ้าได้เข้าร่วมงานชุมนุม

ไทคำก็จะแต่งกายด้วยชุดประจำชาติพันธุ์ของตนเองซึ่งนับว่าหาชุดได้ยาก นอกจากนี้กลุ่มวัยรุ่น
ยังเห็นว่างานชุมนุมไทคำเป็นงานรื่นเริงธรรมดาและตนเองก็ไปเที่ยวเพื่อความเพลิดเพลินเท่านั้น

กลุ่มวัยผู้ใหญ่ ที่ได้เข้าร่วมงานชุมนุมไทคำตำบลหนองปรัง มีความคิดเห็นว่าการจัดงานชุมนุมไทคำเป็นงานประเพณีที่สำคัญอย่างหนึ่งของชาวไทคำ คือ เป็นการพบปะญาติพี่น้องในกลุ่มชาติพันธุ์ของตนเอง ที่อาศัยอยู่ในที่ต่าง ๆ ให้เกิดความคุ้นเคยและทัศนคติที่ดีต่อกัน เนื่องจาก ครั้นวัยเด็กไม่ได้มองเห็นถึงความสำคัญของ งานชุมนุมไทคำ มากนัก แต่เมื่อโตขึ้นมีความคิดที่เปลี่ยนไป มีความรู้สึกรัก ห่วงแหนเผ่าพันธุ์ตนเองมากขึ้น จึงได้มีการส่งเสริมและดำรงรักษาความเป็นอัตลักษณ์ ทางชาติพันธุ์ของชาวไทคำ ผ่านงานชุมนุมไทคำอย่างเต็มที่ โดยการชักชวนเด็ก ๆ ที่เป็นชาวไทคำรวมไปถึงบุคคลภายนอกให้เข้าร่วมงาน เพื่อถ่ายทอดประเพณีวัฒนธรรมให้เห็นถึงความเป็นหนึ่งอันหนึ่งอันเดียวกัน

กลุ่มผู้สูงอายุ มีความคิดเห็นในลักษณะ การรำลึกถึงบรรพบุรุษ ที่ได้จัดงานชุมนุมไทคำขึ้น การจัดงานชุมนุมไทคำ เป็นการพบปะพูดคุยกับญาติพี่น้องทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน ทำให้รู้สึกว่าตนเองยังมี กลุ่มชาติพันธุ์อยู่เป็นจำนวนมาก และสามารถดำรง ชาติพันธุ์ได้ถึงปัจจุบัน ถึงแม้จะอยู่ห่างไกลกันก็ตาม ประเพณีวัฒนธรรมต่าง ๆ ที่เป็นอัตลักษณ์ของชาวไทคำยังคงอนุรักษ์และถ่ายทอดให้กับลูกหลาน เพื่อให้คงอยู่ ต่อไป ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดงานชุมนุมไทคำปัจจุบัน รู้สึกว่ามีการจัดงานที่ใหญ่กว่าในอดีตที่ผ่านมาและมีผู้เข้าร่วมงานจำนวนมาก กว่าที่จัดขึ้นทุกปี ในสมัยก่อนเป็นเพียงงานประเพณีรวมญาติของชาวไทคำเท่านั้น มีการทานอาหารร่วมกัน มีการละเล่นสร้างความสนุกสนานเพื่อผ่อนคลายจากการทำงาน หนัก แต่ปัจจุบันนอกจากชาวไทคำแล้วยังมีบุคคลอื่น ๆ เข้าร่วมในงานด้วย งานชุมนุมไทคำในปัจจุบันมีลักษณะที่เป็นสากลมากยิ่งขึ้น ทำให้ เกิดการเปลี่ยนแปลงไปบ้างตามสภาพสังคม แต่สิ่งที่น่าภูมิใจ คือ ติใจที่งานมีทุกปีอย่างน้อยประเพณีหรือวัฒนธรรมของชาวไทคำก็ยังคงได้มีการนำมาเผยแพร่ให้บุคคลทั่วไปได้รับรู้รวมถึงลูกหลานของชาวไทคำด้วย

การสืบสานวัฒนธรรม ชาวไทคำตำบลหนองปรังส่วนใหญ่ ยังคงรู้สึกภาคภูมิใจในกลุ่มชาติพันธุ์ของตนเอง มีวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นอัตลักษณ์โดยสืบทอดจากบรรพบุรุษมาอย่างยาวนาน ปัจจุบันวัฒนธรรมประเพณีของชาวไทคำได้ถูกนำมาถ่ายทอดในรูปแบบของการจัดการศึกษาอันเป็นการชี้แนะให้กับลูกหลานชาวไทคำรุ่นหลังได้รับรู้และร่วมกันสืบทอดวัฒนธรรมของบรรพบุรุษของตนเอง โดยโรงเรียนหนองปรังได้มีส่วนร่วมในการสืบสานให้เด็กชาวไทคำรุ่นใหม่ได้มีความรู้ทางการพูด การอ่านและการเขียนภาษาของชาวไทคำ นอกจากนี้ยัง มีการส่งเสริมให้แต่งกายชุดไทคำทุกวันพฤหัสบดี อีกทั้งยังถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมการรำรำของไทคำให้แก่เด็กนักเรียนอีกด้วย

การส่งเสริม อนุรักษ์วัฒนธรรมของชาวไทดำ บุคคลภายนอก รวมไปถึงชาวต่างชาติ เริ่มหันมาสนใจในเรื่องราวของชุมชนไทดำกันมากขึ้น ทำให้เกิดความร่วมมือระหว่างคนในชุมชน กับหน่วยงานราชการ เริ่มเข้ามามีส่วนร่วมสนับสนุน โดยในเชิงรูปธรรมที่เห็นได้ชัด คือ การก่อสร้างศูนย์การเรียนรู้ที่อำเภอเขาย้อย ซึ่งศูนย์การเรียนรู้นี้เป็นทั้งพื้นที่ให้กับเยาวชน คนในชุมชน รวมทั้ง บุคคลภายนอกชุมชนสามารถเข้ามาเรียนรู้ศึกษาเกี่ยวกับภูมิปัญญาประเพณี วัฒนธรรมของชาวไทดำได้อีกด้วย นอกจากนี้ในอำเภอหนองปรังยังมีพิพิธภัณฑ์ของชุมชนป่าดอมนม คังยิมละม้าย ที่มีการรวบรวมเครื่องแต่งกาย อุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ ศิลปหัตถกรรม ไว้อย่างมากมาย เพื่อให้คนที่มีความสนใจเข้ามาศึกษา เรียนรู้ ประเพณีวัฒนธรรม ที่เป็นมรดกของ ชาวไทดำตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันและแสดงถึง ลักษณะเฉพาะของแต่ละชนชาติพันธุ์ มิให้สูญหายหรือ เปลี่ยนแปลงไปตามสังคมในแต่ละยุคสมัย การอนุรักษ์สืบสานให้การดำรงอยู่และใช้ได้จริง คงไม่ใช่เพียงการมุ่งสร้างสิ่งที่เป็นวัตถุไว้สำหรับการระลึกถึงอย่างเดียว หากแต่ดำรงอยู่ของ วัฒนธรรมนั้น ๆ ย่อมเป็นคุณประโยชน์อย่างยิ่งต่อชุมชนและสังคมโดยรวม

การส่งเสริมให้มีการอนุรักษ์และสืบสานภูมิปัญญาวัฒนธรรมของคนไทดำ ไม่ได้พูด ถึงความเป็นตัวตนของคนไทดำ เท่านั้น แต่เป็นการพูดถึงสายเลือดไทดำ ที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย ด้วยอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ที่เด่นชัด ทำให้ชาวไทดำเกิดความภาคภูมิใจ ทราบถึงประวัติความเป็น มาของกลุ่มชาติพันธุ์ตัวเอง ไม่อายที่จะบอกว่าตัวเองเป็นใคร เป็นชาติพันธุ์อะไรและการเชิด ชูอัตลักษณ์ไทดำก็ไม่ได้เป็นการยกตนข่มท่าน เพราะที่จริงแล้วชุมชนไทดำได้รับวัฒนธรรมของคน ชาติพันธุ์อื่น ๆ มาเหมือนกัน ประเพณีวัฒนธรรมของ ชาวไทดำใน หมู่บ้านหนองปรัง ณ วันนี้ เริ่มเพาะกล้าพันธุ์ให้เห็นถึงความเอาใจใส่ในกลุ่มชาติพันธุ์ของตัวเองมากขึ้น ซึ่งถือว่าเป็นจุดเริ่มต้น ที่แสดงให้เห็นถึงการอนุรักษ์และส่งเสริมกลุ่มชาวไทดำให้มีชีวิตอยู่ได้ในยุคสมัยปัจจุบัน

อภิปรายผลการศึกษา

จากการศึกษาเรื่อง “การดำรงอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ด้วยเครือข่ายทางสังคมของ ชาวไทดำ ตำบลหนองปรัง อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี” สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การดำรงรักษาประเพณี วัฒนธรรมของชาวไทดำเริ่มสูญหายไปจากอดีต จากกระแสสังคมภายนอก เข้ามามีบทบาทตั้งแต่วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ตลอดจนอาชีพ จึงทำให้ชาว ไทดำต้องปรับตัว ไปตามกระแสการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น
2. ชาวไทดำในปัจจุบันไม่นิยมแต่งกายด้วยชุดไทดำ ปัจจัยเกิดจากสังคมภายนอกเข้า มามีบทบาททำให้กลุ่มชนชาวไทดำต้องเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ตลอดจนอาชีพ

หลงเหลือแต่เพียงผู้เฒ่า ผู้แก่เท่านั้นที่ยังคงดำรงอัตลักษณ์การแต่งกายเอาไว้ และอนาคตอาจสูญหายไปตามกาลเวลาในที่สุด

3. เยาวชนรุ่นใหม่ไม่เห็นคุณค่าทางชาติพันธุ์ของตัวเอง มีเพียงกลุ่มผู้เฒ่าผู้แก่เท่านั้นที่ยังเป็นเสาหลักค้ำจุนให้กับกลุ่มชาติพันธุ์ชาวไทดำดำรงอยู่ได้ถึงทุกวันนี้

4. ประเพณีบางอย่างเริ่มแปลงเปลี่ยนไป เช่น ประเพณีความรัก (อินกอน) เมื่อเปรียบเทียบกับในอดีต ประเพณี ดังกล่าวถือว่ามีความสำคัญมาก เป็นประเพณีการหาคู่ของชนเผ่าชาวไทดำด้วยกันเอง แต่เนื่องด้วยปัจจุบันประเพณีอินกอนของชาวไทดำ ไม่เป็นที่นิยมในการหาคู่ต่อไปแล้ว หลงเหลือเพียงแต่การเล่นเท่านั้น

5. การรวมตัวกันในงานชุมนุมของชาวไทดำ ยังถือเป็นประเพณีที่มีสืบทอดกันมาอย่างยาวนาน ชาวไทดำทั่วทุกสารทิศต่างพร้อมใจกันมาชุมนุมพบปะพูดคุยกัน แม้แต่กระทั่งเด็กหรือผู้ใหญ่ที่เป็นชาวไทดำต่างก็ มาร่วมงานชุมนุมไทดำ ภายในงานมี การจัดกิจกรรม ประเพณีการเล่นต่าง ๆ ซึ่งถือว่าเป็นการดำรงรักษาชาติพันธุ์ของชาวไทดำอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. จากการศึกษาพบว่า หน่วยงานทางภาครัฐ ยังขาดการมีส่วนร่วมในการจัดงานชุมนุมไทดำ และการประชาสัมพันธ์ให้บุคคลภายนอกได้รับรู้ถึงงานชุมนุมไทดำในตำบลหนองปรัง ซึ่งการจัดงานชุมนุมไทดำ ควรพยายามให้ทุกฝ่ายทั้งภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการสืบสานวัฒนธรรมประจำจังหวัด ได้มีส่วนร่วมในการวางแผนงาน รวมถึงการจัดเตรียมการประชาสัมพันธ์ให้บุคคลภายนอกได้รับรู้

2. จากการศึกษาพบว่า หน่วยงานต่าง ๆ ขาดการส่งเสริมไม่ว่าจะเป็นทางด้านงบประมาณ รวมถึงการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ดังนั้น ภาครัฐควรมีส่วนร่วมในการส่งเสริมงานชุมนุมไทดำ เป็นการดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมประเพณีที่สืบทอดกันมาอย่างยาวนานของชาวไทดำ ตำบลหนองปรัง อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี และต้องมีความต่อเนื่องในเรื่องของงบประมาณในการจัดงาน ตลอดจนมีการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อเป็นการสร้างรายได้ที่นำไปสู่ประชาชนจนสามารถพึ่งพาตนเองได้ในที่สุด

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. จากการศึกษาพบว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควร ให้ความร่วมมือในการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการจัดงานชุมนุมไทดำ เพื่อให้บุคคลภายนอกได้รับรู้ เพื่อเป็นแหล่งข้อมูลให้ผู้ที่มีความสนใจที่จะเข้าร่วมงาน ได้รับรู้ถึงข้อมูลที่ถูกต้อง และทราบวัตถุประสงค์ของการจัดงานชุมนุมไทดำ

2. จากการศึกษาพบว่า ทุกฝ่ายควร มีการรณรงค์ ให้เด็ก และเยาวชน ที่เป็นชาวไทดำ มีส่วนร่วม ในการจัดงานชุมนุมไทดำ มากขึ้น เพื่อให้เยาวชนเหล่านั้น เห็นคุณค่าของกลุ่มชาติพันธุ์ และให้ความสำคัญของการดำรงอัตลักษณ์ของชาวไทดำ ตลอดจนรู้ประวัติความเป็นมาของบรรพบุรุษของตนเอง

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาถึงเรื่องเยาวชนไทดำตำบลหนองปรังมีทัศนคติอย่างไรต่อวิถีชีวิตที่เป็นอยู่จากอดีตจนถึงปัจจุบัน
2. ควรมีการศึกษาเรื่องการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในตำบลหนองปรัง อำเภอยะโฮย จังหวัดเพชรบุรี
3. ควรมีการศึกษาถึงการดำรงไว้ซึ่งภาษาพูด และภาษาเขียนของชาวไทดำ สำหรับเยาวชนในตำบลหนองปรัง อำเภอยะโฮย จังหวัดเพชรบุรี

ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับปริญญาตรี

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กลุ่มนักศึกษาโครงการเรียนรู้ร่วมกันสรรค์สร้างชุมชน พื้นที่ตำบลหนองปรุง จังหวัดเพชรบุรี .

สารานุกรมไทยคำล้าค่า(Encyclopedia of Taidam) . เพชรภูมิการพิมพ์, 2547

ชาติชาย ณ เชียงใหม่. การบริหารการพัฒนาชนบทเพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชน. กรุงเทพมหานคร :

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2533

ถนอม คงอิมละมัย . เอกสารประกอบการสอน วิชา ส 071 ท้องถิ่นของเรา 1 อำเภอเขาชัย จังหวัด

เพชรบุรี : หมวดสังคมศึกษา โรงเรียนเขาชัยวิทยา จังหวัดเพชรบุรี : โรเนียวเย็บเล่ม , 2544.

ไทรน้อย . หนังสือประวัติจอมพลเจ้าพระยาสุรศักดิ์มนตรี . โรงพิมพ์ศรีหงส์, 2504.

นุกูล ชมพูนิช . ประเพณีชาวไทยโซ่งหมู่บ้านเกาะแรด . กรุงเทพฯ : เพชรเกษมการพิมพ์, 2538

บงกชกศ เอกเยี่ยม. รกร่วมเพศวิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์ : คณะสังคม

วิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2532.

เบญญา ขอดคำเนิน แอ๊ดติ๊ก , บุปผา ศิริรัศมี และ วาทีนิ บุญชะลิกย์ . ตำราประกอบการสอนและการวิจัย

การศึกษาเชิงคุณภาพ : เทคนิคการวิจัยภาคสนาม . พิมพ์ครั้งที่ 3 . นครปฐม : สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2536.

ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี . วาทกรรม อัตลักษณ์ ชาติและชาติพันธุ์ : วิถีชีวิตและความหลากหลายทางชาติ

พันธุ์ในโลกปัจจุบัน ศูนย์มานุษยวิทยา , กรุงเทพมหานคร : โอ เอส พริ้นติ้งเฮาส์, 2546.

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นุกูล ชมพูนิช . ประเพณีชาวไทยโซ่ง . กรมฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ, 2538.

ผ่องพันธ์ มณีรัตน์ . มานุษยวิทยากับการศึกษาชาติชาวบ้าน . พิมพ์ครั้งที่ 1 . กรุงเทพมหานคร :

โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2525.

พิมพ์วัลย์ ปรีดาสวัสดิ์ . การวิเคราะห์เครือข่ายสังคม . กรุงเทพมหานคร : มปท, 2533

พิมพ์วัลย์ ปรีดาสวัสดิ์ . การดูแลสุขภาพตนเองที่สนะทางสังคมวัฒนธรรม . พิมพ์ครั้งแรก . นครชัยศรี :

ศูนย์ศึกษานโยบายสาธารณสุข มหาวิทยาลัยมหิดล, 2530

มงคล พนมมิตร . การดำรงอัตลักษณ์ของชุมชนกลุ่มน้อยในภาคเหนือ . เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ , 2551.

- เรณู เหมือนจันทร์เชย . โลกทัศน์ของกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย : นิทานไทยโช่ง.
 อาจารย์ประจำสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล .
 โรงพิมพ์บริษัทสหธรรมิก จำกัด , 2545-2546.
- วาทีตต์ คุริยอังกูร . ดนตรีกับการสร้างอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของกะเหรี่ยงโป : กรณีศึกษากะเหรี่ยง
โปบ้านบ่อหวี ตำบลตะนาวศรี อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี . นครปฐม :
 มหาวิทยาลัยมหิดล, 2551.
- สมทรง บุรุษพัฒน์ . สารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์ : ไทยโช่ง. สำนักงานวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย
 อากาศเนย์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2540.
- สุภางค์ จันทวานิช . วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ . กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.
- สุมิตร ปิติพัฒน์ , บัณฑิต อ่อนคำ และ พูนสุข ธรรมากิมุข . ลาวโช่ง . กรุงเทพมหานคร:
 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , 2521.
- หฤทัย นัยโมกข์ . การฟ้องร้องของชาวช่อง : กรณีศึกษาหมู่บ้านกระทิง ตำบลพลวง อำเภอมะขาม
จังหวัดจันทบุรี . กรุงเทพมหานคร : สถาบันจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.
- อุทัย ดุลยเกษม . บรรณาธิการ . การวิจัยเชิงคุณภาพ . ขอนแก่น : สถาบันวิจัยมหาวิทยาลัยขอนแก่น,
 2535.
- อภิญา เฟื่องฟูสกุล . การทบทวนทฤษฎีและกรอบแนวคิด . สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
 พิมพ์ครั้งที่ 1 : กรุงเทพมหานคร, 2546.

ภาษาอังกฤษ

Comaroff, John and Comaroff, Jean . Ethnography and Historical Imagination . Boulder : West

View Press , 1992.

Nora, Pierre . Realms of Memory . NeW York : Columbia University Press , 1996.

ภาคผนวก ก

แนวคำถาม

ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับปริญญาตรี

แนวคำถาม

การดำรงอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ด้วยเครือข่ายทางสังคมของชาวไทดำ ตำบลหนองปรัง
อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี

1. เริ่มการสนทนา

- เริ่มจากคำถามทั่ว ๆ ไป เช่น อาศัยอยู่ในหมู่บ้านมานานหรือยัง เป็นต้น
- แนะนำตนเองและบอกวัตถุประสงค์ในการสนทนา
- ขออนุญาตบันทึกเสียงในการสนทนา ถ้าในกรณีที่ผู้ให้สัมภาษณ์ปฏิเสธจึงขอจดบันทึกเป็นคำสนทนาแทน

2. คำถามข้อมูลทั่วไป

- ชื่อ สกุล
- เพศ
- อายุ
 - ที่อยู่
 - สถานภาพ
 - ศาสนา
- อาชีพหลัก / อาชีพเสริม
- รายได้ / ปี
 - จำนวนสมาชิกในครอบครัวมีกี่คน
 - เป็นชายจำนวนกี่คน เป็นหญิงกี่คน
 - ลักษณะโครงสร้างทางครอบครัวเป็นอย่างไร

3. สภาพทั่วไปของหมู่บ้าน

- ประวัติหมู่บ้านมีความเป็นมาอย่างไร จากอดีตจนถึงปัจจุบัน
- สภาพเศรษฐกิจจากอดีตถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร
 - สภาพเศรษฐกิจมีการเปลี่ยนแปลงมากน้อยแค่ไหนบ้าง
- ลักษณะเด่นของตำบลหนองปรัง มีอะไรบ้าง
 - ประเพณีที่สืบทอดกันมามีอะไรบ้าง
 - ประเพณีที่สืบทอดกันมาเป็นอย่างไร
- ชาวไทดำมีการรวมกลุ่มกันอย่างไร
- ลักษณะการรวมกลุ่มเกิดขึ้นได้อย่างไร
 - การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนเป็นอย่างไร

4. การดำรงอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของชาวไทดำ

- การใช้ชีวิตประจำวันเป็นอย่างไร
- ชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพอะไร
- การประกอบอาชีพเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตมากน้อยเพียงใด
- ลักษณะการแต่งกายในอดีตเป็นอย่างไร
- ลักษณะการแต่งกายปัจจุบันเป็นอย่างไร
- มีการสืบสานวัฒนธรรมที่แสดงให้เห็นถึงชาวไทดำบ้างหรือไม่
- การสืบสานวัฒนธรรมเป็นอย่างไร
- คนส่วนใหญ่ยึดถือปฏิบัติกันมากน้อยเพียงใด

5. เครือข่ายทางสังคม

- การจัดงานชุมนุมของตำบลหนองปรังเป็นอย่างไร
- มีการติดต่อไปมาหาสู่กับกลุ่มชาวไทดำที่อื่นบ้างหรือไม่
- การติดต่อกับกลุ่มชาวไทดำเกิดขึ้นที่ใด
- มีลักษณะการติดต่อเป็นอย่างไร
- การติดต่อเกิดขึ้นเมื่อใด
- ลักษณะการรำแคนเป็นอย่างไร
- มีการละเล่น และการแสดงอะไรบ้าง
- งานรำแคนเกิดขึ้นช่วงเวลาใด เพราะเหตุใดจึงเป็นช่วงนั้น
- มีกิจกรรมอะไรบ้าง
- ลักษณะของการจัดงานเป็นอย่างไร
- ใครมาร่วมงานบ้าง
- มีการเตรียมตัวอย่างไร
- มีการเดินทางอย่างไร
- ลักษณะการแต่งกายมาร่วมงานเป็นอย่างไร
- ความร่วมมือของชาวบ้านในการจัดงานเป็นอย่างไร
- มีการส่งเสริม หรือประชาสัมพันธ์ให้คนภายนอกมาร่วมงานหรือไม่
- หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความร่วมมือหรือไม่ อย่างไร
- คิดว่างานรำแคนนี้มีประโยชน์อย่างไร
- งานรำแคนช่วยสืบสานความเป็นชาวไทดำอย่างไร
- ช่วยในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกันอย่างไร
- รู้สึกอย่างไรกับการได้พบปะสังสรรค์กันของคนชาวไทดำ
- คนรุ่นใหม่ให้ความสนใจหรือไม่

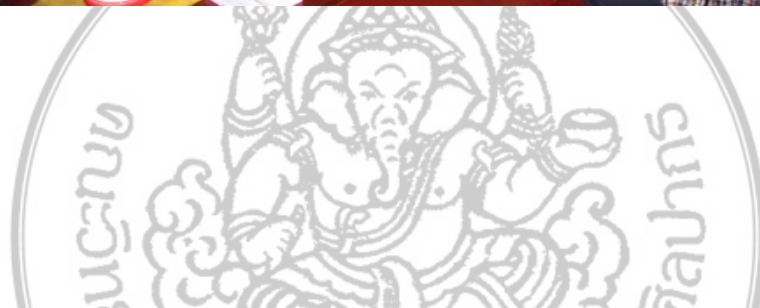
- คิดว่างานรื้อแค้นสำคัญหรือไม่
- ถ้าหากไม่มีงานรื้อแค้นชาวไทดำจะเป็นอย่างไร

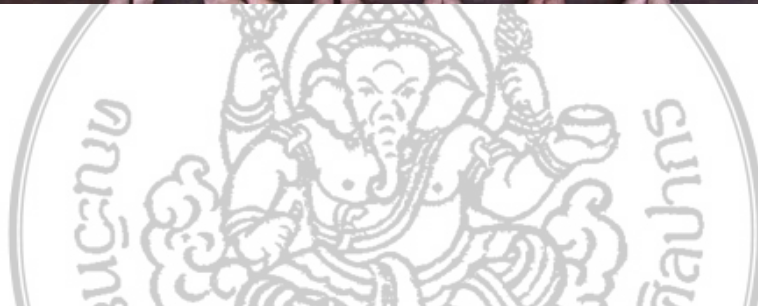
ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับปริญญาตรี

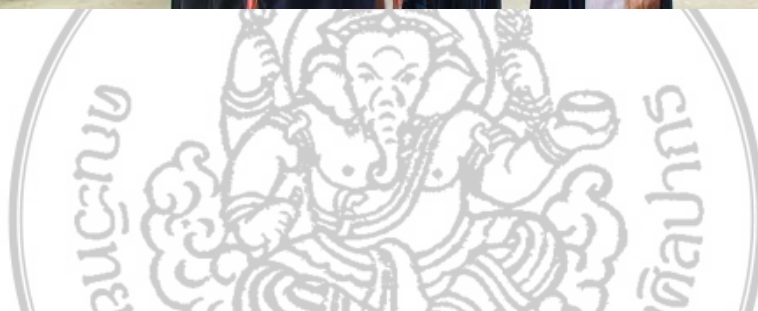

ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับปริญญาตรี

ภาคผนวก ค
รายชื่อผู้ให้ข้อมูล

ผลงานวิทยานิพนธ์ศึกษา ระดับปริญญาตรี

รายชื่อผู้ให้ข้อมูล

1. พระอธิการบุญมา สุปัญโญ อายุ 75 ปี
หมู่ที่ 2 ต.หนองปรุง อ.เขาย้อย จ.เพชรบุรี
2. นายสวัสดิ์ จันทร์บุญ อายุ 56 ปี
บ้านเลขที่ 48 หมู่ที่ 2 ต.หนองปรุง อ.เขาย้อย จ.เพชรบุรี
3. นางศิริพร พูนสวัสดิ์ อายุ 36 ปี
บ้านเลขที่ 24 หมู่ที่ 5 ต.หนองปรุง อ.เขาย้อย จ.เพชรบุรี
4. นายสมคิด เบียดกระสัน อายุ 43 ปี
บ้านเลขที่ 35 หมู่ที่ 1 ต.หนองปรุง อ.เขาย้อย จ.เพชรบุรี
5. ค.ญ.ชลธิชา เบียดกระสัน อายุ 14 ปี
บ้านเลขที่ 35 หมู่ที่ 1 ต.หนองปรุง อ.เขาย้อย จ.เพชรบุรี
6. นางสมพร หอมกลิ่น อายุ 40 ปี
บ้านเลขที่ 3 หมู่ที่ 1 ต.หนองปรุง อ.เขาย้อย จ.เพชรบุรี
7. ค.ญ.ชุติมา เฟิงพันธ์ อายุ 14 ปี
บ้านเลขที่ 91 หมู่ที่ 3 ต.หนองปรุง อ.เขาย้อย จ.เพชรบุรี
8. นางวงเดือน สังข์สีเงิน อายุ 43 ปี
บ้านเลขที่ 44/4 หมู่ที่ 3 ต.หนองปรุง อ.เขาย้อย จ.เพชรบุรี
9. นางนาค ย่อมลี อายุ 77 ปี
บ้านเลขที่ 94 หมู่ที่ 1 ต.หนองปรุง อ.เขาย้อย จ.เพชรบุรี
10. นายพรชัย บัณฑิตสมิทธิ์ อายุ 22 ปี
บ้านเลขที่ 3 หมู่ที่ 1 ต.หนองปรุง อ.เขาย้อย จ.เพชรบุรี
11. นายพนัส ล้วนเมือง อายุ 60 ปี
บ้านเลขที่ 40 หมู่ที่ 3 ต.หนองปรุง อ.เขาย้อย จ.เพชรบุรี
12. ปานถนอม คงยิ้มละมัย อายุ 61 ปี
บ้านเลขที่ 8 หมู่ที่ 1 ต.หนองปรุง อ.เขาย้อย จ.เพชรบุรี
13. นางสาวสาวิตรี บัวชู อายุ 22 ปี
บ้านเลขที่ 71/1 หมู่ที่ 3 ต.ทับคา อ.เขาย้อย จ.เพชรบุรี

ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับปริญญาตรี

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ – สกุล นายชยพล เจริญผลพิบูล ย้
 ที่อยู่ 15/2 ถ.อำนาจสินธุ์ ต. หัวหิน อ. หัวหิน จ. ประจวบคีรีขันธ์ 77110
 วัน เดือน ปีเกิด 12 เมษายน 2531
 สถานที่เกิด จังหวัดเพชรบุรี

ประวัติการศึกษา

พ.ศ.2543 มัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนหัวหินวิทยาลัย
 พ.ศ. 2546 มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนเบญจมเทพอุทิศ จังหวัดเพชรบุรี
 พ.ศ. 2549 ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการชุมชน
 คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศ
 เพชรบุรี

ชื่อ – สกุล นายเฉลิมพล แยมเกษร
 ที่อยู่ 207/66-67 ถ.อัมรินทร์ ต. หน้าเมือง อ. เมือง จ. ราชบุรี 70000
 วัน เดือน ปีเกิด 24 พฤศจิกายน 2530
 สถานที่เกิด จังหวัดราชบุรี

ประวัติการศึกษา

พ.ศ.2543 มัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนเบญจมราชูทิศ จังหวัดราชบุรี
 พ.ศ. 2546 มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนเบญจมราชูทิศ จังหวัดราชบุรี
 พ.ศ. 2549 ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการชุมชน
 คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศ
 เพชรบุรี